

**ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ**

**«ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΠΟΥ ΥΛΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΑ
ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ»**

7^ο ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ

**Ολοκληρωμένη μελέτη για την ανάπτυξη της
επιχειρηματικότητας στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
(Αναλύσεις, Παρατηρήσεις και Συμπεράσματα Αξιολογήσεων
των Κ.Π. 3.1.2.Β, 2.4.2.Β, 3.1.2.Δ)**

ΜΑΡΤΙΟΣ 2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1</u> ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	
1.1. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΟΝΑΣ (2000) ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	5
1.2. ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	12
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2</u> ΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	
2.1. ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΟΝΑΣ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΧΑΡΤΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	16
2.2. ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	19
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3</u> ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (Κ.Π. 3.1.2B, 2.4.2B & 3.1.2Δ)	
3.1. ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ	23
3.2. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΤΩΝ ΤΕΛΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ	30
3.3. ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΤΩΝ ΤΕΛΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ	37
3.4. ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΩΝ ΤΕΛΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΚΑΙ ΕΠΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	47
3.5. ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ	74

**ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ 7ου ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΗΣ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΠΟΥ ΥΛΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΑ
ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

Σκοπός του έργου του αναδόχου είναι η εξωτερική αξιολόγηση της μέχρι τώρα λειτουργίας των προγραμμάτων επιχειρηματικότητας που υλοποιούνται από τα ιδρύματα της ανώτατης εκπαίδευσης, της αποτελεσματικότητάς τους και η καταγραφή των ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών, προκειμένου να συναχθούν συμπεράσματα σχετικά με την ποιότητα, την αποτελεσματικότητα, τη σχέση κόστους - ωφέλειας των προγραμμάτων, αλλά και την περαιτέρω εξέλιξη της πορείας και την ενδεχόμενη αναμόρφωση του σχετικού κανονιστικού και θεσμικού πλαισίου των προγραμμάτων.

Ειδικότερα πρόκειται για την αξιολόγηση των κατηγοριών πράξεων:

3.1.2.β: Ενθάρρυνση επιχειρηματικής ενέργειας, καινοτομικών εφαρμογών και μαθημάτων επιλογής φοιτητών και σπουδαστών,

2.4.2.β (πρώην 3.1.2.γ): Υποστήριξη επιχειρηματικών ιδεών μέσα από τις δομές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, και,

3.1.2.δ: Οργάνωση ετήσιου πανελλήνιου διαγωνισμού για την ανάπτυξη καινοτόμων και πρωτοπόρων επιχειρηματικών σχεδίων.

Στο πλαίσιο του 7ου παραδοτέου, το συμβατικό αντικείμενο του έργου του αναδόχου αφορά τη σύνταξη Ολοκληρωμένης Μελέτης για τις ως ανωτέρω κατηγορίες πράξης, για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στα ΑΕΙ με παρατηρήσεις επί των αξιολογήσεων όλων των έργων και των τριών κατηγοριών πράξεων. Στο πλαίσιο αυτό και προκειμένου για την πληρότητα του παραδοτέου, από την πλευρά του αναδόχου κρίνεται σκόπιμο ώστε σε αυτό να περιληφθούν δύο κύρια μέρη:

1. Παρουσίαση του Ευρωπαϊκού και ελληνικού περιβάλλοντος της επιχειρηματικότητας, καθώς και παρουσίαση των δράσεων επιχειρηματικότητας που υλοποιούνται στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος, με έμφαση στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (1ο και 2ο κεφάλαιο)

2. Παρουσίαση των κύριων αποτελεσμάτων αξιολόγησης των τριών κατηγοριών πράξεων που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (3ο κεφάλαιο).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο:
ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

1.1. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΟΝΑΣ (2000) ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΠΡΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

1.1.1. Η στρατηγική της Λισσαβόνας

Όπως είναι γνωστό, στις 23 και 24 Μαρτίου 2000, στην πρωτεύουσα της Πορτογαλίας, οι ηγέτες των κρατών μελών της Ε.Ε. εξέφρασαν ρητά την πρόθεσή τους να καταστήσουν την Ε.Ε. μέχρι το 2010, ως «την πλέον ανταγωνιστική, δυναμική και βασισμένη στην γνώση οικονομία στον κόσμο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις απασχόλησης και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή». Για το σκοπό αυτό, το Συμβούλιο αναγνώρισε την ανάγκη για ριζική μεταμόρφωση της οικονομίας, προκειμένου να δημιουργηθούν περισσότερες από 15 εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας έως το 2010.

Μερικές εβδομάδες πριν την ενδιάμεση έκθεση αναθεώρησης της Στρατηγικής της Λισσαβόνας και μερικούς μήνες μετά τη δημοσιοποίηση της έκθεσης Κοκ, η εφαρμογή των στόχων της ατζέντας φαίνεται πως αποτελεί την πρώτη προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Παρά την ικανοποιητική επίδοση ορισμένων χωρών, ιδιαίτερα σε συγκεκριμένους τομείς, η συνολική επίδοση των κρατών μελών της Ε.Ε. στην επίτευξη των τεθέντων στόχων υπήρξε ανεπαρκής και αποσπασματική. Αρκετά σημαντικά γεγονότα παγκόσμιας εμβέλειας μετά το 2000, αλλά και η περιορισμένη συμβολή των κρατών μελών, δεν βοήθησαν στην επίτευξη των αρχικών στρατηγικών στόχων. Σύμφωνα με την έκθεση Κοκ, οι απογοητευτικές επιδόσεις οφείλονται κυρίως:

- στο μεγάλο εύρος της ατζέντας,
- στον ανεπαρκή συντονισμό των αρμοδίων οργάνων για την εφαρμογή της,
- στις αντιμαχόμενες προτεραιότητες της ίδιας της ατζέντας,
- στην έλλειψη ισχυρής πολιτικής βούλησης.

Σύμφωνα με την ίδια έκθεση, οι όποιες μεμονωμένες ενέργειες είναι καταδικασμένες σε αποτυχία. Αντίθετα, απαιτείται σειρά αλληλένδετων πρωτοβουλιών και δομικών αλλαγών που θα αφορούν το σύνολο των βασικών κατευθύνσεων πολιτικής της Λισσαβόνας, οι οποίες είναι οι εξής:

1. Η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου γνώσεων.
2. Η ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής περιοχής έρευνας και καινοτομίας.
3. Η δημιουργία περιβάλλοντος φιλικού για τις νέες και καινοτόμες επιχειρήσεις.

4. Η ολοκλήρωση και η αποτελεσματικότητα της εσωτερικής αγοράς.
5. Η δημιουργία αποτελεσματικών και ολοκληρωμένων χρηματοοικονομικών αγορών.
6. Η εφαρμογή υγιών μακροοικονομικών πολιτικών.
7. Η ανάπτυξη και βελτίωση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.
8. Η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.
9. Ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής πολιτικής.
10. Η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

1.1.2. Η σημασία ανάπτυξης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος

Στο πλαίσιο προώθησης της στρατηγικής της Λισσαβόνας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2003 υιοθέτησε την πράσινη βίβλο για την Επιχειρηματικότητα στην Ευρώπη, η οποία αποτέλεσε αντικείμενο δημόσιων συζητήσεων και διαβουλεύσεων και συνέβαλε στη διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής ατζέντας για την επιχειρηματικότητα.¹ Σύμφωνα με την Πράσινη Βίβλο, η επιχειρηματικότητα αποτελεί βασική κινητήρια δύναμη για την επίτευξη της ανταγωνιστικότητας, της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Αποτελεί στοιχείο – κλειδί για την οικονομική μεγένθυση, την καινοτομία, τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, την αύξηση της παραγωγικότητας, την κοινωνική συνοχή και γενικότερα για την ευημερία μιας χώρας.

Δεδομένου ότι η ύπαρξη φιλικού για την δημιουργία και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων περιβάλλοντος αποτελεί πρωταρχικής σημασίας στοιχείο για την επίτευξη των ως άνω στόχων, το Συμβούλιο υιοθέτησε ένα Χάρτη για τις Μικρές Επιχειρήσεις διατυπώνοντας εισηγήσεις/συστάσεις όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι μικρές επιχειρήσεις μπορούν να επωφεληθούν στο μέγιστο βαθμό από την οικονομία της γνώσης. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναπτύσσει ανάλογες πρωτοβουλίες ώστε να σημειωθεί πρόοδος στον τομέα της επιχειρηματικότητας στα ευρωπαϊκά κράτη – μέλη.

Η τόνωση του επιχειρηματικού δυναμισμού, μέσω της λήψης συγκεκριμένων δράσεων/πρωτοβουλιών, αποτελεί πλέον μονόδρομο για την προαγωγή της οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας, δεδομένου ότι σύμφωνα με την Πράσινη Βίβλο, η σημασία της επιχειρηματικότητας για την ανάπτυξη και την ευημερία τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο είναι τεράστια. Πιο συγκεκριμένα:

¹ Green Paper: Entrepreneurship in Europe, Commission of the European Communities, Brussels, 21.01.2003, (document based on COM (20003) 27 final.

- Συμβάλει στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και στην ανάπτυξη. Οι χώρες που παρουσιάζουν μεγαλύτερη αύξηση στα ποσοστά της επιχειρηματικότητας τείνουν να εμφανίζουν μεγαλύτερη επακόλουθη μείωση στα ποσοστά της ανεργίας. Παράλληλα, η επιχειρηματικότητα έχει θετική συνεισφορά στην οικονομική άνθηση, στην επίτευξη κοινωνικής και οικονομικής συνοχής και στην δημιουργία θέσεων απασχόλησης και ενσωμάτωσης στην αγορά εργασίας ατόμων με ειδικές δεξιότητες.
- Αποτελεί υψίστης σημασίας στοιχείο για την επίτευξη της ανταγωνιστικότητας. Οι νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες αυξάνουν την παραγωγικότητα και τον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων, ενισχύοντας τη δύναμη του ανταγωνισμού σε μια οικονομία συνολικά.
- Δίνει τη δυνατότητα στα άτομα να αναπτύξουν προσωπικές ικανότητες και δεξιότητες. Η απασχόληση δεν είναι μόνο ένας τρόπος για να «βγάλει» κανείς χρήματα. Στην επαγγελματική επιλογή, μεταξύ των άλλων, λειτουργούν κριτήρια όπως η ασφάλεια, ο βαθμός ανεξαρτησίας, η ποικιλία καθηκόντων και ενδιαφερόντων. Η ικανοποίηση μεταξύ των επιχειρηματιών φαίνεται πως είναι υψηλότερη από ό,τι στους μισθωτούς. Στοιχεία έρευνας δείχνουν ότι ικανοποίηση από την εργασία αντλεί το 33% των αυτοαπασχολούμενων και το 45% των εργοδοτών έναντι 27% των μισθωτών.²
- Αναπόκριση σε κοινωνικά ενδιαφέροντα: Ως απάντηση σε αυξανόμενες απαιτήσεις σχετικά με τις επιπτώσεις της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην κοινωνία και το περιβάλλον, αρκετές ευρωπαϊκές επιχειρήσεις έχουν ήδη αναπτύξει στρατηγικές της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

1.1.3. Ορισμός της επιχειρηματικότητας

Η έννοια της επιχειρηματικότητας είναι πολυδιάστατη ανάλογα με το περιβάλλον και τον τύπο των οργανισμών στους οποίους αναφέρεται. Η Πράσινη Βίβλος εστιάζει στην επιχειρηματικότητα μέσα στο περιβάλλον μιας επιχείρησης, θεωρώντας την ως δυνατότητα αξιοποίησης της δημιουργικότητας ή της καινοτομίας. Η επιχειρηματικότητα αναφέρεται στην ικανότητα και την υποκίνηση ενός ατόμου, ατομικά ή μέσα σε ένα οργανισμό, να αναγνωρίζει μια ευκαιρία και να την αξιοποιεί προκειμένου να παράγει μια νέα αξία ή οικονομική επιτυχία. Οι επιχειρηματίες είναι άτομα τα οποία αναλαμβάνουν δράση και πρωτοβουλίες όσον αφορά τη δημιουργία,

² «Third European survey on working conditions 2000», European Foundation for the improvement of living and working conditions.

τη διαχείριση και διοίκηση μιας επιχείρησης, όπως επίσης συμμετέχουν στη στρατηγική μιας εταιρείας για τη λήψη αποφάσεων.

Η επιχειρηματικότητα μπορεί να εμφανιστεί σε οποιονδήποτε τομέα της οικονομίας – τεχνολογικό ή παραδοσιακό - και σε κάθε τύπο επιχείρησης (αυτοαπασχολούμενοι, οικογενειακές επιχειρήσεις, μικρομεσαίες επιχειρήσεις, πολυεθνικές, κ.λ.π.).

1.1.4. Το έλλειμμα επιχειρηματικότητας στην Ευρώπη

Στη συνοπτική παρουσίαση των εκθέσεων του Παγκόσμιου Οικονομικού Forum (World Economic Forum)³ φαίνεται πως για τα έτη 2002 και 2003, υπάρχει μια σημαντική υστέρηση των χωρών μελών της Ε.Ε. στην ανάπτυξη συνθηκών ευνοϊκών για το επιχειρηματικό περιβάλλον. Στις εν λόγω εκθέσεις, ως κύριοι παράγοντες αυτού του περιβάλλοντος θεωρούνται: α) οι συνθήκες ίδρυσης των επιχειρήσεων, β) τα ρυθμιστικά εμπόδια. Και στους δύο αυτούς παράγοντες, η Ελλάδα κατατάσσεται μεταξύ των τεσσάρων χωρών με τη χειρότερη επίδοση στην Ε.Ε.

Συγκριτικά με τις Ηνωμένες Πολιτείες, η Ευρωπαϊκή Ένωση υστερεί στις επιδόσεις αναφορικά με την επιχειρηματικότητα. Συγκεκριμένα:

- Σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο, στην Ε.Ε το ποσοστό των πολιτών που θα προτιμούσαν να είναι επιχειρηματίες ανέρχεται σε 45% έναντι 67% στις ΗΠΑ.
- το ποσοστό των επιχειρηματιών (εργοδοτών και αυτοαπασχολούμενων) στην Ε.Ε. κυμαίνεται μεταξύ 6% (Δανία και Λουξεμβούργο), 13% στην Ισπανία, 15% στην Πορτογαλία και άνω του 18% στην Ελλάδα και την Ιταλία. Κατά μέσο όρο, το αντίστοιχο ποσοστό στις ΗΠΑ ανέρχεται σε λίγο πάνω από 10%.
- Μεταξύ των πολιτών της Ε.Ε., μόλις το 4,5% φαίνεται πως είναι σε φάση ανάληψης επιχειρηματικής δράσης ή έχει δημιουργήσει πρόσφατα (τα τελευταία τρία χρόνια) κάποια επιχείρηση. Το αντίστοιχο ποσοστό στις ΗΠΑ ανέρχεται σε 13%.
- Ο δυναμισμός των Ευρωπαϊκών επιχειρήσεων είναι χαμηλότερος από τις αντίστοιχες των ΗΠΑ. Έτσι, στις ΗΠΑ οι νέες επιχειρήσεις είναι κατά κανόνα μικρότερες από ό,τι στην Ε.Ε. αλλά στη συνέχεια και εφόσον η αρχική τους λειτουργία είναι επιτυχής, παρατηρείται μια σημαντική τους μεγέθυνση, εκφρασμένη και σε σημαντικά μεγέθη απασχόλησης.
- Οι πολίτες των ΗΠΑ είναι περισσότερο εξοικειωμένοι στην έννοια του επιχειρηματικού κινδύνου. Σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο, το 46% των

³ Παρουσιάζονται στην έκθεση της Ειδικής Γραμματείας για την Ανταγωνιστικότητα του Υπουργείου Ανάπτυξης, Αθήνα, 2005.

Ευρωπαίων πολιτών συμφωνεί με τη θέση ότι «δεν πρέπει να ξεκινήσεις μία επιχείρηση όταν υπάρχει υψηλός κίνδυνος αποτυχίας» έναντι 25% των Αμερικάνων πολιτών.

Αναγνωρίζοντας τη σημασία του ελλείμματος επιχειρηματικότητας στην Ευρώπη και δεδομένης της αναγνώρισης που η επιχειρηματικότητα επιτελεί στην οικονομική μεγέθυνση, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή, η πρόκληση που διαγράφεται αφορά στον εντοπισμό των κρίσιμων παραγόντων για τη δημιουργία κλίματος ευνοϊκού για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Στο πλαίσιο αυτό, κατάλληλα μέτρα πολιτικής θα πρέπει να ληφθούν προκειμένου για τη δημιουργία νέων επιχειρηματιών και μεγέθυνσης των νέων αλλά και των υφιστάμενων επιχειρήσεων.

1.1.5. Μέτρα βελτίωσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος

Σύμφωνα με την Πράσινη βίβλο για την επιχειρηματικότητα, τα σχετικά μέτρα θα πρέπει να αναπτυχθούν στις εξής περιοχές:

- Άρση διοικητικών εμποδίων: Σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο, οι Ευρωπαίοι πολίτες θεωρούν σημαντικότερα εμπόδια για το ξεκίνημα μίας νέας επιχείρησης, τη γραφειοκρατία (69%) και τη χρηματοδότηση (76%). Ειδικότερα και ως προς την άρση των γραφειοκρατικών εμποδίων τα ληφθέντα μέτρα έχουν ως τώρα μειώσει το μέσο χρόνο ίδρυσης μίας νέας ατομικής επιχείρησης σε 12 εργάσιμες ημέρες και μίας νέας επιχείρησης περιορισμένης ευθύνης σε 24 εργάσιμες ημέρες. Όσον αφορά τη χρηματοδότηση, ο διαμοιρασμός του κινδύνου μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα θα μπορούσε να βελτιώσει την πρόσβαση στη χρηματοδότηση.
- Αλλαγή σχέσης μεταξύ ανάληψης κινδύνων και ανταμοιβών: Στην Ε.Ε. το ρίσκο και οι κίνδυνοι που συνδέονται με την επιχειρηματικότητα δεν αντισταθμίζονται από τα προσδοκώμενα οφέλη. Από τη μια πλευρά, στην επιλογή της επιχειρηματικής καριέρας φαίνεται να αντιβαίνει το ισχύον σύστημα της κοινωνικής προστασίας. Από την άλλη πλευρά, το «στίγμα» της αποτυχίας από λανθασμένες επιχειρηματικές επιλογές είναι τόσο έντονο ώστε και αυτό με τη σειρά του αποθαρρύνει την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας.
- Καλλιέργεια ικανοτήτων και δεξιοτήτων επιχειρηματικότητας: Η εκπαίδευση και κατάρτιση συμβάλλουν στην ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας. Σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο, ενώ το 37% των Ευρωπαίων σκέφτονται ή είχαν σκεφτεί να γίνουν επιχειρηματίες, μόλις το 15% το επιτυγχάνει. Από την άλλη πλευρά,

ερευνητικά αποτελέσματα δείχνουν ότι η πιθανότητα του να γίνει κανείς επιχειρηματίας αυξάνει σε συνάρτηση με τις γνώσεις σχετικά με το πως ξεκινά μια επιχείρηση. Επίσης, περισσότερο επιχειρηματικά προσανατολισμένοι είναι όσοι είχαν γονείς επιχειρηματίες, όσοι έχουν περισσότερη εμπιστοσύνη στις δεξιότητες και την εμπειρία τους, όσοι έχουν κάποιον από το περιβάλλον τους που πρόσφατα ξεκίνησε επιχειρηματική δραστηριότητα, καθώς και όσοι εκτέθηκαν κατά το παρελθόν, μέσω των γονέων, των φίλων ή της εκπαίδευσης, σε επιχειρηματικό περιβάλλον.

- Καθιστώντας προσβάσιμη την επιχειρηματικότητα σε όλους: Η επιχειρηματικότητα θα πρέπει να προαχθεί, λαμβάνοντας ιδιαίτερα μέτρα για γυναίκες και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Σε γενικές γραμμές, εντός του ευρωπαϊκού χώρου η γυναικεία επιχειρηματικότητα είναι υποανάπτυκτη.

Προς την κατεύθυνση ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας απαιτούνται επίσης:

- Καλλιέργεια περισσότερο θετικών στάσεων έναντι της επιχειρηματικότητας: Η ανάπτυξη των στάσεων αυτών είναι επωφελής όχι μόνο για τον επιχειρηματικό κόσμο αλλά συνολικά για την κοινωνία. Προς την κατεύθυνση αυτή σημαντικός αναδεικνύεται ο ρόλος του εκπαιδευτικού συστήματος, των τοπικών κοινωνιών, των επιχειρηματικών οργανώσεων αλλά και των μέσων μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας.
- Ανάδειξη του ρόλου της επιχειρηματικότητας στην επίτευξη κοινωνικών στόχων: Αυτό μπορεί να επιτευχθεί κυρίως μέσω της ανάδειξης του ρόλου των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων, όπου οι επιχειρηματικοί στόχοι και η αποδοτικότητα εξυπηρετούν ευρύτερους κοινωνικούς στόχους.

Στο πλαίσιο των παραπάνω συστάσεων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε, στις αρχές του 2004, το Πρόγραμμα Δράσης για την Επιχειρηματικότητα (European Agenda for entrepreneurship). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (European Commission, 2004b), προτείνει τη λήψη μέτρων σε πέντε περιοχές στις οποίες τα κράτη-μέλη καλούνται να διαμορφώνουν αντίστοιχες εθνικές πολιτικές:

- Τόνωση της προδιάθεσης για επιχειρηματικότητα, προκειμένου να επιτευχθεί σύγκλιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα αυτόν με τις ΗΠΑ, όπου οι κοινωνικές αξίες και αντιλήψεις για την επιχειρηματικότητα και την αυτοαπασχόληση είναι πιο φιλικές και αναπτυγμένες. Τα μέσα που προτείνονται αφορούν κυρίως την εκπαίδευση σε θέματα επιχειρηματικότητας, καθώς και

επικοινωνιακές εκστρατείες.

- Αύξηση του αριθμού των επιχειρηματιών στην Ευρώπη, με ενίσχυση και της προδιάθεσης για ανάληψη επιχειρηματικής δράσης, αλλά και ενίσχυση ώστε τα σχέδια ίδρυσης επιχειρήσεως να μην εγκαταλείπονται σε πρώιμα στάδια, με την μείωση δυσκολίας δημιουργίας επιχειρήσεων, των κινδύνων, της πιθανότητας και του κόστους αποτυχίας. Τα μέσα είναι να χαμηλώσουν τα «εμπόδια εισόδου» στην επιχειρηματική κοινότητα, να αμβλυνθούν οι αναστολές λόγω κινδύνου αποτυχίας ή/και πτώχευσης, να διευκολυνθούν οι μεταβιβάσεις επιχειρήσεων και να αναβαθμιστούν τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης των επιχειρηματιών.
- Άμβλυση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι μικρές επιχειρήσεις στην ανάπτυξή τους και την τόνωση της ανταγωνιστικότητάς τους, μέσω της διεθνοποίησης των δραστηριοτήτων τους και της τόνωσης της καινοτομικότητας στην παραγωγή και τα προϊόντα τους.
- Χρηματοδοτικές διευκολύνσεις, με έμφαση στα νέα χρηματοδοτικά εργαλεία, στην βελτίωση των σχέσεων των μικρών επιχειρήσεων με τις τράπεζες, και στη δημιουργία φορέων υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου (venture capital) κ.ά.
- Δημιουργία ενός «φιλικού» διοικητικού και ρυθμιστικού περιβάλλοντος για τις ΜΜΕ, δεδομένου ότι η πολυπλοκότητα και συχνά η αδιαφάνεια των διοικητικών διαδικασιών αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στην επιχειρηματικότητα.

1.2. ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ετήσιας έκθεσης 2006 του Παγκόσμιου Παρατηρητήριου για την Επιχειρηματικότητα (Global Entrepreneurship Monitor GEM),⁴ στην οποία συγκρίνονται οι επιχειρηματικές επιδόσεις 42 χωρών, η Ελλάδα κατατάσσεται στην ομάδα χωρών μέσης επιχειρηματικής ανάπτυξης, τόσο από την άποψη του ποσοστού του πληθυσμού που εμπλέκεται σε επιχειρηματική, νέα ή υφιστάμενη, δραστηριότητα, όσο και από την άποψη της κατά μέσο όρο συμβολής των νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στο ακαθάριστο εθνικό προϊόν σε όρους αγοραστικής δύναμης⁵. Σημαντικά ωστόσο χαρακτηριστικά της Ελληνικής επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι τα εξής:

- σε αξιολογικό βαθμό, περίπου μια στις πέντε από τις νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες αναλαμβάνονται ελλείπει άλλων επιλογών απασχόλησης (επιχειρηματικότητα ανάγκης),
- επίσης σε σημαντικό βαθμό, οι επιχειρηματικές δραστηριότητες προσανατολίζονται στην εξυπηρέτηση του τελικού καταναλωτή (business to customer) και όχι άλλων επιχειρήσεων (business to business).

Αξιολογώντας τα ευρήματα της έρευνας του GEM για τα έτη 2004 και 2005, οι Λιτζέρης Π., Γούλας Χ., Ιωάννου Χ., Καραλής Θ.,⁶ θεωρούν πως τα τέσσερα σημαντικότερα προβλήματα της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα είναι τα εξής:

➡ Φόβος αποτυχίας, ταυτόχρονα με υπερβολική επιχειρηματική αυτοπεποίθηση. Στην Ελλάδα ο φόβος της αποτυχίας είναι υψηλότερος από οποιαδήποτε άλλη χώρα από αυτές που έλαβαν μέρος στην έρευνα του GEM. Ταυτόχρονα, οι Έλληνες χαρακτηρίζονται από πολύ μεγάλη αυτοπεποίθηση σχετικά με τις επιχειρηματικές τους ικανότητες αλλά και έλλειμμα εξοικείωσης με την επιχειρηματική δραστηριότητα. Ο φόβος αποτρέπει τη διάθεση του πειραματισμού, που αποτελεί βασικό συστατικό της επιχειρηματικότητας και προϋπόθεση της καινοτομίας.

➡ Έλλειμμα «ποιοτικής» επιχειρηματικότητας. Το πρόβλημα στην ελληνική περίπτωση δεν είναι κυρίως η ποσότητα, όσο η ποιότητά της. Έτσι, συναντάται

⁴ Global Entrepreneurship Monitor, 2006 summary results, Niels Bosma, Rebecca Harding, Basbon College and London Business School.

⁵ Βλ. ιδιαίτερα στον Πίνακα 1 και τα διαγράμματα 1,2 και 3 της ετήσιας έκθεσης του 2006.

⁶ Λιτζέρης Π., Γούλας Χ., Ιωάννου Χ., Καραλής, Διερεύνηση του περιβάλλοντος των ΠΜΕ και διερεύνηση εκπαιδευτικών αναγκών εργαζομένων και επιχειρηματιών ΠΜΕ σε θέματα επιχειρηματικότητας, ΚΕΚ ΙΝΕ ΓΣΕΕ, ΚΕΚ ΓΣΕΒΕ, EQUAL II, 2006

χαμηλή επιχειρηματικότητα ευκαιριών εν γένει, και κυρίως χαμηλή επιχειρηματική δραστηριότητα «υψηλών δυνατοτήτων». Στη σύνθεση συνεπώς των επιχειρηματικών δράσεων και πρωτοβουλιών μετέχουν ελάχιστα εκείνες οι επιχειρηματικές δράσεις από τις οποίες αναμένεται σημαντική επίδραση στην οικονομική ανάπτυξη, μέσω της επέκτασης των αγορών –άρα, της εισαγωγής καινοτομιών- την αύξηση της απασχόλησης και των εξαγωγών, και την τεχνολογική αναβάθμιση.

➡ Χαμηλή κοινωνική αποδοχή επιχειρηματικότητας, καθώς δεν φαίνεται να αναγνωρίζεται από την ελληνική κοινωνία η δημιουργική διάσταση της επιχειρηματικότητας, το γεγονός δηλαδή ότι η επιχειρηματική δραστηριότητα δεν είναι πρωτίστως δραστηριότητα αναδιανομής αλλά δημιουργίας πλούτου. Έτσι αυτός / αυτή που επιτυγχάνει είναι μεν άξιος αναγνώρισης για το ότι κατάφερε να οικειοποιηθεί ένα μεγαλύτερο κομμάτι της πίτας, αλλά δεν του αναγνωρίζεται ότι συνέβαλε στη μεγέθυνση της ίδιας της πίτας.

➡ Απουσία σύνδεσης της εκπαίδευσης με την επιχειρηματική σταδιοδρομία, καθόσον τα ποιοτικά στοιχεία της έρευνας –που προέρχονται από συνεντεύξεις με ειδικούς σε θέματα επιχειρηματικότητας- φέρνουν την Ελλάδα στις τελευταίες θέσεις της παγκόσμιας κατάταξης για τον εν λόγω δείκτη. Παρατηρείται επίσης, έλλειψη ειδικών γνώσεων για την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας, καθώς και απουσία γενικότερης προετοιμασίας για το ενδεχόμενο ένας νέος να ακολουθήσει επιχειρηματική σταδιοδρομία. Αυτό αφορά όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Έτσι, σύμφωνα με τους ανωτέρω ερευνητές, τα κύρια αρνητικά χαρακτηριστικά του ελληνικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, όπως αυτά αναδεικνύονται από την έρευνα του GEM, αφορούν τα εξής:

- Χρηματοδοτική Υποστήριξη: Μικρή διαθεσιμότητα επενδύσεων από ιδιώτες προς νέες και αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις και αδυναμία τέτοιων επιχειρήσεων να εισάγονται στο χρηματιστήριο για άντληση κεφαλαίων.
- Μεταφορά Τεχνολογίας: Η Ελλάδα βαθμολογείται χαμηλά στη μεταφορά Τεχνολογίας από Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Ιδρύματα σε επιχειρήσεις, και στις δυνατότητες της επιστημονικής κοινότητας να μετατρέπει τα αποτελέσματα της έρευνας σε καινοτομικά εμπορικά προϊόντα. Επίσης οι δαπάνες για Έρευνα και Τεχνολογία παραμένουν ιδιαίτερα χαμηλές, περιορίζοντας έτσι την καινοτομική ικανότητα της ελληνικής οικονομίας.

- Επιχειρηματικές Ικανότητες: Οι Έλληνες βαθμολογούνται αρκετά χαμηλά ως προς την εμπειρία στην ίδρυση επιχειρήσεων, στη γνώση των αρχών διοίκησης των μικρών επιχειρήσεων και στην εμπειρία στην οργάνωση των πόρων που απαιτούνται για την ίδρυση και λειτουργία μιας μικρής επιχείρησης.
- Εμπόδια Εισόδου: Διαπιστώνεται αναποτελεσματικότητα της εφαρμογής της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας.
- Πρόσβαση σε Υλικές Υποδομές: Οι υλικές υποδομές δεν είναι επαρκώς προσανατολισμένες στις ανάγκες των νέων και αναπτυσσόμενων επιχειρήσεων.
- Ποιότητα δημοσίου ρυθμιστικού πλαισίου-ύψος φορολογίας: Μεγάλο χρονικό διάστημα απαιτείται για την ίδρυση μιας νέας επιχείρησης ενώ αρνητικά επιδρά επίσης ο απρόβλεπτος και ανορθολογικός χαρακτήρας του φορολογικού πλαισίου.
- Επιχειρηματικά Κίνητρα: Η Ελληνική κοινωνία αποδίδει στον επιχειρηματία σχετικά χαμηλό κύρος και σεβασμό, ενώ αναγνωρίζεται ότι ιστορίες επιτυχημένων επιχειρηματιών δεν εμφανίζονται συχνά στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.
- Προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων: Αν και η νομοθεσία για τα πνευματικά δικαιώματα θεωρείται καλή, στη πράξη η προστασία που προσφέρει η εφαρμογή της κρίνεται χαμηλή.
- Επιχειρηματικές ευκαιρίες: Απουσία πρόσβασης των νέων επιχειρήσεων στην πληροφόρηση σχετικά με νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες.
- Υποστήριξη στην Επιχειρηματικότητα των Γυναικών: Οι γυναίκες δεν ενθαρρύνονται αρκετά για να ακολουθήσουν επιχειρηματική δραστηριότητα και δεν τους παρέχονται επαρκείς κοινωνικές υπηρεσίες, ώστε να μπορούν να συνεχίσουν αυτή τη δραστηριότητα μετά την απόκτηση οικογένειας.
- Δημόσιες Πολιτικές προς την επιχειρηματικότητα: Εξαιρετικά χαμηλά βαθμολογούνται δυο πλευρές της δημόσιας πολιτικής. Το κατά πόσο η συνολική οικονομική πολιτική ευνοεί την εκκίνηση νέων επιχειρήσεων και κατά πόσο υπάρχει υποστήριξη τέτοιων εγχειρημάτων σε επίπεδο χαμηλότερο από αυτό της κεντρικής διοίκησης (περιφέρεια, δήμοι, κ.τ.λ.)
- Εμπορικές και Επαγγελματικές Υποδομές: Δύσκολη η επιλογή του κατάλληλου συνεργάτη. Ακόμα, μολονότι υπάρχουν καλές νομικές, λογιστικές και τραπεζικές υπηρεσίες, το κόστος αυτών των υπηρεσιών είναι υψηλό για τις νέες επιχειρήσεις.
- Κυβερνητικά Προγράμματα υποστήριξης της Επιχειρηματικής Δραστηριότητας: Πολυάριθμες κρατικές υπηρεσίες με τις οποίες πρέπει κάποιος να συναλλαγεί για να ιδρύσει μια επιχείρηση και έλλειψη κατάρτισης και αποτελεσματικότητας του προσωπικού των δημοσίων υπηρεσιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο:

ΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

2.1. ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΟΝΑΣ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΧΑΡΤΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Μεταξύ των προαναφερθεισών δέκα βασικών κατευθύνσεων πολιτικής της Λισσαβόνας, οι πρωτοβουλίες και δράσεις που υλοποιούνται στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στην εκπαίδευση, εντάσσονται μεν στην κατεύθυνση πολιτικής υπ. αριθμ. 7 (ανάπτυξη των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης) αλλά μέσο και μακροπρόθεσμα, επηρεάζουν επίσης την κατεύθυνση πολιτικής υπ. αριθμ. 3 (διαμόρφωση ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος). Η συνάφεια μεταξύ των εκπαιδευτικών δράσεων και της επιχειρηματικότητας δεν είναι τυχαία, δεδομένου ότι η αναμενόμενη συμβολή του εκπαιδευτικού συστήματος στην ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος και των επιχειρηματικών δεξιοτήτων και μέσω αυτών στη διαμόρφωση ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, αναμένεται να είναι καθοριστική. Άλλωστε, η ιδιαίτερη σημασία του εκπαιδευτικού συστήματος στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας αναδεικνύεται και στην Έκθεση για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού χάρτη των μικρών επιχειρήσεων στα κράτη μέλη της Ε.Ε., όπου περιλαμβάνεται η δέσμευση για «ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος και των σχετικών ικανοτήτων από τις μικρές ηλικίες ... γενικές γνώσεις σχετικά με τις επιχειρήσεις και το επιχειρηματικό πνεύμα πρέπει να διδάσκονται σε όλα τα σχολικά επίπεδα ... ειδικές ενότητες σχετικές με τις επιχειρήσεις θα πρέπει να αποτελούν ουσιαστικό συστατικό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στα κολέγια και τα πανεπιστήμια ...».⁷

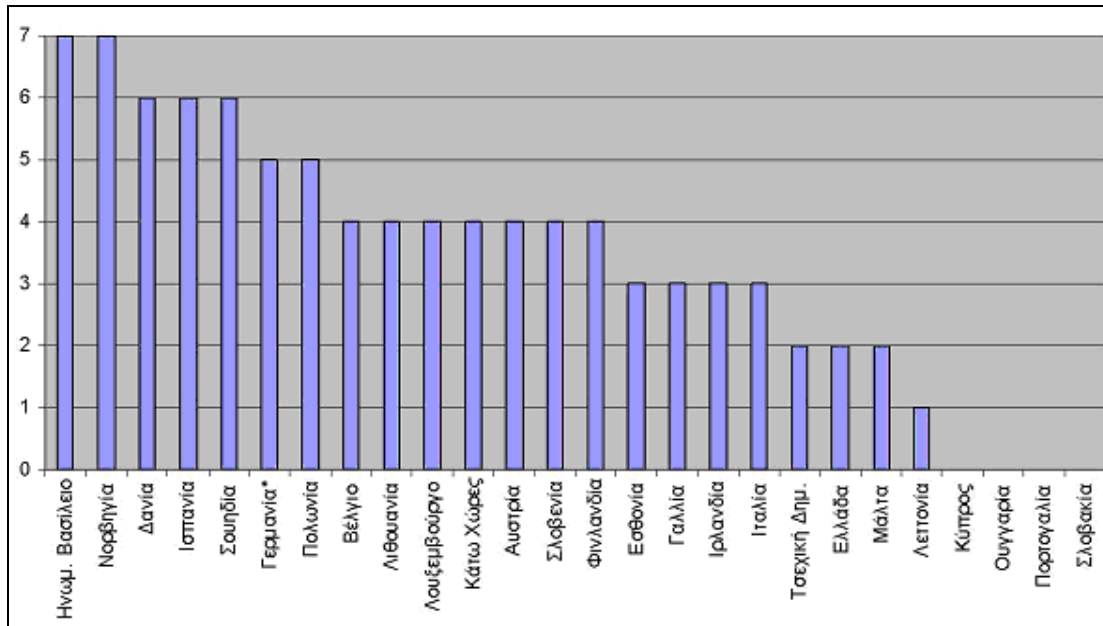
Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με την ετήσια Έκθεση του 2005 για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού χάρτη των μικρών επιχειρήσεων στα κράτη μέλη της Ε.Ε., παρατηρείται σημαντική υστέρηση της χώρας όσον αφορά τις εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες και δράσεις που αναλαμβάνει για την προώθηση της επιχειρηματικότητας.⁸

⁷ Έκθεση για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού χάρτη των μικρών επιχειρήσεων στα κράτη μέλη της Ε.Ε., Έγγραφο εργασίας του προσωπικού της Επιτροπής, Βρυξέλλες, 8.2.2005, SEC (2005) 167, COM (2005) 30 τελικό.

⁸ Έκθεση για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού χάρτη των μικρών επιχειρήσεων στα κράτη μέλη της Ε.Ε., Έγγραφο εργασίας του προσωπικού της Επιτροπής, Βρυξέλλες, 8.2.2005, SEC (2005) 167, COM (2005) 30 τελικό.

Πιο συγκεκριμένα και όσον αφορά το πλήθος των μέτρων που ελήφθησαν για την προώθηση της εκπαίδευσης στην επιχειρηματικότητα, ιδίως στα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η Ελλάδα κατατάσσεται μεταξύ των τελευταίων χωρών της Ε.Ε., όπως φαίνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί:

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΟΥΣ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΙΔΙΩΣ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Όσον αφορά τα είδη των μέτρων που σύμφωνα με την έκθεση λαμβάνονται τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, διαπιστώνονται επτά τύποι πρωτοβουλιών:

- α) διυπουργική συνεργασία για το σχεδιασμό και την προώθηση των πρωτοβουλιών,
- β) προγράμματα μαθημάτων επιχειρηματικότητας στα σχολεία,
- γ) υποστηρικτικά μέτρα στα σχολεία,
- δ) εκπαίδευση εκπαιδευτών,
- ε) υποστήριξη σε «εικονικές επιχειρήσεις»,
- στ) στατιστική τεκμηρίωση,
- ζ) στοχοθεσία.

Με βάση τα αναφερόμενα στην Έκθεση του 2005, φαίνεται πως στη χώρα μας σχετική πρόοδος για τα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχει σημειωθεί μόνο όσον αφορά τα υποστηρικτικά μέτρα προς τα σχολεία, ενώ επιπλέον, είναι σε φάση προγραμματισμού, μέτρα κατάρτισης των εκπαιδευτών. Αντίθετα, πάντα σύμφωνα με την Έκθεση, δεν φαίνεται να υπάρχει πρόοδος όσον αφορά την

ανάπτυξη προγραμμάτων επιχειρηματικότητας στα σχολεία, τη διυπουργική συνεργασία, αλλά και τις εικονικές επιχειρήσεις, παρά το γεγονός, ότι στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ Ι, είχαν αναπτυχθεί σχετικές δράσεις στη Σιβιτανίδειο Σχολή. Αναλυτικά, οι επιδόσεις της χώρας αλλά και των λοιπών χωρών μελών της Ε.Ε., όσον αφορά τα είδη μέτρων για την προώθηση της επιχειρηματικότητας στην εκπαίδευση, με βάση τα ευρήματα της Έκθεσης εφαρμογής του χάρτη των μικρών επιχειρήσεων στην Ε.Ε., απεικονίζονται στον Πίνακα που ακολουθεί:

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕΤΡΩΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
(ΙΔΙΩΣ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ)**

	Διυπουργική συνεργασία	Προγράμματα μαθημάτων επιχειρηματικότητας	Υποστηρικτικά μέτρα στα σχολεία	Εκπαίδευση Εκπαιδευτών	Υποστήριξη σε «εικονικές επιχειρήσεις»	Στατιστική τεκμηρίωση	Στόχοι	Σύνολο Y+(Y)
Βέλγιο	N	N	(Y)	(Y)	Y	(Y)	N	4
Δημοκρατία της Τσεχίας	(Y)	Y	N	N	N	N	N	2
Δανία	Y	(Y)	(Y)	(Y)	Y	(Y)	N	6
Γερμανία	Y	Y	Y	Y	Y	N	N	5
Εσθονία	(Y)	(Y)	N	N	(Y)	N	N	3
Ελλάδα	N	N	(Y)	(Y)	N	N	N	2
Ισπανία	Y	Y	(Y)	(Y)	Y	(Y)	N	6
Γαλλία	Y	N	N	N	(Y)	Y	N	3
Ιρλανδία	N	Y	Y	N	Y	N	N	3
Ιταλία	(Y)	N	(Y)	N	Y	N	N	3
Κύπρος	N	N	N	N	N	N	N	0
Λετονία	(Y)	N	N	N	N	N	N	1
Λιθουανία	(Y)	(Y)	N	(Y)	Y	N	N	4
Λουξεμβούργο	Y	N	N	(Y)	Y	(Y)	N	4
Ουγγαρία	N	N	N	N	N	N	N	0
Μάλτα	N	N	Y	N	Y	N	N	2
Ολλανδία	Y	N	Y	(Y)	N	(Y)	N	4
Αυστρία	(Y)	N	(Y)	N	Y	(Y)	N	4
Πολωνία	(Y)	Y	(Y)	(Y)	Y	N	N	5
Πορτογαλία	N	N	N	N	N	N	N	0
Σλοβενία	(Y)	(Y)	Y	(Y)	N	N	N	4
Σλοβακία	N	N	N	N	N	N	N	0
Φινλανδία	Y	Y	(Y)	(Y)	N	N	N	4
Σουηδία	Y	(Y)	Y	N	Y	(Y)	Y	6
Ηνωμένο Βασίλειο	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	7
Νορβηγία	Y	Y	Y	(Y)	Y	(Y)	(Y)	7
Σύνολο Y+(Y)	18	12	16	12	16	10	3	87

Y: Μέτρα σε ισχύ, (Y): Μέτρα που σχεδιάζονται, N: Δεν υπάρχει σχετική πρόοδος N.A.: Δεν υπάρχουν σχετικές πληροφορίες

2.2. ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Οι βασικές πρωτοβουλίες και δράσεις που έχουν υλοποιηθεί για την προαγωγή της επιχειρηματικότητας στην εκπαίδευση, στο πλαίσιο του Β' ΚΠΣ ήταν οι εξής:

- Οι θυρίδες επιχειρηματικότητας της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς, με στόχο την πληροφόρηση των νέων και την στήριξη τους για την ανάπτυξη επιχειρηματικών σχεδίων.
- Οι εικονικές επιχειρήσεις της Σιβιτανιδείου Σχολής, που χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΠΕΑΕΚ Ι και αποσκοπούν στην καλλιέργεια επιχειρηματικού πνεύματος στους μαθητές και την εξοικείωσή τους με τις πραγματικές συνθήκες της αγοράς και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος μέσα από παιχνίδια προσομοίωσης.
- Στοιχεία γνώσης για την εκπόνηση επιχειρηματικού σχεδίου από ορισμένα, κυρίως οικονομικά και πολυτεχνικά τμήματα των ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Έναντι των πενιχρών αυτών μέτρων που προωθήθηκαν στο πλαίσιο του Β' ΚΠΣ, στο Γ' ΚΠΣ η επιχειρηματικότητα αποτελεί σημαντικό άξονα παρέμβασης μέσω του οποίου υλοποιούνται μέτρα προώθησης της επιχειρηματικότητας σε όλο το φάσμα του εκπαιδευτικού συστήματος.

Ειδικότερα, ανά βαθμίδα εκπαίδευσης βρίσκονται σε εξέλιξη οι εξής παρεμβάσεις:

Πρωτοβάθμια εκπαίδευση:

- Παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού συναφούς με θέματα επιχειρηματικότητας ώστε να εξοικειωθούν οι μαθητές με έννοιες που σχετίζονται με το χώρο της οικονομίας.

Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Γυμνάσιο και Ενιαίο Λύκειο):

- Παραγωγή γενικού εκπαιδευτικού υλικού κορμού προσαρμοσμένου ανά ηλικιακή κατηγορία, το οποίο θα αφορά στην εισαγωγή εννοιών και όρων σχετικών με την επιχειρηματικότητα.
- Υλοποίηση "Προγραμμάτων Επιχειρηματικότητας" και "Εξατομικευμένης Συμβουλευτικής Στήριξης" από τα Κέντρα Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού

Προσανατολισμού (ΚΕΣΥΠ) και τα Γραφεία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΓΡΑΣΕΠ) καθώς και εκδηλώσεις ενημέρωσης και ενθάρρυνσης των μαθητών στην ανάληψη πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη του επιχειρηματικού τους πνεύματος.

- Εξατομικευμένη συμβουλευτική υποστήριξη των γυναικών για τον επαγγελματικό προσανατολισμό τους και την ανάληψη επιχειρηματικής δράσης σε παραδοσιακά "ανδροκρατούμενα" επαγγέλματα.

Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Τεχνολογικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια):

- Εκτός του γενικού εκπαιδευτικού υλικού για θέματα ανάπτυξης επιχειρηματικότητας με την ευρύτερη έννοια, όπως δεδομένα για το νέο οικονομικό περιβάλλον λειτουργίας επιχειρήσεων, για την ισχύουσα νομοθεσία, τον επιχειρηματικό σχεδιασμό, την κοστολόγηση κ.λ.π., εκπόνηση εξειδικευμένου εκπαιδευτικού υλικού ανά τομέα και ειδικότητα.
- Εκπόνηση επιχειρηματικών σχεδίων των σπουδαστών ΤΕΕ και δημιουργία εικονικών επιχειρήσεων για την προσομοίωση λειτουργίας μιας επιχείρησης σε όλα τα στάδια παραγωγής της.
- Πραγματοποίηση εκπαιδευτικών επισκέψεων σε επιχειρήσεις, επιμελητήρια, συνδέσμους επιχειρηματιών και άλλους φορείς, με στόχο την ενημέρωση των μαθητών.
- Πρακτική άσκηση μαθητών με τοποθετήσεις σε θέσεις εργασίας σε επιλεγμένες επιχειρήσεις για την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας.
- Επιμόρφωση εκπαιδευτικών της ΤΕΕ με στόχο να λειτουργούν ως σύμβουλοι επιχειρηματικότητας.
- Δημιουργία ειδικών γραφείων / desk επιχειρηματικότητας για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών πληροφόρησης και συμβουλευτικής καθοδήγησης των νέων και δημιουργία "forum" συμμετεχόντων φορέων που θα λειτουργήσουν στο πλαίσιο των Γραφείων και Κέντρων Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε συνέργεια με τις Θυρίδες Επιχειρηματικότητας της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς.
- Ίδρυση και λειτουργία 20 κόμβων - θυρίδων επιχειρηματικότητας σε ισχύουσες δομές της Γ.Γ.Ν.Γ και σε φορείς της Εκπαίδευσης (ΚΕΣΥΠ, Γραφεία Διασύνδεσης

κ.λ.π.), προκειμένου να ενισχυθεί η εξατομικευμένη συμβουλευτική στήριξη και καθοδήγηση των ενδιαφερομένων από τους ειδικούς συμβούλους επιχειρηματικότητας.

- Προώθηση της δικτύωσης των κόμβων - θυρίδων επιχειρηματικότητας και οργάνωση συναντήσεων, forum συζητήσεων μεταξύ μαθητών, σπουδαστών και νέων επιχειρηματιών.

Μεταδευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση:

- Υλοποίηση αντίστοιχων δράσεων με αυτές των Τ.Ε.Ε προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες των σπουδαστών, την ηλικιακή τους διαβάθμιση και τις ειδικότητες που λειτουργούν.

Τριτοβάθμια εκπαίδευση:

Στο πλαίσιο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μέσω της χρηματοδότησης του ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ προβλέπονταν η προώθηση της επιχειρηματικότητας μέσω τεσσάρων κατηγοριών πράξεων:

- 3.1.2.α: Ίδρυση και λειτουργία Παρατηρητήριου – Μηχανισμού παρακολούθησης του επιχειρηματικού τοπίου, αποτίμησης και πολιτικών πρόβλεψης.
- 3.1.2.β: Ενθάρρυνση επιχειρηματικών δράσεων, καινοτομικών εφαρμογών και μαθημάτων επιλογής φοιτητών και σπουδαστών.
- 3.1.2.δ: Οργάνωση ετήσιου πανελλήνιου διαγωνισμού για την ανάπτυξη καινοτόμων και πρωτοπόρων επιχειρηματικών σχεδίων.
- 2.4.2.β: Γραφεία διασύνδεσης ανώτατης εκπαίδευσης (για τα έργα υποστήριξης των επιχειρηματικών ιδεών).

Από τις ανωτέρω τέσσερις κατηγορίες πράξης, οι τρεις τελευταίες αποτελούν το αντικείμενο του έργου αξιολόγησης, στο πλαίσιο του οποίου υποβάλλεται το παρόν.

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

(Κ.Π. 3.1.2Β, 2.4.2Β & 3.1.2.Δ)

3.1. ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

3.1.1. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ & ΔΑΠΑΝΕΣ

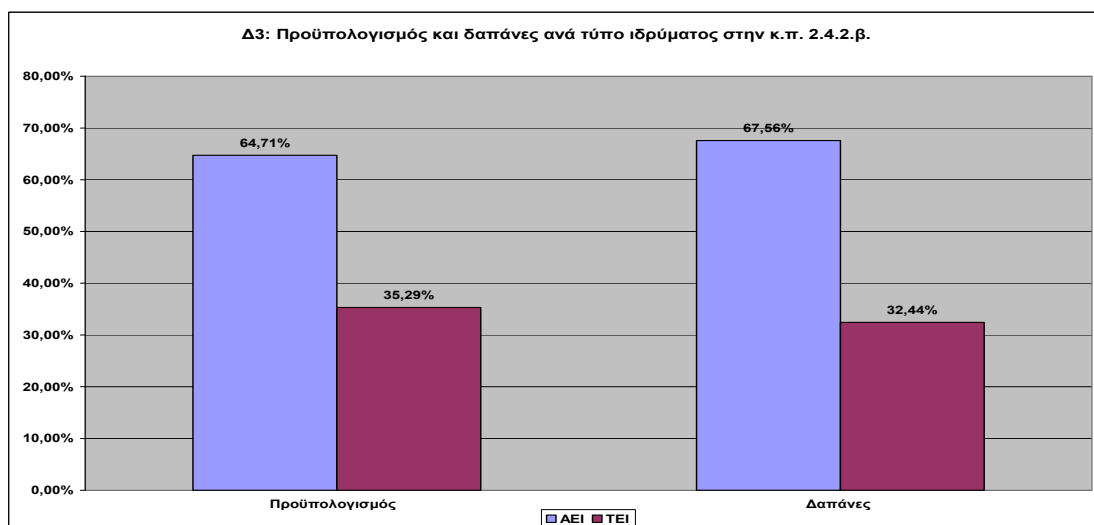
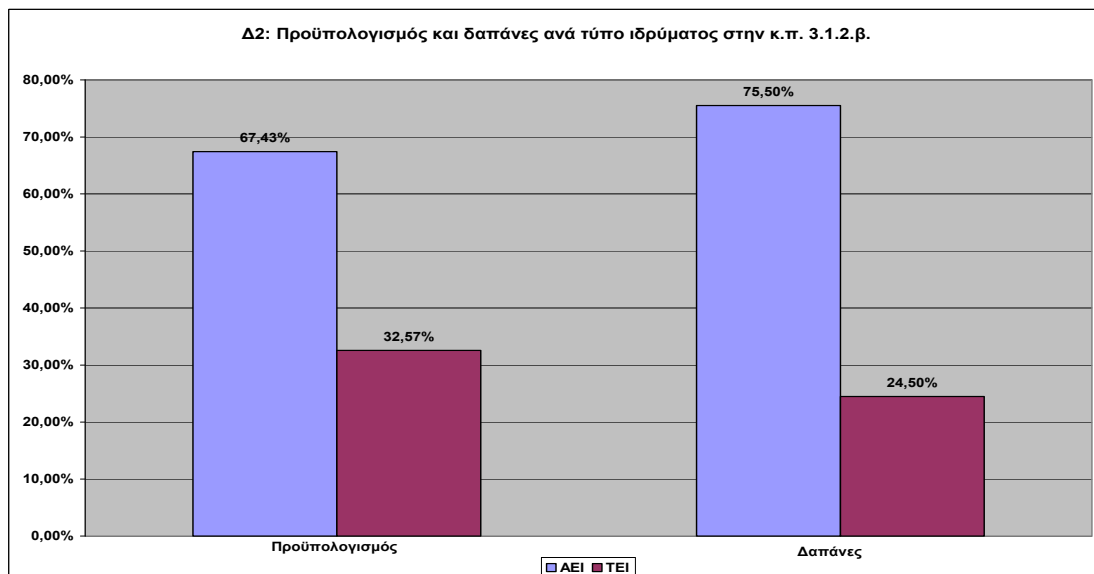
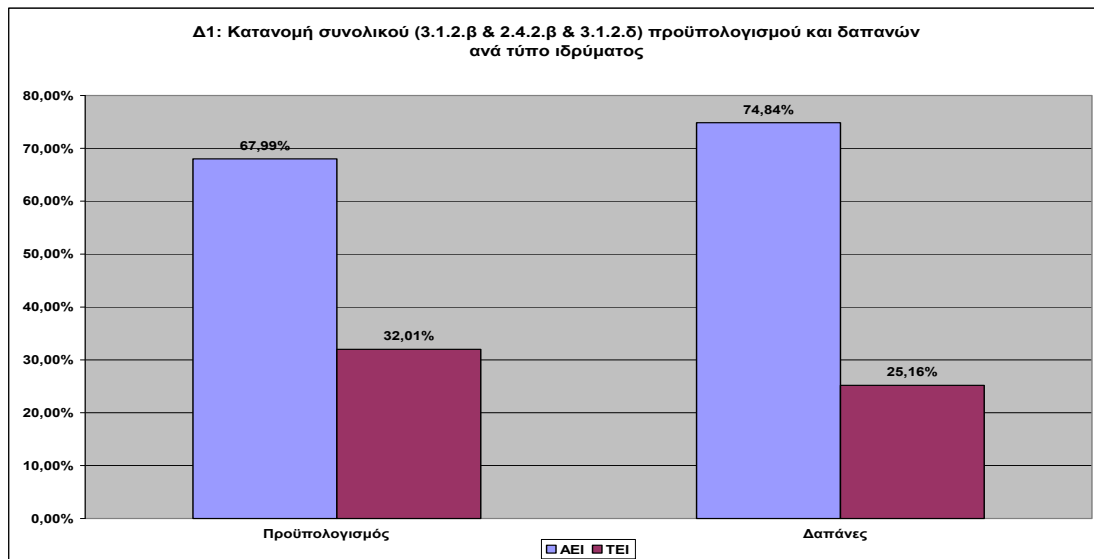
Ο συνολικός προϋπολογισμός των έργων και για τις τρεις κατηγορίες πράξεων ανήλθε σε 13.059.587,54 € και οι συνολικές πιστοποιημένες δαπάνες, μέχρι την περίοδο συλλογής των σχετικών στοιχείων από τα ιδρύματα (Οκτώβριος 2007) σε 8.599.994.21 €, οι οποίες αποτελούν το 56,85% του δεσμευμένου προϋπολογισμού του συνόλου των έργων των τριών κατηγοριών πράξεων (Βλ. Πίνακας 1).⁹

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Συνολικά οικονομικά στοιχεία υλοποίησης των έργων των τριών κατηγοριών πράξεων					
Ημ/νια Έναρξης	Ημ/νια Λήξης Φυσικού Αντ/μένου	Ημ/νια Λήξης Οικονομικού Αντ/μένου	Προϋπολογισμός (€)	Πιστοποιημένες δαπάνες (€)	Απορρόφηση (%)
1/09/2003	30/09/2008	31/12/2008	13.059.587,54	8.599.994,21	65,85%
Κατηγορία πράξης 3.1.2.β (Α' & Β' φάση)					
1/09/2002	30/09/2008	31/12/2008	8.429.715,67	5.684.273,05	67,43%
Κατηγορία πράξης 2.4.2.β					
1/09/2002	31/06/2008	31/12/2008	4.064.540,00	2.376.183,86	58,46%
Κατηγορία πράξης 3.1.2.δ					
1/10/2003	31/08/2006	31/12/2007	565.331,87	539.537,30	95,44%

Μεταξύ των ιδρυμάτων, στα ΑΕΙ αντιστοιχεί το 67,99% του προϋπολογισμού των έργων και των τριών κατηγοριών πράξεων και το 74,84% των αντίστοιχων δαπανών (βλ. Δ1) Το γεγονός ότι στα ΤΕΙ αντιστοιχεί το 1/3 περίπου των δεσμευμένων πόρων και μόλις το ¼ των δαπανών, συνηγορεί στη διαπίστωση της συγκριτικής τους αδυναμίας να απορροφήσουν τους δεσμευμένους πόρους τους σε σχέση με τα ΑΕΙ. Κυρίως δε, η διαπίστωση αυτή ισχύει για τα έργα των ΤΕΙ στην κ.π. 3.1.2.β Αναλυτικότερα ο επιμερισμός του προϋπολογισμού και των δαπανών στις κ.π. 3.1.2.β

⁹ Ο Π/Υ και οι δαπάνες που αποτυπώνονται στον Πίνακα προέρχονται από στοιχεία των τελικών δικαιούχων.

και 2.4.2.β παρουσιάζεται αντίστοιχα στα Δ2 και Δ3 (στην κ.π. 3.1.2.δ το σύνολο του προϋπολογισμού και των δαπανών εκτελέστηκε από ένα ΑΕΙ).

Μεταξύ των τριών κατηγοριών πράξεων το μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού διατίθεται για την 3.1.2.β (64,5% του συνολικού προϋπολογισμού), εν συνεχεία για την 2.4.2.β (31,1%) και τέλος για την 3.1.2.δ (4,3%). Ως προς τις δαπάνες και πάλι το μεγαλύτερο μέρος συγκεντρώνεται στην 3.1.2.β (66,1% του συνόλου των δαπανών), εν συνεχεία για την 2.4.2.β (27,6%) και τέλος για την 3.1.2.δ (6,3%). Δεδομένου όμως, ότι το φυσικό και οικονομικό αντικείμενο της κ.π. 3.1.2.δ έχει ολοκληρωθεί, ενδιαφέρον έχει να επικεντρώσουμε στις δύο άλλες κατηγορίες πράξης των οποίων τόσο το φυσικό όσο και το οικονομικό αντικείμενο είναι σε εξέλιξη.

Τα έργα της κατηγορίας πράξης 3.1.2.β υλοποιήθηκαν σε δύο φάσεις, εκ των οποίων η σημαντικότερη από την άποψη ότι συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού, αλλά και των αναμενόμενων δαπανών, είναι η δεύτερη (Βλ. Πίνακας 2). Σύμφωνα με τα στοιχεία του Πίνακα 2, η δεύτερη φάση που είναι άλλωστε σε εξέλιξη, συγκεντρώνει μεν το μεγαλύτερο τμήμα του προϋπολογισμού, υπολείπεται όμως ακόμη σε δαπάνες, με αποτέλεσμα λίγους πλέον μήνες πριν την ολοκλήρωση του φυσικού και οικονομικού της αντικειμένου, το ποσοστό απορρόφησης των πόρων του προϋπολογισμού να υπερβαίνει μετά βίας το 52%. Λαμβάνοντας δε υπόψιν το υπολειπόμενο χρονικό διάστημα υλοποίησης των έργων της Β' φάσης στην εν λόγω κατηγορία πράξης, η εκτίμηση είναι ότι με βάση τον τρέχοντα ρυθμό απόδοσης των δαπανών, ο τελικός βαθμός απορρόφησης των πόρων θα κυμανθεί περίπου στο 77%.¹⁰ Τούτων δεδομένων, διαφαίνεται μεγάλος κίνδυνος αναπορρόφητων πόρων στην κατηγορία πράξης 3.1.2.β.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Οικονομικά στοιχεία υλοποίησης των έργων της κατηγορίας πράξης 3.1.2.β					
Ημ/νια Έναρξης	Ημ/νια Λήξης Φυσικού Αντ/μένου	Ημ/νια Λήξης Οικονομικού Αντ/μένου	Προϋπολογισμός (€)	Πιστοποιημένες δαπάνες (€)	Απορρόφηση (%)
Α' φάση					
1/09/2002	31/08/2008	31/8/2007	3.380.160,17	3.050.580,89	90,25%
Β' φάση					
1/09/2003	30/09/2008	31/12/2008	5.049.555,50	2.633.692,16	52,16%

Ως προς την κατηγορία πράξης 2.4.2.β, ισχύει και εδώ η εκτίμηση περί μεγάλου κινδύνου αναπορρόφητων πόρων, δεδομένου ότι αφενός είναι σχετικά χαμηλός ο

¹⁰ Αναλυτικά, για την εκτίμηση κινδύνου των αναπορρόφητων πόρων στα έργα της κατηγορίας πράξης βλ. στο 4ο Παραδοτέο.

υφιστάμενος βαθμός απορρόφησης πόρων (58,46%), αφετέρου ο τρέχων ρυθμός απόδοσης δαπανών δείχνει ότι η τελική απορρόφηση θα κυμανθεί περίπου στο 72%.¹¹

Τέλος, επί του συνολικού προϋπολογισμού των τριών κατηγοριών πράξεων η εκτιμώμενη απορρόφηση πόρων, με βάση τον τρέχοντα ρυθμό απορρόφησης πόρων στα έργα της Β' φάσης της κατηγορίας πράξης 3.1.2.β και στα έργα της κατηγορίας πράξης 2.4.2.β (το έργο της κ.π. 3.1.2.δ έχει ολοκληρωθεί), εκτιμάται ότι θα ανέλθει περίπου στο 80%. Ακριβώς για το λόγο αυτό, κρίνεται αναγκαία η έγκαιρη λήψη αποφάσεων είτε για ανακατανομή των πόρων μεταξύ των έργων των κατηγοριών πράξεων, είτε και για μεταφορά πόρων προς άλλες κατηγορίες πράξης.

¹¹ Αναλυτικά, για την εκτίμηση κινδύνου των αναπορρόφητων πόρων στα έργα της κατηγορίας πράξης βλ. στο 5ο Παραδοτέο.

3.1.2. ΚΕΝΤΡΑ ΚΟΣΤΟΥΣ

Στην κατηγορία πράξης 3.1.2.β οι δαπάνες συγκεντρώνονται:

- κατά κύριο λόγο στο διακριτό τμήμα «εκπαιδευτές», το οποίο συγκεντρώνει το 33,92% των δαπανών
- εν συνεχεία στα διακριτά τμήματα «εξωτερικές υπηρεσίες» (16,42%) και «λειτουργικά» (16,02%)
- στα διακριτά τμήματα «εργαλεία εκπαίδευσης» (9,69%) και «λοιπά» (9,61%)
- σε άλλα διακριτά τμήματα μικρότερου ειδικού βάρους συγκεντρώνεται το 14,34% του συνόλου των δαπανών.

Η δομή των δαπανών στα διακριτά τμήματα είναι σε γενικές γραμμές σύμφωνη με τη δομή του προϋπολογισμού σε διακριτά τμήματα. Στο επίπεδο ωστόσο των επιμέρους έργων της κατηγορίας πράξης παρατηρούνται αποκλίσεις.

Στην κατηγορία πράξης 2.4.2.β οι δαπάνες συγκεντρώνονται:

- κατά κύριο λόγο στα διακριτά τμήματα «στελέχη υποστήριξης / συμβουλευτικής / πληροφόρησης» με ποσοστό επί των δαπανών 53,31% και «εξωτερικές υπηρεσίες» με αντίστοιχο ποσοστό 16,40%, και,
- δευτερευόντως, στα διακριτά τμήματα «λειτουργικά» (7,46%), «προβολή – δημοσιότητα» (5,40%) και «λοιπά» (4,06%)
- Στα υπόλοιπα διακριτά τμήματα, οι πιστοποιημένες δαπάνες αντιστοιχούν συνολικά στο 13,37% του συνόλου των δαπανών.

Η δομή των δαπανών στα διακριτά τμήματα είναι σε γενικές γραμμές σύμφωνη με τη δομή του προϋπολογισμού σε διακριτά τμήματα. Στο επίπεδο ωστόσο των επιμέρους έργων της κατηγορίας πράξης παρατηρούνται συχνά, σημαντικές αποκλίσεις.

Στην κατηγορία πράξης 3.1.2.δ οι δαπάνες συγκεντρώνονται:

- κυρίως στο διακριτό τμήμα «αποζημιώσεις εξωτερικών συνεργατών (φυσικά και νομικά πρόσωπα) όπου έχουμε το 64,79% του συνόλου των δαπανών
- εν συνεχεία στα διακριτά τμήματα «αποζημιώσεις μελών ΔΕΠ» και «λοιπά» με δαπάνες 14,46% και 9,95% αντίστοιχα
- σε άλλα διακριτά τμήματα μικρότερου ειδικού βάρους αντιστοιχεί το 10,8% του συνόλου των δαπανών.

Η δομή των δαπανών στα διακριτά τμήματα είναι σύμφωνη με τη δομή του προϋπολογισμού σε διακριτά τμήματα.

Για λόγους συγκρισιμότητας αλλά και καλύτερης κατανόησης του επιμερισμού των δαπανών τόσο ανά κατηγορία πράξης όσο και επί του συνόλου των κατηγοριών πράξεων, προβήκαμε σε ομαδοποίηση των διακριτών τμημάτων σχηματίζοντας τέσσερα κύρια κέντρα κόστους:

- στο πρώτο κύριο κέντρο κόστους ομαδοποιούνται διακριτά τμήματα των κατηγοριών πράξεων 2.4.2.β και 3.1.2.δ στα οποία οι δαπάνες υποδηλώνουν άμεσα απασχόληση σε διάφορες μορφές
- στο δεύτερο κύριο κέντρο κόστους ομαδοποιούνται διακριτά τμήματα της κατηγορίας πράξης 3.1.2.β που αφορούν δαπάνες για την παροχή του κυρίως εκπαιδευτικού έργου και τουλάχιστον σε βαθμό 90% υποδηλώνουν επίσης, όπως και στο πρώτο κύριο κέντρο κόστους, απασχόληση σε διάφορες μορφές
- στο τρίτο κέντρο κόστους ομαδοποιούνται διακριτά τμήματα όλων των κατηγοριών πράξεων που αφορούν δαπάνες για εργαλεία και εκδηλώσεις προβολής και δημοσιότητας
- στο τέταρτο κέντρο κόστους ομαδοποιούνται διακριτά τμήματα όλων των κατηγοριών πράξεων που αφορούν δαπάνες για λοιπές υποστηρικτικές δράσεις των έργων.

Τα αποτελέσματα της ομαδοποίησης των διακριτών τμημάτων στα ως άνω κύρια κέντρα κόστους και οι δαπάνες που αντιστοιχούν στα τελευταία εμφανίζονται στον κάτωθι Πίνακα 3.

Πίνακας 3: Κατανομή δαπανών σε βασικά κέντρα κόστους								
Κέντρα κόστους	3.1.2.β		2.4.2.β		3.1.2.δ		ΣΥΝΟΛΟ	
	ΔΑΠΑΝΕΣ (€)	(%)	ΔΑΠΑΝΕΣ (€)	(%)	ΔΑΠΑΝΕΣ (€)	(%)	ΔΑΠΑΝΕΣ (€)	(%)
Απασχόληση σε διάφορες μορφές			1.775.009,34	74,70%	460.387,18	85,33%	2.235.396,52	25,99%
Παροχή εκπαιδευτικού έργου (απασχόληση τουλάχιστον κατά 90%)	3.703.872,32	65,16%	-		-		3.703.872,32	43,07%
Εργαλεία και εκδηλώσεις προβολής και δημοσιότητας	189.854,72	3,34%	285.854,92	12,03%	22.498,71	4,17%	498.208,34	5,79%
Λοιπές υποστηρικτικές δαπάνες	1.790.546,01	31,50%	315.319,60	13,27%	56.651,42	10,50%	2.162.517,03	25,15%
Σύνολο δαπανών	5.684.273,05	100,00%	2.376.183,86	25,30%	539.537,30	14,67%	8.599.994,21	100,00%

Από τα στοιχεία του Πίνακα 3 προκύπτουν τα εξής κύρια σημεία:

- Το κύριο κέντρο κόστους με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση δαπανών (43,07% του συνόλου) είναι αυτό που παίρνει δαπάνες αποκλειστικά από την κατηγορία πράξης

3.1.2.β. Λαμβάνοντας ωστόσο υπόψιν ότι οι δαπάνες αυτού του κύριου κέντρου κόστους τουλάχιστον κατά 90% υποδηλώνουν άμεση απασχόληση στο πλαίσιο του έργου, καθώς και ότι οι δαπάνες για απασχόληση στο πλαίσιο των άλλων δύο κατηγοριών πράξης ανέρχονται σε 25,99%, φαίνεται καταρχήν πως στο πλαίσιο και των τριών κατηγοριών πράξεων οι δαπάνες για απασχόληση στα υλοποιούμενα έργα είναι της τάξης των δύο τρίτων περίπου του συνόλου των δαπανών.¹² Ανά κατηγορία πράξης, με βάση τα στοιχεία αυτά φαίνεται ότι η μεγαλύτερη συμμετοχή των δαπανών που σαφέστατα υποδηλώνουν απασχόληση είναι καταρχήν στη 3.1.2.δ (85,33%), εν συνεχεία στην 2.4.2.β (74,7%) και τέλος στην 3.1.2.β (περίπου 60%). Δεδομένου όμως ότι δεν είναι σαφής και ενιαίος ο τρόπος που τα ιδρύματα καταχωρίζουν δαπάνες στα διάφορα διακριτά τμήματα και επειδή κατά πάσα πιθανότητα στις δαπάνες που αφορούν τα διακριτά τμήματα «Λοιπά» και «Λειτουργικά» (οι δαπάνες αυτές συγκεντρώνουν το 25,36% των δαπανών της κ.π. 3.1.2.β) καταχωρίζονται μεταξύ των άλλων και δαπάνες για απασχόληση, εκτιμάται ότι τελικώς, οι δαπάνες για απασχόληση αφορούν τουλάχιστον το 70% των δαπανών της κ.π. 3.1.2.β και περίπου το 75% του συνόλου των δαπανών όλων των κατηγοριών πράξεων.

- Στο κέντρο κόστους που αφορά μέσα και εκδηλώσεις προβολής και δημοσιότητας συγκεντρώνεται μόλις το 5,79% του συνόλου των δαπανών. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε αυτό το κέντρο κόστους σχετικά υψηλές δαπάνες συγκεντρώνονται μόνο στην κατηγορία πράξης 2.4.2.β (12,03%), ενώ αντίθετα, στην κατηγορία πράξης 3.1.2.δ όπου λόγω του αντικείμενου της μάλλον θα απαιτούνταν περισσότερες δαπάνες σχετικά, τελικώς συγκεντρώνεται μόλις το 4,17% του συνόλου των δαπανών της.
- Τέλος, στο κέντρο κόστους που αφορά δαπάνες για λοιπές υποστηρικτικές δράσεις συγκεντρώνεται το 25,15%. Το ποσοστό αυτό είναι μάλλον υψηλό αλλά θα πρέπει να σημειωθεί ότι στα μεγέθη αυτά διαμορφώνεται αποκλειστικά από την κατηγορία πράξης 3.1.2.β στην οποία οι σχετικές δαπάνες ανέρχονται στο 31,5% του συνόλου.

¹² Η εκτίμηση αυτή είναι αρκετά μετριοπαθής δεδομένου ότι για την κατηγορία πράξης 3.1.2.β τα διακριτά τμήματα «Λοιπά» και «Λειτουργικά» ομαδοποιήθηκαν στο κύριο κέντρο κόστους που αφορά λοιπές υποστηρικτικές δαπάνες. Επειδή ωστόσο ειδικά για αυτήν την κατηγορία πράξης οι δαπάνες στα διακριτά αυτά τμήματα είναι ιδιαίτερα υψηλές, μπορούμε να υποθέσουμε ότι σε κάποιο βαθμό ίσως αφορούν επίσης δαπάνες για απασχόληση.

3.2. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΤΩΝ ΤΕΛΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

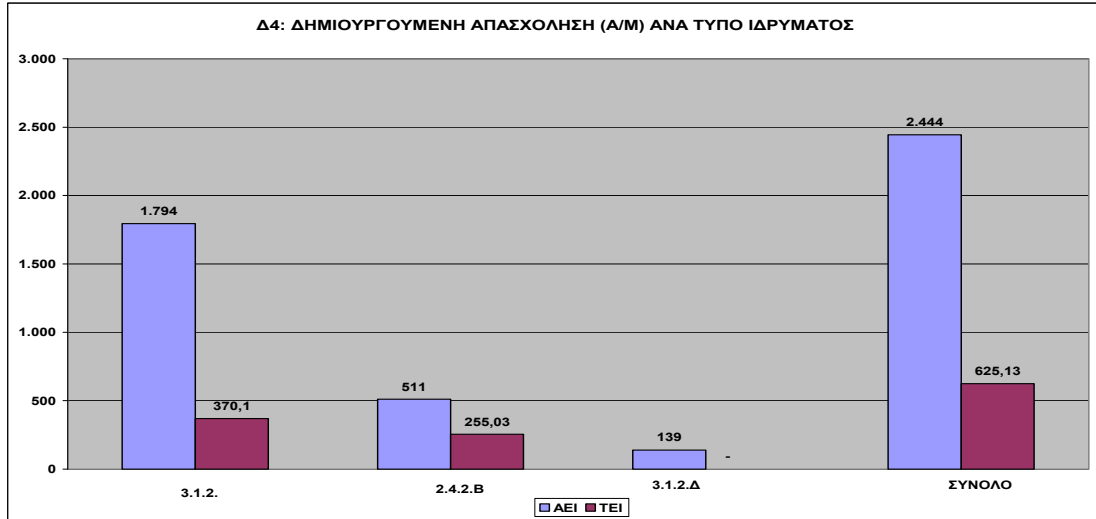
3.2.1. ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΤΩΝ ΤΕΛΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

Για τη διοίκηση και διαχείριση / παρακολούθηση του συνόλου των 75 έργων που υλοποιήθηκαν ή υλοποιούνται στο πλαίσιο και των τριών κατηγοριών πράξεων, οι τελικοί δικαιούχοι απασχόλησαν συνολικά 560 στελέχη στα οποία, για το συγκεκριμένο έργο τους, δηλαδή τη διοίκηση και διαχείριση των έργων, αντιστοιχούν 3.068,8 ανθρωπομήνες απασχόλησης. Σε κάθε δηλαδή στέλεχος διοίκησης και διαχείρισης αντιστοιχούν κατά μέσο όρο 5,48 ανθρωπομήνες απασχόλησης. Αναλυτικά, η απασχόληση για τη διοίκηση και διαχείριση των έργων συνολικά και ανά κατηγορία πράξης με διάκριση μεταξύ δημιουργούμενης, διατηρούμενης και ανεξάρτητης από το έργο απασχόλησης παρουσιάζεται στον Πίνακα 4.

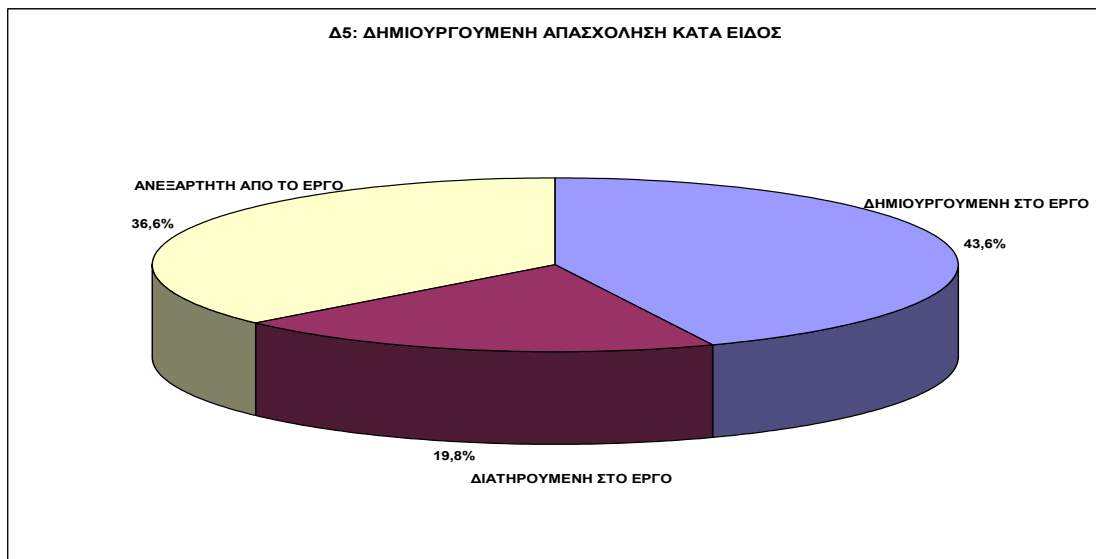
Πίνακας 4: Δημιουργούμενη απασχόληση στα έργα των τριών κατηγοριών πράξεων ανά τύπο ιδρύματος									
		Δημιουργία στο έργο		Διατηρούμενη στο έργο		Ανεξάρτητη από το έργο		ΣΥΝΟΛΟ	
		ΑΤΟΜΑ	Α/Μ	ΑΤΟΜΑ	Α/Μ	ΑΤΟΜΑ	Α/Μ		
3.1.2.B	ΣΥΝΟΛΟ	158	1.006,33	61	450,11	244	707,81	463	2.164,25
	ΑΕΙ	124	842,18	50	374,82	191	577,15	365	1.794,15
	ΤΕΙ	34	164,15	11	75,29	53	130,66	98	370,10
2.4.2.B	ΣΥΝΟΛΟ	30	331,21	3	38,00	43	396,36	76	765,57
	ΑΕΙ	17	165,21	3	38,00	25	307,33	45	510,54
	ΤΕΙ	13	166,00	-	-	18	89,03	31	255,03
3.1.2.Δ	ΣΥΝΟΛΟ	-	-	16	118,60	5	20,38	21	138,98
	ΑΕΙ	-	-	16	118,60	5	20,38	21	138,98
	ΤΕΙ								
ΣΥΝΟΛΟ	ΣΥΝΟΛΟ	188	1.337,54	80	606,71	292	1.124,55	560	3.068,80
	ΑΕΙ	141	1.007,39	69	531,42	221	904,86	431	2.443,67
	ΤΕΙ	47	330,15	11	75,29	71	219,69	129	625,13

Το μεγαλύτερο μέρος της συνολικής απασχόλησης αφορά στην κατηγορία πράξης 3.1.2.β (463 στελέχη στα οποία αντιστοιχούν 2.164,25 ανθρωπομήνες απασχόλησης), ένα επίσης σημαντικό μέγεθος (765,57 ανθρωπομήνες που επιμερίζονται σε 76 στελέχη) αντιστοιχεί στην κ.π. 2.4.2.β και τέλος, 138,98 ανθρωπομήνες που επιμερίζονται σε 21 στελέχη αντιστοιχούν στην κ.π. 3.1.2.δ.

Μεταξύ των ιδρυμάτων, το μεγαλύτερο μέρος της απασχόλησης λαμβάνει χώρα στα ΑΕΙ (431 στελέχη στα οποία αντιστοιχούν 2.443,67 ανθρωπομήνες απασχόλησης). Ανά κατηγορία πράξης, ο επιμερισμός της δημιουργούμενης απασχόλησης σε ΑΕΙ και ΤΕΙ απεικονίζεται στο Δ4.

Εκ της συνολικής απασχόλησης ένα μεγάλο τμήμα (36,6%) αφορά στελέχη των οποίων η θέση εργασίας τους είναι ανεξάρτητη από το έργο, πρόκειται δηλαδή για μόνιμους υπαλλήλους των ιδρυμάτων. Το μεγαλύτερο όμως τμήμα της συνολικής απασχόλησης (43,6%) αφορά σε νέες θέσεις, ενώ δεν θα πρέπει να αγνοηθεί και το γεγονός ότι κατά 19,8% η απασχόληση για τη διοίκηση και διαχείριση του έργου προέρχεται από στελέχη των οποίων οι θέσεις εργασίας διατηρήθηκαν εξαιτίας ή με τη συμβολή των υπό συζήτηση έργων (βλ. Δ5).

Στους επόμενους τρεις Πίνακες παρουσιάζονται συγκεντρωτικά στοιχεία απασχόλησης και για τις τρεις κατηγορίες πράξης με βάση την θέση στο έργο (Πίνακας 5), την ειδικότητα (Πίνακας 6) και την εργασιακή σχέση με τον φορέα (Πίνακας 7).

Πίνακας 5: Ανάλυση της απασχόλησης με βάση τη θέση στο έργο											
ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΡΓΟ	3.1.2.β		2.4.2.β		3.1.2.δ		Σύνολο στελεχών		Σύνολο ανθρωπομηνών		Ανθρωπομήνες ανά στέλεχος
	Ατομα	Α/Μ	Ατομα	Α/Μ	Ατομα	Α/Μ	N	(%)	N	(%)	
Διοικητική και οργανωτική υποστήριξη	59	360,1	26	311,8			85	15,2%	671,9	21,9%	7,9
Εισηγητές	20	37,3					20	3,6%	37,3	1,2%	1,9
Επιστημονική ομάδα συντονισμού	251	1068,0	16	148,8			267	47,7%	1216,8	39,6%	4,6
Επιστημονικοί βοηθοί και σύμβουλοι	66	356,2	1	8	20	130,74	87	15,5%	495,0	16,1%	5,7
Επιστημονικός υπεύθυνος	27	149,8	13	161,8	1	8,24	41	7,3%	319,8	10,4%	7,8
Πληροφορική υποστήριξη	23	90,6	18	123,7			41	7,3%	214,3	7,0%	5,2
Τεχνική υποστήριξη	17	102,3	2	11,5			19	3,4%	113,8	3,7%	6,0
Σύνολο	463	2164,3	76	765,6	21	138,98	560	100,0%	3068,8	100,0%	5,5

Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 5 προκύπτει ότι ο κύριος όγκος της απασχόλησης συγκεντρώνεται στις θέσεις «Επιστημονική ομάδα συντονισμού» (1.216,8 ανθρωπομήνες) και «Διοικητική και οργανωτική υποστήριξη» (671,9 ανθρωπομήνες). Κατ'άτομο η περισσότερη απασχόληση αφορά τις θέσεις «Διοικητική και οργανωτική υποστήριξη» (7,9 ΑΜ) και «Επιστημονικός υπεύθυνος» (7,8 ΑΜ).

Πίνακας 6: Ανάλυση της απασχόλησης με βάση την ειδικότητα στο έργο											
ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΕΡΓΟ	3.1.2.β		2.4.2.β		3.1.2.δ		Σύνολο στελεχών		Σύνολο ανθρωπομηνών		Ανθρωπομήνες ανά στέλεχος
	Ατομα	Α/Μ	Ατομα	Α/Μ	Ατομα	Α/Μ	N	(%)	N	(%)	
Μέλος ΔΕΠ	172	482,5	16	165,8	5	20,38	193	34,5%	668,7	21,8%	3,5
Διοικητικό προσωπικό εκτός ιδρύματος	30	311,0	9	150,0			30	5,4%	461,0	15,0%	15,4
Διοικητικό προσωπικό ιδρύματος	29	104,0	18	179,8			47	8,4%	283,8	9,2%	6,0
Επιστημονική ομάδα συντονισμού	17	50,6		-			17	3,0%	50,6	1,6%	3,0
Επιστημονικό προσωπικό εκτός ιδρύματος	112	698,4	9	108,0	10	94,0	131	23,4%	900,4	29,3%	6,9
Επιστημονικό προσωπικό εκτός μελών ΔΕΠ	49	263,6	4	26,8			53	9,5%	290,4	9,5%	5,5
Τεχνικό προσωπικό εκτός ιδρύματος	15	41,3	12	81,2			27	4,8%	122,5	4,0%	4,5
Τεχνικό προσωπικό ιδρύματος	17	36,3	8	54,0			25	4,5%	90,3	2,9%	3,6
Φοιτητές	22	176,7			6	24,6	28	5,0%	201,3	6,6%	7,2
Σύνολο	463	2164,3	76	765,6	21	138,98	560	100,0%	3068,8	100,0%	5,5

Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 6 προκύπτει ότι ο κύριος όγκος της απασχόλησης συγκεντρώνεται στις ειδικότητες «Επιστημονικό προσωπικό εκτός ιδρύματος» (900,4 ανθρωπομήνες), «Μέλος ΔΕΠ» (668,7 ανθρωπομήνες) και «Διοικητικό προσωπικό εκτός ιδρύματος» (461 ανθρωπομήνες). Κατ'άτομο, μακράν η περισσότερη απασχόληση αντιστοιχεί στην ειδικότητα «Διοικητικό προσωπικό εκτός ιδρύματος» (15,4 ανθρωπομήνες).

Πίνακας 7: Ανάλυση της απασχόλησης με βάση την εργασιακή σχέση με τον φορέα											
ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΦΟΡΕΑ	3.1.2.β		2.4.2.β		3.1.2.δ		Σύνολο στελεχών		Σύνολο ανθρωπομηνών		Ανθρωπομήνες ανά στέλεχος
	Ατομα	Α/Μ	Ατομα	Α/Μ	Ατομα	Α/Μ	N	(%)	N	(%)	
Μέλη ΔΕΠ	174	484,5	16	165,8	5	20,38	195	34,8%	670,7	21,9%	3,4
Εξωτερικός συνεργάτης	64	267,3	13	122,2	10	94,0	64	11,4%	483,5	15,8%	7,6
Σύμβαση έργου	172	1273,7	19	244,0	6	24,6	197	35,2%	1542,3	50,3%	7,8
Υπάλληλος ιδρύματος	53	138,8	28	233,6			81	14,5%	372,4	12,1%	4,6
Σύνολο	463	2164,3	76	765,6	21	138,98	560	100,0%	3068,8	100,0%	5,5

Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 7 προκύπτει ότι ο κύριος όγκος της απασχόλησης συγκεντρώνεται στις κατηγορίες «Σύμβαση έργου» (1.542,3 ανθρωπομήνες) και «Μέλος ΔΕΠ» (670,7 ανθρωπομήνες). Κατ'άτομο, η περισσότερη απασχόληση αντιστοιχεί στις κατηγορίες «Σύμβαση έργου» (7,8 ανθρωπομήνες) και «εξωτερικός συνεργάτης» (7,6 ανθρωπομήνες).

3.2.2. ΣΤΕΛΕΧΙΑΚΗ, ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΚΑΙ ΥΛΙΚΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΕΛΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

Για την αξιολόγηση της στελεχιακής, οργανωτικής και υλικοτεχνικής επάρκειας των φορέων για τη διοίκηση και παρακολούθηση των έργων χρησιμοποιήθηκαν οι κάτωθι μεταβλητές, ως προς τις οποίες οι υπεύθυνοι των φορέων αξιολόγησαν οι ίδιοι τους φορείς τους με βάση πενταβάθμια κλίμακα:

1. ποσοτική επάρκεια διοικητικού και τεχνικού προσωπικού για τη διοίκηση και διαχείριση του έργου,
2. ποιοτική επάρκεια διοικητικού και τεχνικού προσωπικού για τη διοίκηση και διαχείριση του έργου,
3. καταλληλότητα του συστήματος διοίκησης του έργου,
4. επάρκεια (ποσοτική) χώρων και βασικής υποδομής, στη διάθεση των στελεχών διοίκησης και διαχείρισης του έργου,
5. ποιότητα χώρων και βασικής υποδομής, στη διάθεση των στελεχών διοίκησης και διαχείρισης του έργου,
6. επάρκεια (ποσοτική) τεχνολογικής υποδομής στη διάθεση των στελεχών διοίκησης και διαχείρισης του έργου, και,
7. ποιότητα τεχνολογικής υποδομής στη διάθεση των στελεχών διοίκησης και διαχείρισης του έργου.

Τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα επί των τριών κατηγοριών πράξεων ως προς τις ανωτέρω επτά μεταβλητές παρουσιάζονται στον Πίνακα 8 και με βάση τα στοιχεία αυτά μπορούν να διατυπωθούν τα εξής κύρια σημεία:

- Μεταξύ των τριών κατηγοριών πράξεων την υψηλότερη μέση τελική τιμή λαμβάνει η 3.1.2.δ (5,0). Επειδή όμως στην πράξη αυτή μετέχει μόλις ένα ίδρυμα, κρίνεται σκόπιμο να επικεντρώσουμε στις διαφορές μεταξύ των δύο άλλων κατηγοριών πράξεων, οι οποίες εμφανίζουν περίπου ίδια συνολική τιμή.
- Μεταξύ των κατηγοριών πράξεων 3.1.2.β και 2.4.2.β αξιοσημείωτες διαφορές εντοπίζονται στις εξής μεταβλητές:
 - 1: «ποσοτική επάρκεια διοικητικού και τεχνικού προσωπικού για τη διοίκηση και διαχείριση του έργου», όπου παρατηρείται διαφορά 0,3 μονάδων υπέρ των φορέων της κ.π. 3.1.2.β,

- 2: «ποιοτική επάρκεια διοικητικού και τεχνικού προσωπικού για τη διοίκηση και διαχείριση του έργου», όπου παρατηρείται διαφορά 0,5 μονάδων υπέρ των φορέων της κ.π. 2.4.2.β
- 4: «επάρκεια (ποσοτική) χώρων και βασικής υποδομής, στη διάθεση των στελεχών διοίκησης και διαχείρισης του έργου», όπου παρατηρείται διαφορά 0,6 μονάδων υπέρ των φορέων της κ.π. 3.1.2.β,
- 5: «ποιότητα χώρων και βασικής υποδομής, στη διάθεση των στελεχών διοίκησης και διαχείρισης του έργου», όπου παρατηρείται διαφορά 0,4 μονάδων υπέρ των φορέων της κ.π. 3.1.2.β,
- Μεταξύ των ΑΕΙ & ΤΕΙ αξιοσημείωτες διαφορές εντοπίζονται στην κ.π. 3.1.2.β, κυρίως ως προς τις μεταβλητές:
 - 2: «ποιοτική επάρκεια διοικητικού και τεχνικού προσωπικού για τη διοίκηση και διαχείριση του έργου» (1 μονάδα διαφορά σε βάρος των ΤΕΙ),
 - 3: «καταλληλότητα του συστήματος διοίκησης του έργου» (0,9 μονάδες διαφορά σε βάρος των ΤΕΙ),
 - 4: «επάρκεια (ποσοτική) χώρων και βασικής υποδομής, στη διάθεση των στελεχών διοίκησης και διαχείρισης του έργου» (0,7 μονάδες διαφορά σε βάρος των ΤΕΙ).
- Επί του συνόλου των φορέων στις κατηγορίες πράξεων 3.1.2.β και 2.4.2.β ως ισχυρότερο σημείο προβάλλει η μεταβλητή 2: «ποιοτική επάρκεια διοικητικού και τεχνικού προσωπικού για τη διοίκηση και διαχείριση του έργου» (τιμή:4,1) και ως ασθενέστερο σημείο η μεταβλητή 5: «ποιότητα χώρων και βασικής υποδομής, στη διάθεση των στελεχών διοίκησης και διαχείρισης του έργου», (τιμή: 3,8 η οποία διαμορφώνεται κυρίως από την πολύ χαμηλή τιμή των ΤΕΙ)

Πίνακας 8: Συγκεντρωτικά αποτελέσματα αυτοαξιολόγησης της σκελεχιακής, οργανωτικής και υλικοτεχνικής επάρκειας των φορέων των έργων των τριών κατηγοριών πράξεων ανά τύπο ιδρύματος									
Κατηγορίες πράξεων		ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ							ΣΥΝΟΛΟ
		1	2	3	4	5	6	7	
3.1.2.B	ΣΥΝΟΛΟ	4,1	3,9	4,0	4,2	4,0	3,9	4,1	4,0
	ΑΕΙ	4,2	4,2	4,3	4,5	4,2	4,1	4,3	4,2
	ΤΕΙ	3,9	3,2	3,4	3,8	3,7	3,6	3,6	3,6
2.4.2.B	ΣΥΝΟΛΟ	3,8	4,4	4,0	3,6	3,6	4,0	3,8	3,9
	ΑΕΙ	3,8	4,4	4,1	3,4	3,7	3,9	3,8	3,9
	ΤΕΙ	3,8	4,3	4,0	3,8	3,5	4,0	3,8	3,9
3.1.2.Δ	ΣΥΝΟΛΟ	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
	ΑΕΙ	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
	ΤΕΙ								
ΣΥΝΟΛΟ μ.ο. 3.1.2.B & 2.4.2.Δ	ΣΥΝΟΛΟ	3,9	4,1	4,0	3,9	3,8	3,9	3,9	3,9
	ΑΕΙ	4,0	4,3	4,2	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
	ΤΕΙ	3,8	3,8	3,7	3,8	3,6	3,8	3,7	3,7

3.3. ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΤΩΝ ΤΕΛΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

Λόγω της διαφορετικής φύσης των παρεχόμενων υπηρεσιών των τελικών δικαιούχων για τα έργα των τριών κατηγοριών πράξεων δεν κρίνεται σκόπιμη η ενοποίηση των δεδομένων που αφορούν τον όγκο και το βαθμό ετήσιας ενεργοποίησης των υπηρεσιών τους, καθώς και τα χαρακτηριστικά του επιστημονικού δυναμικού που κινητοποιούν. Ως εκ τούτου, η παράθεση θα γίνει ανά κατηγορία πράξης, εστιάζοντας στα κύρια σημεία που ενδιαφέρουν περισσότερο και συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας συνολικής εικόνας του επιστημονικού δυναμικού των τελικών δικαιούχων για την υλοποίηση των δράσεων επιχειρηματικότητας.

3.3.1. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΗΣ: 3.1.2.Β

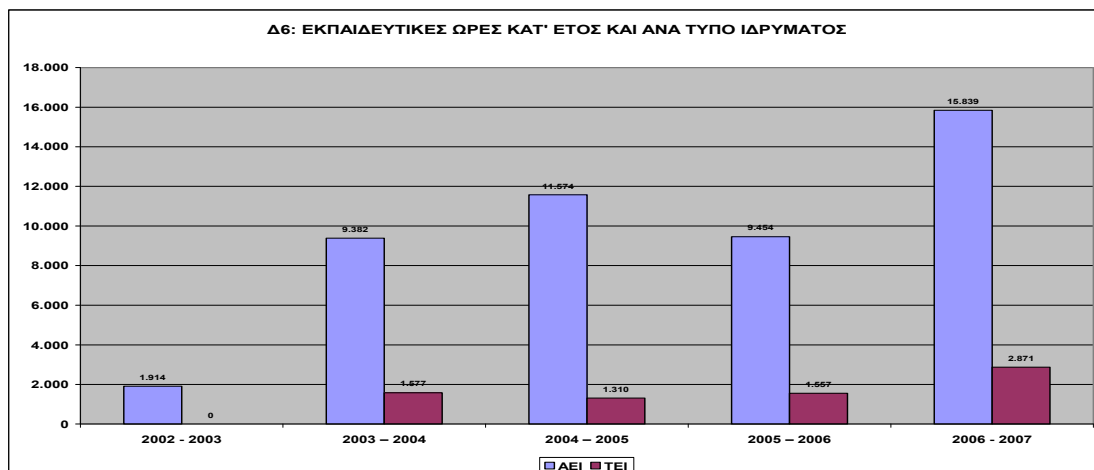
Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 9, όπου απεικονίζεται κατ' έτος η ενεργοποίηση των ιδρυμάτων στην παροχή εκπαιδευτικού έργου (με στοιχεία πλήθους ιδρυμάτων, εκπαιδευτών και εκπαιδευτικών ωρών) προκύπτουν τα εξής κύρια σημεία:

- Στο σύνολο του έργου απασχολούνται **1.281** εκπαιδευτές και πραγματοποιούνται **55.477,09** εκπαιδευτικές ώρες. Κατά μέσο όρο σε κάθε εκπαιδευτή αντιστοιχούν **43,31** ώρες εκπαίδευσης.
- Ο κύριος όγκος των εκπαιδευτικών ωρών και για τις δύο φάσεις του έργου παρέχεται από τα ΑΕΙ (86,8% του συνόλου, έναντι μόλις 13,2% των ΤΕΙ). Δεν συμβαίνει το ίδιο με το πλήθος των εκπαιδευτών, εφόσον οι διαφορές μεταξύ των δύο τύπων ιδρυμάτων σχετικά, είναι μικρές (55,3% του συνολικού πλήθους των εκπαιδευτών είναι για λογαριασμό των ΑΕΙ και σχεδόν το 44,7% του συνόλου για τα ΤΕΙ).
- Από το προηγούμενο σημείο προδικάζεται ότι μεταξύ ΑΕΙ και ΤΕΙ υιοθετείται μια τελείως διαφορετική προσέγγιση όσον αφορά την παροχή του εκπαιδευτικού έργου. Στα μεν ΑΕΙ υπάρχει σχετική συγκέντρωση του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου σε περιορισμένο πλήθος εκπαιδευτικών, στα δε ΤΕΙ παρατηρείται αντίθετα ο κατακερματισμός του εκπαιδευτικού έργου σε ελάχιστες ώρες ανά εκπαιδευτή. Αυτό ακριβώς αποτυπώνεται στην τελευταία στήλη του

Πίνακα, βάσει των στοιχείων της οποίας σε κάθε εκπαιδευτή των ΑΕΙ αντιστοιχούν 68,01 εκπαιδευτικές, ώρες ενώ σε κάθε συνάδελφό του των ΤΕΙ μόλις 12,77.

- Κατά το τελευταίο ακαδημαϊκό έτος παρατηρείται μια σημαντική αύξηση του εκπαιδευτικού έργου και για τους δύο τύπους ιδρυμάτων: στα μεν ΑΕΙ το πλήθος των εκπαιδευτικών ωρών αυξάνει σε σχέση με το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος κατά 67,5%, στα δε ΤΕΙ κατά 84,4%. Αυτή ακριβώς η αυξητική τάση αποτυπώνεται στο διάγραμμα 6.

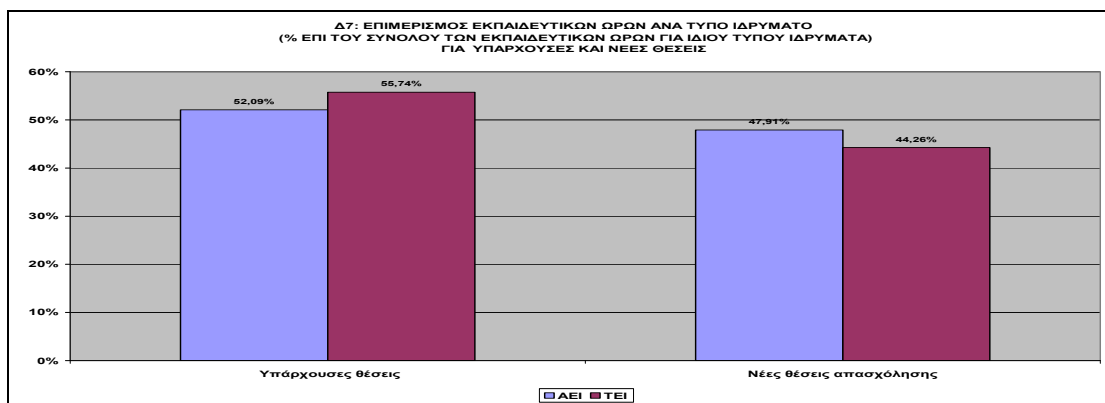
Πίνακας 9: Ετήσια στοιχεία εκπαιδευτών και εκπαιδευτικών ωρών ανά τύπο ιδρύματος					
Τύπος ιδρύματος	Ακαδημαϊκό έτος	Πλήθος ιδρυμάτων	Πλήθος εκπαιδευτών	Πλήθος εκπαιδευτικών ωρών	Πλήθος εκπαιδευτικών ωρών ανά εκπαιδευτή
ΑΕΙ	2002 - 2003	2,00	11,00	1.914,00	174,00
	2003 - 2004	10,00	162,00	9.381,58	57,91
	2004 - 2005	10,00	141,00	11.573,58	82,08
	2005 - 2006	15,00	197,00	9.453,97	47,99
	2006 - 2007	15,00	197,00	15.839,22	80,40
	Σύνολο			708,00	48.162,35
ΤΕΙ	2002 - 2003	0,00	0,00	0,00	0,00
	2003 - 2004	6,00	151,00	1.577,24	10,45
	2004 - 2005	6,00	95,00	1.310,06	13,79
	2005 - 2006	6,00	167,00	1.556,61	9,32
	2006 - 2007	9,00	160,00	2.870,83	17,94
	Σύνολο			573,00	7.314,74
Σύνολο			1.281,00	55.477,09	43,31

Τέλος, ως προς τον επιμερισμό του παραγόμενου εκπαιδευτικού έργου σε νέες και υπάρχουσες θέσεις απασχόλησης, συγκεντρωτικά στοιχεία παρέχονται στον Πίνακα 10. Όπως παρατηρούμε λοιπόν από τα στοιχεία του Πίνακα αυτού:

- Συνολικά, τόσο τα ΑΕΙ όσο και κυρίως τα ΤΕΙ τείνουν να κινητοποιούν μεγάλο μέρος εκπαιδευτικών εξ ιδίων πόρων: το 74,01% των εκπαιδευτικών που απασχολούνται στα ΑΕΙ για την υλοποίηση των μαθημάτων επιχειρηματικότητας και αντίστοιχα, το 82,2% των εκπαιδευτικών των ΤΕΙ προέρχονται από το διδακτικό προσωπικό των ίδιων των ιδρυμάτων.
- Σε επίπεδο εκπαιδευτικών ωρών ωστόσο, μεταξύ των δύο τύπων ιδρυμάτων σημειώνεται μια ουσιαστική διαφοροποίηση: στα μεν ΑΕΙ το 49,42% του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου (εκπαιδευτικές ώρες) πραγματοποιείται από εξωτερικούς συνεργάτες που καλύπτουν προφανώς νέες θέσεις διδακτικής απασχόλησης, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στα ΤΕΙ ανέρχεται μόλις στο 23,1% (βλ. και διάγραμμα 7).
- Από το συνδυασμό των δύο ανωτέρω σημείων συνάγεται ότι στα μεν ΑΕΙ υπάρχει βεβαίως αξιοποίηση του υφιστάμενου δυναμικού τους αλλά για την υλοποίηση του έργου στηρίζονται εξ΄ισου σε περιορισμένο πλήθος εξωτερικών συνεργατών, ενώ στα δε ΤΕΙ η κυρίαρχη τάση αξιοποίησης του υφιστάμενου δυναμικού τους εξακολουθεί να υφίσταται και όσον αφορά τον όγκο του υλοποιούμενου διδακτικού έργου. Έτσι, στα μεν ΑΕΙ αντιστοιχούν κατά μέσο όρο 129,4 διδακτικές ώρες για κάθε εξωτερικό συνεργάτη, τιμή σχεδόν τριπλάσια προς αυτή που αντιστοιχεί σε κάθε μέλος του υφιστάμενου διδακτικού τους προσωπικού (46,5), ενώ στα ΤΕΙ για κάθε εξωτερικό συνεργάτη αντιστοιχούν 16,6 διδακτικές ώρες, λίγο πάνω από αυτές που αντιστοιχούν στο υφιστάμενο διδακτικό τους προσωπικό (11,9).

Π10: Επιμερισμός του πλήθους των εκπαιδευτών σε υπάρχουσες και νέες θέσεις απασχόλησης										
ΤΥΠΟΣ	Υπάρχουσες θέσεις				Νέες θέσεις απασχόλησης				Σύνολο	
	A/Ω	%ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ	%ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ	A/Ω	%ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ	%ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ	A/Ω	ΠΛΗΘΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ
	1	2=1/9	3	4=3/10	5	6=5/9	7	8=7/10	9	10
ΣΥΝΟΛΟ ΑΕΙ	24.359,43	50,58%	524	74,01%	23.802,92	49,42%	184	25,99%	48.162,35	708
ΣΥΝΟΛΟ ΤΕΙ	5.625,05	76,90%	471	82,20%	1.689,69	23,10%	102	17,80%	7.314,74	573
ΣΥΝΟΛΟ	29.984,48	54,05%	995	77,67%	25.492,61	45,95%	286	22,33%	55.477,09	1.281

Εκπαιδευτική εμπειρία και επιστημονική επάρκεια των εκπαιδευτών προς τις απαιτήσεις των μαθημάτων και τους στόχους του προγράμματος

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα αξιολόγησης των εκπαιδευτών από τους επιστημονικούς υπεύθυνους των ιδρυμάτων, ως προς τα δύο κριτήρια που ετέθησαν σχετικά (1ο: εκπαιδευτική εμπειρία σε αντικείμενα επιχειρηματικότητας, 2ο: επιστημονική επάρκεια συναφής με το αντικείμενο της επιχειρηματικότητας), προκύπτει ότι γενικά το εκπαιδευτικό δυναμικό που κινητοποίησαν τα ιδρύματα για την υλοποίηση των προγραμμάτων της κατηγορίας πράξης είναι πολύ υψηλό, εφόσον συγκεντρώνει μέση τελική τιμή για τις δύο φάσεις υλοποίησης **4,48**, η οποία αναλύεται σε 4,38 για το πρώτο κριτήριο και 4,58 για το δεύτερο (Πίνακας 11).

Μεταξύ ΑΕΙ και ΤΕΙ δεν παρατηρούνται αξιολογες διαφορές (για τη πρώτη φάση 4,50 για τα ΑΕΙ και 4,58 για τα ΤΕΙ, για τη δεύτερη, 4,41 και 4,50 αντίστοιχα).

Ως προς τις έστω και μικρές διαφορές μεταξύ των δύο κριτηρίων αξιολόγησης, επειδή αυτές εμφανίζονται σταθερά τόσο στα ΑΕΙ όσο και στα ΤΕΙ, και για τις δύο φάσεις του έργου, μπορούμε να εικάσουμε πως κατά τη γνώμη των ιδρυματικών υπευθύνων, η εκπαιδευτική εμπειρία των εκπαιδευτών σε θέματα επιχειρηματικότητας, μολονότι κυμαίνεται γενικά σε πολύ υψηλά επίπεδα, υστερεί κάπως σε σχέση με την επιστημονική επάρκεια τους στο αντικείμενο της επιχειρηματικότητας.

Π11: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ (ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ)				
Φάση	Τύπος σχολής	Εκπαιδευτική εμπειρία σε αντικείμενα επιχειρηματικότητας	Επιστημονική επάρκεια συναφής με το αντικείμενο της επιχειρηματικότητας	Μέσος όρος
ΦΑΣΗ Α	ΑΕΙ	4,33	4,67	4,50
	ΤΕΙ	4,50	4,67	4,58
	Σύνολο	4,40	4,67	4,53
ΦΑΣΗ Β	ΑΕΙ	4,31	4,50	4,41
	ΤΕΙ	4,44	4,56	4,50
	Σύνολο	4,36	4,52	4,44
Σύνολο		4,38	4,58	4,48

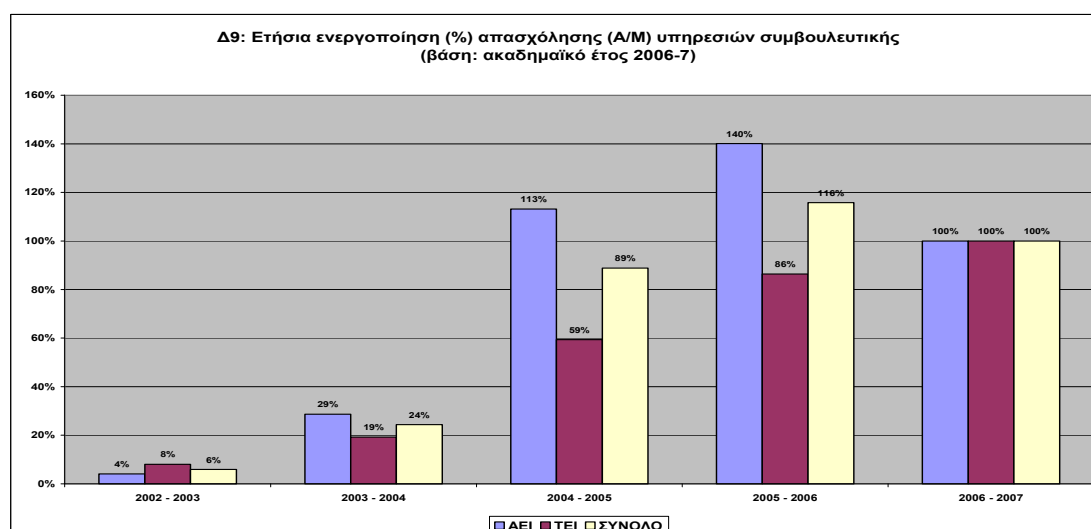
3.3.2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΗΣ 2.4.2.β

Για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών απασχολήθηκαν συνολικά **93** στελέχη στα οποία αντιστοιχούν (ως τον Αύγουστο του 2007) **939** ανθρωπομήνες απασχόλησης, ήτοι, περίπου 10 Α/Μ ανά απασχολούμενο στέλεχος συμβουλευτικής. Μια αναλυτικότερη ωστόσο προσέγγιση των στοιχείων που μας παρέθεσαν οι φορείς δείχνει ότι η απασχόληση του μεγαλύτερου πλήθους των απασχολούμενων στελεχών στη διοίκηση του έργου δεν υπερέβαινε τους 5 Α/Μ (50 στελέχη έναντι μόλις 7 στελεχών που απασχολήθηκαν για χρονικό διάστημα άνω των 30 Α/Μ), γεγονός που σημαίνει ότι η παροχή των συμβουλευτικών υπηρεσιών σε κάποιες συμβουλευτικές δομές μοιράστηκε σε μεγάλο αριθμό στελεχών.

Με βάση τα διαγράμματα 8, 9 και τον Πίνακα 12 όπου απεικονίζεται ο ετήσιος βαθμός ενεργοποίησης των δομών στην παροχή συμβουλευτικής (Δ8), ο ετήσιος βαθμός ενεργοποίησης (%) στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε ανθρωπομήνες με βάση το έτος 2006-7 (Δ9) και ο ετήσιος βαθμός ενεργοποίησης (%) στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε ανθρωπομήνες με βάση το έτος 2006-7 και ανά περιφέρεια όπου εδρεύουν οι δομές (Π12), προκύπτουν τα εξής κύρια σημεία:

- Ουσιαστικά, τα δύο πρώτα έτη ελάχιστα ιδρύματα είχαν ενεργοποιηθεί σχετικά (μόλις 4 το ακαδημαϊκό έτος 2002-3 και 10 το ακαδημαϊκό έτος 2003-4) και κατά συνέπεια, η ανθρωποαπασχόληση σε υπηρεσίες συμβουλευτικής δεν αντιπροσώπευε συνολικά παρά ένα μικρό μέγεθος σε σχέση με ό,τι ισχύει στο ακαδημαϊκό έτος 2006-7 (μόλις 6% ενεργοποίηση το ακαδημαϊκό έτος 2002-3 και 26% το ακαδημαϊκό έτος 2003-4 σε σχέση με το ακαδημαϊκό έτος 2006-7)
- Το ακαδημαϊκό έτος 2006-7, μολονότι το πλήθος των εν λειτουργία δομών είναι όσο και το ακαδημαϊκό έτος 2005-6, η ανθρωποαπασχόληση σε υπηρεσίες συμβουλευτικής εμφανίζεται μειωμένη σε σχέση με το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος 2005-6 (συνολική μείωση κατά 16 ποσοστιαίες μονάδες).
- Η μείωση αυτή οφείλεται αποκλειστικά στις δομές συμβουλευτικής των ΑΕΙ στα οποία καταγράφεται μείωση της ενεργοποίησης τους σε σχέση με το ακαδημαϊκό έτος 2005-6 κατά 40 ποσοστιαίες μονάδες. Αντίθετα στις δομές συμβουλευτικής των ΤΕΙ η ενεργοποίηση για την ίδια χρονική περίοδο αυξάνει κατά 14 ποσοστιαίες μονάδες.
- Η καταγραφόμενη μείωση μεταξύ των ακαδημαϊκών ετών 2005-6 και 2006-7 είναι ιδιαίτερα αισθητή σε δομές συμβουλευτικής ιδρυμάτων που εδρεύουν σε

διοικητικές περιφέρειες με μεγάλο φοιτητικό πληθυσμό, δηλαδή στην Αττική (μείωση κατά 54 ποσοστιαίες μονάδες) και την Κεντρική Μακεδονία (μείωση κατά 23 ποσοστιαίες μονάδες).

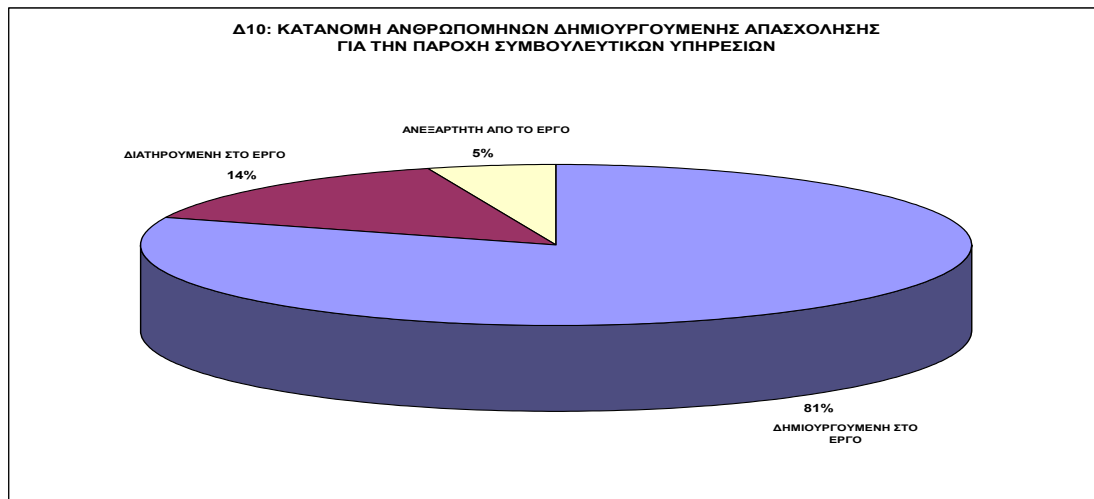
Π12: Κατ'έτος ενεργοποίηση (%) των συμβουλευτικών υπηρεσιών (Α/Μ) των δομών ανά περιφέρεια (βάση: ακαδημαϊκό έτος 2006-7)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	2002 - 2003	2003 - 2004	2004 - 2005	2005 - 2006	2006 - 2007
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	0%	0%	78%	119%	100%
ΑΤΤΙΚΗ	9%	36%	109%	154%	100%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	0%	0%	0%	118%	100%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	0%	125%	101%	101%	100%
ΗΠΕΙΡΟΣ	0%	73%	93%	85%	100%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	7%	14%	114%	107%	100%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	0%	0%	58%	100%	100%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	22%	85%	130%	123%	100%
ΚΡΗΤΗ	0%	0%	57%	104%	100%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	0%	0%	62%	160%	100%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	0%	0%	33%	41%	100%

Στον Πίνακα 13 αποτυπώνεται η σύνθεση της απασχόλησης σε συμβουλευτικές υπηρεσίες ανά τύπο ιδρύματος. Όπως φαίνεται, η δημιουργούμενη απασχόληση στη

συντριπτική της πλειοψηφία αφορά στελέχη που για πρώτη φορά απασχολούνται στους φορείς: 68% των απασχολούμενων στο έργο στελεχών και 81% της συνολικά δημιουργούμενης ανθρωποαπασχόλησης στην παροχή συμβουλευτικής (βλ. και διάγραμμα 10). Το σημείο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό διότι σε συνάρτηση με τα σχετικά ευρήματα για την απασχόληση στη διοίκηση και διαχείριση των έργων της κατηγορίας πράξης, δείχνει ότι η κύρια στρατηγική απασχόλησης των φορέων συνίσταται αφενός στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δυναμικού τους όσον αφορά τη διοίκηση και διαχείριση του έργου και αφετέρου, στην προσέλκυση νέων και πιθανότατα περισσότερο κατάλληλων και εξειδικευμένων στελεχών όσον αφορά στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, που είναι άλλωστε και η ουσία του έργου. Από την άλλη πλευρά ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η μεγάλη πλειοψηφία των νέων αυτών στελεχών απασχολείται με ελάχιστους ανθρωπομήνες στο έργο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13: ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ (ΑΝΘΡΩΠΟΜΗΝΕΣ) ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΑΝΑ ΙΔΡΥΜΑ								
ΙΔΡΥΜΑ	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ		ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ		ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟ		ΣΥΝΟΛΟ	
	ΑΤΟΜΑ	ΑΝΘΡ/ΜΗΝΕΣ	ΑΤΟΜΑ	ΑΝΘΡ/ΜΗΝΕΣ	ΑΤΟΜΑ	ΑΝΘΡ/ΜΗΝΕΣ	ΑΤΟΜΑ	ΑΝΘΡ/ΜΗΝΕΣ
ΑΕΙ	31	471,04	7	114,00	16	27,97	54	613,01
ΤΕΙ	32	285,75	1	22,00	6	18,10	39	325,85
Σύνολο	63	756,79	8	136,00	22	46,07	93	938,86

Στους επόμενους τρεις Πίνακες παρουσιάζονται συγκεντρωτικά στοιχεία απασχόλησης με βάση τη θέση στο έργο (Πίνακας 14), την ειδικότητα του στελέχους (Πίνακας 15) και την εργασιακή σχέση με το ίδρυμα (Πίνακας 16).

Ειδικότερα, από την ανάλυση της απασχόλησης με βάση τη θέση στο έργο (Πίνακας 14) προκύπτει ότι ο κύριος όγκος της ανθρωποαπασχόλησης αφορά την κατηγορία «επιστημονικοί βοηθοί – σύμβουλοι» (72 στελέχη που αποτελούν το 77,4% των απασχολούμενων στελεχών συμβουλευτικής και στα οποία αντιστοιχεί το 82,7% του συνόλου των Α/Μ απασχόλησης σε συμβουλευτικές υπηρεσίες).

Π14: ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΡΓΟ					
ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΡΓΟ	ΠΛΗΘΟΣ ΣΤΕΛΕΧΩΝ		ΠΛΗΘΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΜΗΝΩΝ		Α/Μ / ΣΤΕΛΕΧΟΣ
	N	(%)	N	(%)	
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ	5	5,4%	69,5	7,4%	13,9
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ	11	11,8%	77,6	8,3%	7,1
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΙ ΒΟΗΘΟΙ / ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ	72	77,4%	776,86	82,7%	10,8
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ	3	3,2%	7,9	0,8%	2,6
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ	1	1,1%	4	0,4%	4,0
ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ	1	1,1%	3	0,3%	3,0
Σύνολο	93	100,0%	938,86	100,0%	10,1

Από την ανάλυση της απασχόλησης με βάση την ειδικότητα στο έργο (Πίνακας 15) προκύπτει ότι ο κύριος όγκος της ανθρωποαπασχόλησης αφορά στην κατηγορία «επιστημονικό προσωπικό εκτός ιδρύματος» (85,1% του συνόλου των Α/Μ).

Π15: ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΕΡΓΟ					
ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΡΓΟ	ΠΛΗΘΟΣ ΣΤΕΛΕΧΩΝ		ΠΛΗΘΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΜΗΝΩΝ		Α/Μ / ΣΤΕΛΕΧΟΣ
	N	(%)	N	(%)	
ΔΕΠ	18	19,4%	52,97	5,6%	2,9
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΕΚΤΟΣ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ	5	5,4%	69,5	7,4%	13,9
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΕΚΤΟΣ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ	64	68,8%	798,79	85,1%	12,5
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ - ΜΗ ΜΕΛΗ ΔΕΠ	5	5,4%	14,6	1,6%	2,9
ΤΕΧΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ	1	1,1%	3	0,3%	3,0
Σύνολο	93	100,0%	938,86	100,0%	10,1

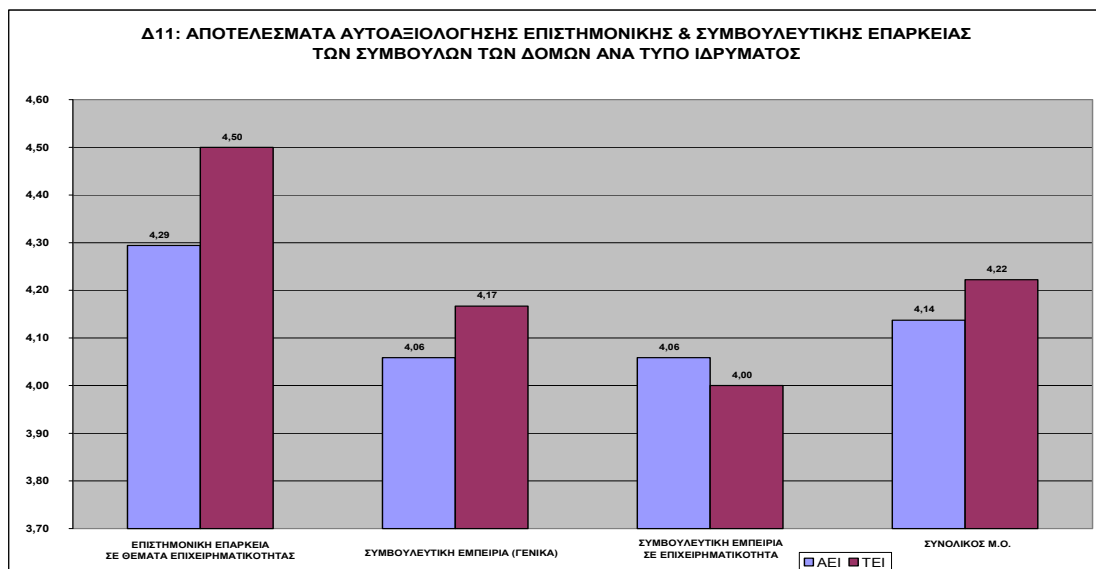
Τέλος, από την ανάλυση της απασχόλησης με βάση την εργασιακή σχέση με το ίδρυμα (Πίνακας 16) προκύπτει ότι ο κύριος όγκος της ανθρωποαπασχόλησης αφορά τις κατηγορίες «σύμβαση έργου» (46,2% του συνόλου των απασχολούμενων στη συμβουλευτική προς τους οποίους αντιστοιχεί το 72,0% του συνόλου των Α/Μ απασχόλησης) και «εξωτερικός συνεργάτης» (30,1% του συνόλου των απασχολούμενων στη συμβουλευτική προς τους οποίους αντιστοιχεί το 23,1% του συνόλου των Α/Μ απασχόλησης).

Π16: ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΟΡΕΑ					
ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΡΓΟ	ΠΛΗΘΟΣ ΣΤΕΛΕΧΩΝ		ΠΛΗΘΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΜΗΝΩΝ		Α/Μ / ΣΤΕΛΕΧΟΣ
	N	(%)	N	(%)	
ΔΕΠ	16	17,2%	28,47	3,0%	1,8
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ	28	30,1%	216,73	23,1%	7,7
ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΡΓΟΥ	43	46,2%	676,06	72,0%	15,7
ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ	6	6,5%	17,6	1,9%	2,9
Σύνολο	93	100,0%	938,86	100,0%	10,1

Η επιστημονική και συμβουλευτική επάρκεια των συμβούλων των δομών αξιολογήθηκε από τους ίδιους τους φορείς ως προς τρεις μεταβλητές:

1. επιστημονική επάρκεια συναφής με το αντικείμενο της συμβουλευτικής σε θέματα επιχειρηματικότητας,
2. συμβουλευτική εμπειρία (γενικά), και,
3. συμβουλευτική εμπειρία σε αντικείμενα επιχειρηματικότητας.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αυτής ως προς τις τρεις ανωτέρω μεταβλητές ανά τύπο ιδρύματος όπου εδρεύουν οι δομές παρουσιάζονται στον κάτωθι διάγραμμα 11:

Με βάση τα στοιχεία του διαγράμματος 11 προκύπτουν τα εξής κύρια σημεία:

- σε γενικές γραμμές, οι επιστημονικοί υπεύθυνοι των έργων αξιολογούν πολύ θετικά τους συμβούλους των δομών τους ως προς τις τρεις υπό αξιολόγηση μεταβλητές. Φαίνεται ωστόσο μια μικρή υπεροχή της επιστημονικής επάρκειας έναντι της συμβουλευτικής εμπειρίας
- συνολικά, οι επιστημονικοί υπεύθυνοι των δομών που εδρεύουν σε ΤΕΙ αξιολογούν κάπως υψηλότερα τους συμβούλους των δομών τους σε σχέση με τους ομόλογους τους των δομών ΑΕΙ.

3.3.3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΗΣ 3.2.1.Δ

Η επάρκεια των επιστημονικών στελεχών του φορέα για την υλοποίηση του έργου αξιολογήθηκε με **άριστα** από τον ίδιο τον υπεύθυνο του έργου ως προς τις κάτωθι τέσσερις μεταβλητές:

1. Επιστημονική επάρκεια συναφής με το αντικείμενο της επιχειρηματικότητας,
2. Εκπαιδευτική εμπειρία σε αντικείμενα επιχειρηματικότητας
3. Επιστημονική επάρκεια στη συμβουλευτική της επιχειρηματικότητας
4. Επιστημονική εμπειρία στη συμβουλευτική της επιχειρηματικότητας

Το οργανωτικό σχήμα διοίκησης του έργου αποτυπώνεται στο κάτωθι διάγραμμα.

3.4. ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΩΝ ΤΕΛΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΚΑΙ ΕΠΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Λόγω της διαφορετικής διάρθρωσης και στόχευσης των παρεχόμενων υπηρεσιών των τελικών δικαιούχων για τα έργα των τριών κατηγοριών πράξεων δεν κρίνεται σκόπιμη η ενοποίηση των δεδομένων που αφορούν τον πληθυσμό και τα χαρακτηριστικά των επωφελούμενων των υπηρεσιών τους. Άλλωστε, σε μεγάλο βαθμό οι επωφελούμενοι των υπηρεσιών στο πλαίσιο των έργων των τριών κατηγοριών πράξεων μάλλον επικαλύπτονται, δεδομένης της συμπληρωματικότητας των υπηρεσιών αυτών.¹³ Ως εκ τούτου, η παράθεση θα γίνει ανά κατηγορία πράξης, εστιάζοντας στα κύρια σημεία που ενδιαφέρουν περισσότερο και συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας συνολικής εικόνας για τον πληθυσμό και τα χαρακτηριστικά των ωφελούμενων στις ποικίλες δραστηριότητες και υπηρεσίες που αναπτύχθηκαν από τους τελικούς δικαιούχους στο πλαίσιο των προγραμμάτων επιχειρηματικότητας.

3.4.1. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΗΣ: 3.1.2.Β

3.4.1.1. Μαθήματα επιχειρηματικότητας

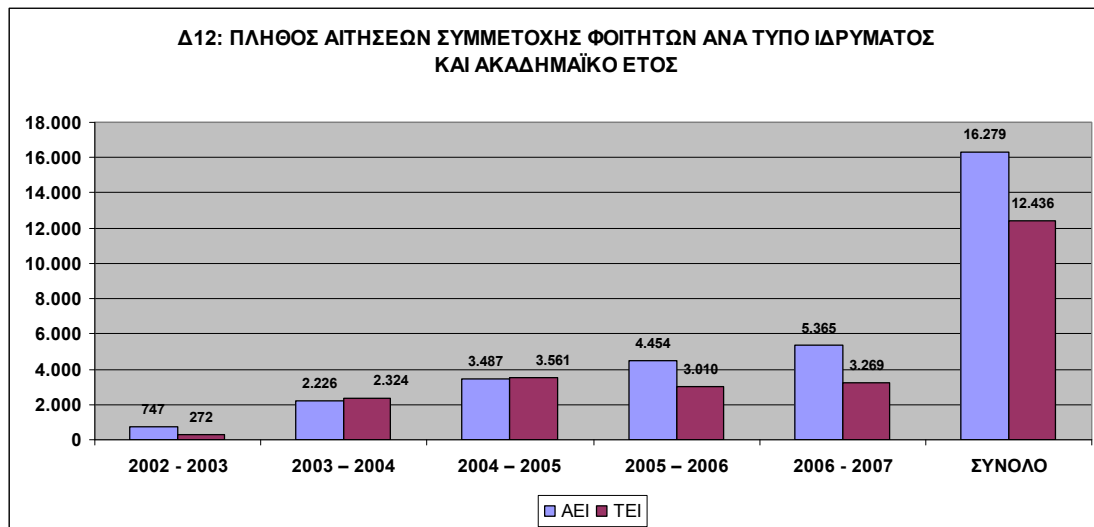
3.4.1.1.1 Οι αιτήσεις συμμετοχής των φοιτητών

Συγκεντρωτικά στοιχεία του πληθυσμού των φοιτητών που αιτήθηκαν για τη συμμετοχή τους στα διεξαγόμενα από τα ιδρύματα μαθήματα επιχειρηματικότητας παρουσιάζονται στον Πίνακα 17. Όπως παρατηρούμε, ενδιαφέρον συμμετοχής εκδήλωσαν συνολικά **28.715** άτομα, εκ των οποίων περίπου 52,5% άνδρες και 47,5% γυναίκες. Κατά συνέπεια, τα μαθήματα επιχειρηματικότητας είχαν ανταπόκριση σε μια μεγάλη μερίδα του φοιτητικού πληθυσμού, τόσο στα ΑΕΙ (16.279 άτομα) όσο και στα ΤΕΙ (12.436 άτομα).

¹³ Το πλήθος των επωφελούμενων των τριών κατηγοριών πράξεων, αν με αυτό εννοούμε ξεχωριστά άτομα, δεν προκύπτει αθροιστικά, αλλά μάλλον πρέπει να προσεγγίζει το πλήθος των επωφελούμενων της κατηγορίας πράξης προς την οποία αφενός υπάρχει αμεσότερη πρόσβαση για τους ωφελούμενους όλων των έργων των κατηγοριών πράξεων, αφετέρου απαντάται ο μεγαλύτερος συγκριτικά αριθμός ωφελούμενων. Αυτό διατυπώνεται ως υπόθεση εργασίας που δεν μπορεί ωστόσο να επαληθευθεί από τα στοιχεία της παρούσας έρευνας.

Π17: ΠΛΗΘΟΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΑΝΑ ΦΥΛΟ			
ΙΔΡΥΜΑ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
Σύνολο ΑΕΙ	8.264	8.015	16.279
Σύνολο ΤΕΙ	6.806	5.630	12.436
Σύνολο ΑΕΙ / ΤΕΙ	15.070	13.645	28.715

Διαχρονικά, σημειώνεται συνεχής αύξηση του συνολικού πλήθους των αιτήσεων συμμετοχής, η οποία κορυφώνεται κατά το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007 (βλ. διάγραμμα 12). Όμως συνεχής διαχρονική αύξηση καταγράφεται κυρίως στα ΑΕΙ και ελάχιστα τα ΤΕΙ, εφόσον στα τελευταία η όποια αύξηση του πλήθους των αιτήσεων συμμετοχής καταγράφεται στο τελευταίο ακαδημαϊκό έτος αναφοράς της μελέτης σε σχέση με το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006, δεν καταφέρνει τελικώς να ξεπεράσει το βαθμό συμμετοχής που σημειώθηκε κατά το ακαδημαϊκό έτος 2004-2005. Με άλλα λόγια, διαχρονικά μπορούμε να διαπιστώσουμε τη συνεχή αύξηση της ελκυστικότητας των μαθημάτων στο φοιτητικό πληθυσμό των ΑΕΙ, αλλά ταυτόχρονα τη σχετική τους στασιμότητα στον αντίστοιχο πληθυσμό των ΤΕΙ.

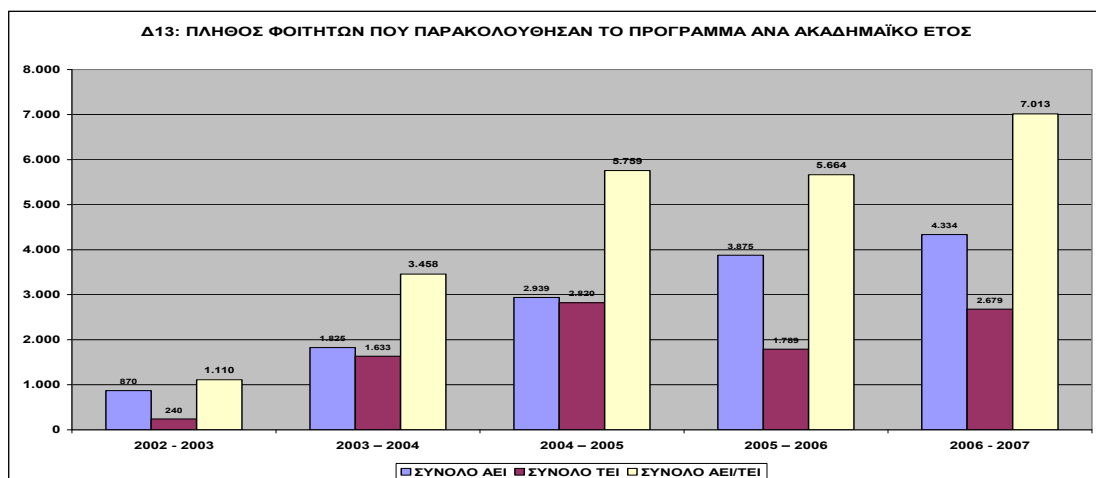
3.4.1.1.2 Οι επωφελούμενοι των μαθημάτων φοιτητές

Το πλήθος των φοιτητών που παρακολούθησαν τα μαθήματα επιχειρηματικότητας παρουσιάζεται ανά τύπο ιδρύματος και φύλο στον Πίνακα 18 και βάσει των στοιχείων αυτού προκύπτει ότι το σύνολο των φοιτητών που παρακολούθησαν μαθήματα

επιχειρηματικότητα ανέρχεται σε **23.004¹⁴**, σχεδόν εξίσου μοιρασμένο μεταξύ ανδρών (11.568) και γυναικών (11.436). Θα πρέπει δε να σημειωθεί ότι ο πληθυσμός αυτός αποτελεί το **80,11%** του πληθυσμού που αιτήθηκε για τη συμμετοχή τους στα μαθήματα. Στα ΑΕΙ το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 85,03% και στα ΤΕΙ σε 73,66. Μεταξύ των δύο φάσεων προκύπτει ότι 10.327 φοιτητές/τριες συμμετείχαν στα μαθήματα της πρώτης φάσης και 12.677 στα μαθήματα της δεύτερης φάσης.

Π18 : ΠΛΗΘΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΟΥ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΑΝ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΑΝΑ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ				
ΤΥΠΟΣ	ΕΤΟΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΕΙ	2002 - 2003	481	389	870
	2003 - 2004	977	848	1.825
	2004 - 2005	1.392	1.547	2.939
	2005 - 2006	1.918	1.957	3.875
	2006 - 2007	2.188	2.146	4.334
	Σύνολο	6.956	6.887	13.843
ΤΕΙ	2002 - 2003	122	118	240
	2003 - 2004	844	789	1.633
	2004 - 2005	1.525	1.295	2.820
	2005 - 2006	872	917	1.789
	2006 - 2007	1.249	1.430	2.679
	Σύνολο	4.612	4.549	9.161
Σύνολο ΑΕΙ- ΤΕΙ		11.568	11.436	23.004

Διαχρονικά, παρατηρείται αυξητική τάση του συνόλου των συμμετεχόντων στα μαθήματα επιχειρηματικότητας (βλ. Δ13). Ωστόσο, μολονότι στα ΑΕΙ η αυξητική αυτή τάση είναι συνεχής, στα ΤΕΙ διακόπτεται κατά το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006, όπου σημειώνεται μεγάλη κάμψη (-36,6% σχέση με το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος). Η πτωτική αυτή τάση για τον πληθυσμό των ΤΕΙ αναχαιτίζεται κατά το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007, χωρίς όμως τελικώς να ανακτάται πλήρως το επίπεδο του 2004-2005.

¹⁴ Από την ανάλυση απουσιάζουν τα στοιχεία του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου εφόσον το ίδρυμα δήλωσε αδυναμία παροχής των σχετικών στοιχείων

Συνδυάζοντας συγκεντρωτικά στοιχεία εκπαιδευτικών ωρών, πλήθους εκπαιδευτών και φοιτητών ανά ίδρυμα και τύπο ιδρύματος, προκύπτει ότι η μέση κατανομή εκπαιδευτικών ωρών και εκπαιδευτών ανά φοιτητή για το σύνολο των ιδρυμάτων ανέρχεται σε 2,4 και 0,06 αντίστοιχα (για τα ΑΕΙ οι αντίστοιχες τιμές είναι 3.5 και 0,05, ενώ για τα ΤΕΙ 0.8 και 0,06).

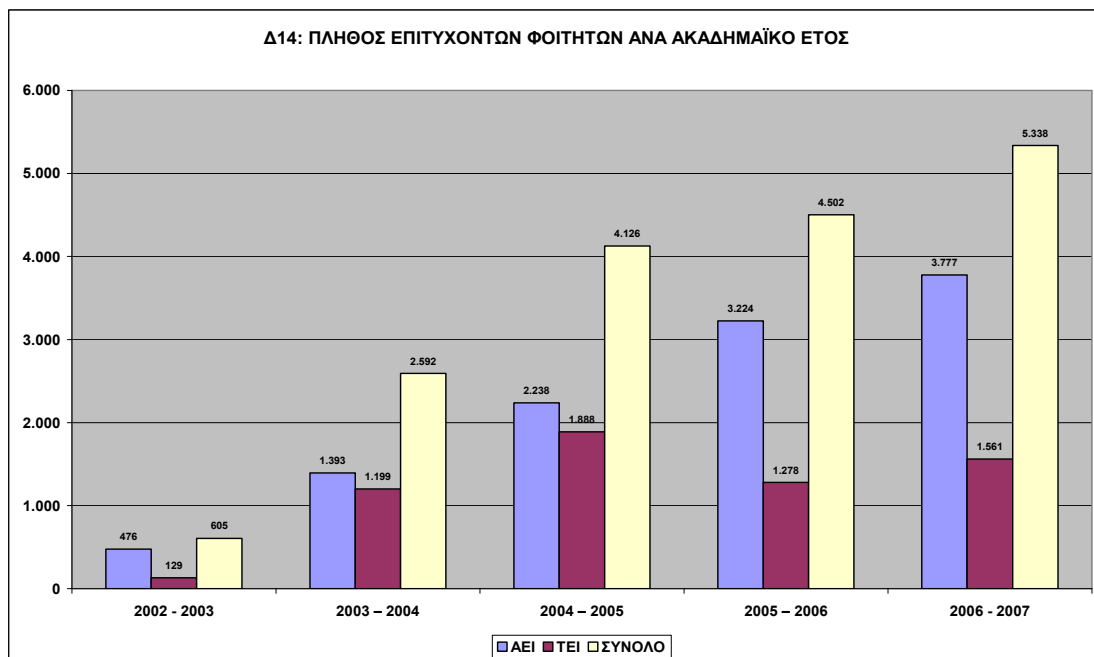
Δεδομένου ότι ειδικά ο λόγος του πλήθους των εκπαιδευτικών ωρών προς το πλήθος των φοιτητών δεν αποδίδει επί της ουσίας την πραγματικότητα, προβήκαμε στον υπολογισμό του λόγου μεταξύ του πλήθους των εκπαιδευτικών ωρών (όπως αυτές δηλώθηκαν από τα ιδρύματα) προς το πλήθος των τμημάτων. Μολονότι δεν υπάρχει στα ιδρύματα της ανώτατης εκπαίδευσης ενιαίο και σταθερό μέγεθος τμήματος θεωρήσαμε ότι ένα μέσο τμήμα είναι της τάξης των 20 εκπαιδευόμενων. Ακριβώς λοιπόν γιατί η τιμή αυτή αποτελεί μέση προσέγγιση, χωρίς να αποδίδει την πραγματικότητα κάθε τμήματος και κάθε ιδρύματος συγκεκριμένα, οι τιμές του λόγου αυτού αποτελούν μόνο ενδείξεις και τίποτα περισσότερο. Με αυτές συνεπώς τις επιφυλάξεις και επισημάνσεις, προκύπτει ότι για κάθε μέσο τμήμα των 20 εκπαιδευόμενων αντιστοιχούν κατά μέσο όρο **48,2** εκπαιδευτικές ώρες: 69,6 για ένα μέσο τμήμα ΑΕΙ και 16,0 για ένα μέσο τμήμα ΤΕΙ.

3.4.1.1.2 Οι επιτυγχόντες των μαθημάτων φοιτητές

Το πλήθος των φοιτητών που ολοκλήρωσαν επιτυχώς τα μαθήματα επιχειρηματικότητας παρουσιάζεται ανά ίδρυμα και φύλο στον Πίνακα 19. Με βάση τα στοιχεία αυτά, προκύπτει ότι το σύνολο των φοιτητών που ολοκλήρωσαν επιτυχώς τα μαθήματα επιχειρηματικότητας ανέρχεται σε **17.163**. Μεταξύ αυτών παρατηρείται μια ελαφρά υπεροχή των ανδρών (8.634) έναντι των γυναικών (8.529). Θα πρέπει δε να σημειωθεί ότι το πλήθος των φοιτητών που ολοκλήρωσαν επιτυχώς μαθήματα επιχειρηματικότητας αποτελεί το **74,6%** του πλήθους των φοιτητών που συμμετείχαν στην παρακολούθηση των μαθημάτων. Για τα ΑΕΙ το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε **80,24%** και για τα ΤΕΙ σε **66,1%**.

Π19 : ΠΛΗΘΟΣ ΕΠΙΤΥΧΟΝΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΑΝΑ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ ΚΑΙ ΦΥΛΟ				
ΤΥΠΟΣ	ΕΤΟΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΕΙ	2002 - 2003	229	247	476
	2003 - 2004	722	671	1.393
	2004 - 2005	1.081	1.157	2.238
	2005 - 2006	1.561	1.663	3.224
	2006 - 2007	1.871	1.906	3.777
	Σύνολο	5.464	5.644	11.108
ΤΕΙ	2002 - 2003	72	57	129
	2003 - 2004	629	570	1.199
	2004 - 2005	1.060	828	1.888
	2005 - 2006	672	606	1.278
	2006 - 2007	737	824	1.561
	Σύνολο	3.170	2.885	6.055
Σύνολο ΑΕΙ- ΤΕΙ		8.634	8.529	17.163

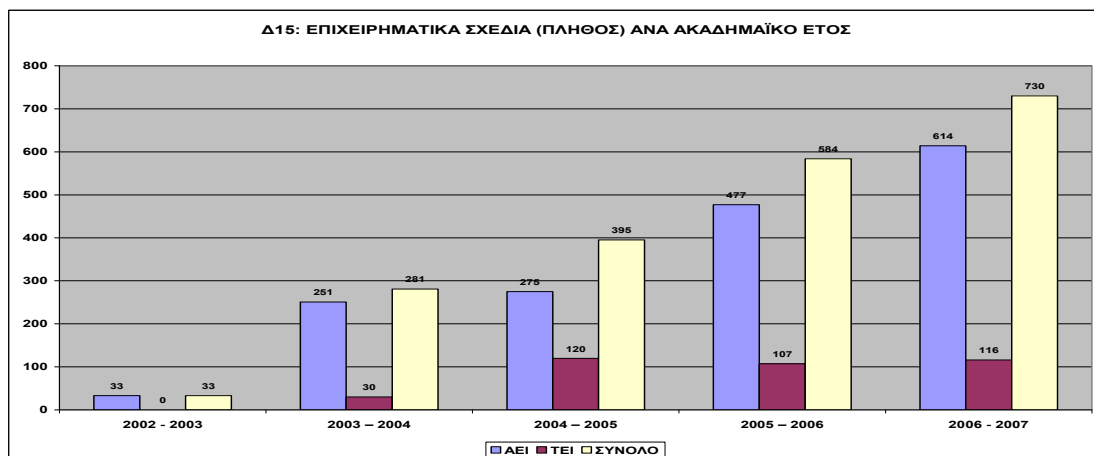
Διαχρονικά, παρατηρείται αυξητική τάση του συνόλου των επιτυχόντων στα μαθήματα επιχειρηματικότητας (βλ. Δ14). Ωστόσο, μολονότι στα ΑΕΙ η αυξητική αυτή τάση είναι συνεχής, στα ΤΕΙ διακόπτεται κατά το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006, όπου σημειώνεται μεγάλη κάμψη, ως λογική συνέπεια της μεγάλης μείωσης που σημείωσε την ίδια περίοδο ο πληθυσμός των συμμετεχόντων στα μαθήματα (-32,3% σχέση με το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος). Η πτωτική αυτή τάση για τον πληθυσμό των επιτυχόντων των ΤΕΙ ανακόπτεται κατά το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007, χωρίς όμως να ανακτάται το επίπεδο του 2004-2005.

3.4.1.2. Επιχειρηματικά σχέδια και βραβεία επιχειρηματικότητας

3.4.1.2.1 Επιχειρηματικά σχέδια

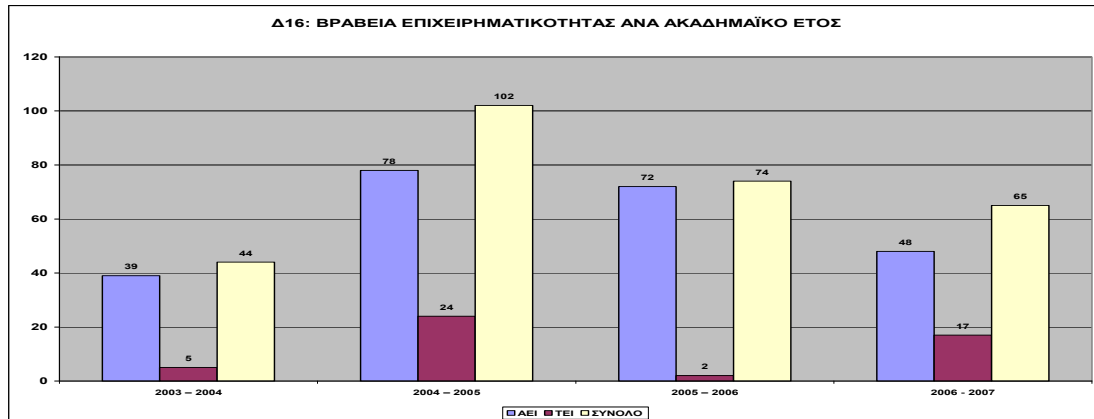
Στον διάγραμμα 15 αποτυπώνονται ετησίως και ανά τύπο ιδρύματος τα επιχειρησιακά σχέδια που αναπτύχθηκαν από τους φοιτητές που συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Συνολικά αναπτύχθηκαν 2.023 επιχειρηματικά σχέδια, εκ των οποίων ωστόσο η συντριπτική πλειοψηφία προέρχεται από τους φοιτητές ΑΕΙ (81,56%). Ετησίως, καταγράφεται σαφής αυξητική τάση, η οποία όμως και πάλι προέρχεται κυρίως από τους φοιτητές των ΑΕΙ.

3.4.1.2.1 Βραβεία επιχειρηματικότητας

Στον διάγραμμα 16 αποτυπώνονται ετησίως και ανά τύπο ιδρύματος τα βραβεία επιχειρηματικότητας που απονεμήθηκαν σε φοιτητές που συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Συνολικά απονεμήθηκαν 285 βραβεία, εκ των οποίων ωστόσο η συντριπτική πλειοψηφία αφορά σε φοιτητές ΑΕΙ (83,16%).

Εξετάζοντας την ετήσια κατανομή του συνόλου των βραβείων παρατηρούμε ότι κατά το ακαδημαϊκό έτος 2004-2005 λαμβάνουν χώρα οι περισσότερες βραβεύσεις, τόσο για τα ΑΕΙ (78) όσο και για τα ΤΕΙ (24).

3.4.1.3. Βασικά συγκεντρωτικά στοιχεία οικονομικού και φυσικού αντικείμενου των έργων της κατηγορίας πράξης

Στον Πίνακα 20 παρουσιάζονται τα βασικά συγκεντρωτικά στοιχεία οικονομικού και φυσικού αντικείμενου των έργων της κατηγορίας πράξης ανά φάση υλοποίησης και ανά τύπο ιδρύματος. Επεξηγηματικά στοιχεία για την ανάγνωση του Πίνακα αυτού:

- Οι στήλες 1, 6 και 11 αποτυπώνουν τις δαπάνες έως την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας για την πρώτη, τη δεύτερη και το άθροισμα των δύο φάσεων αντίστοιχα.
- Οι στήλες 2, 7 και 12 αποτυπώνουν το πλήθος των συμμετεχόντων στα μαθήματα επιχειρηματικότητας για την πρώτη, τη δεύτερη και το άθροισμα των δύο φάσεων αντίστοιχα.
- Οι στήλες 3, 8 και 13 αποτυπώνουν το πλήθος των επιτυχόντων στα μαθήματα επιχειρηματικότητας για την πρώτη, τη δεύτερη και το άθροισμα των δύο φάσεων αντίστοιχα.
- Οι στήλες 4, 9 και 14 αποτυπώνουν το λόγο μεταξύ του πλήθους των επιτυχόντων προς το πλήθος των συμμετεχόντων στα μαθήματα επιχειρηματικότητας για την πρώτη, τη δεύτερη και το άθροισμα των δύο φάσεων αντίστοιχα.
- Οι στήλες 5, 10 και 15 αποτυπώνουν το λόγο μεταξύ των δαπανών και του πλήθους των συμμετεχόντων στα μαθήματα επιχειρηματικότητας για την πρώτη, τη δεύτερη και το άθροισμα των δύο φάσεων αντίστοιχα. Ο λόγος αυτός εκφράζει λοιπόν τη μέση δαπάνη ανά φοιτητή. Η επιλογή των δαπανών αντί του προϋπολογισμού για την εκτίμηση του μέσου κόστους έγινε θεωρώντας ότι κατά το τρέχον ακαδημαϊκό έτος λογικά δεν θα συμβούν βαθιές ανατροπές στη σχέση μεταξύ των μηνιαίων δαπανών και του φυσικού αντικείμενου, ότι δηλαδή η εξέλιξη των δαπανών θα συνοδεύεται από εξέλιξη του πλήθους των

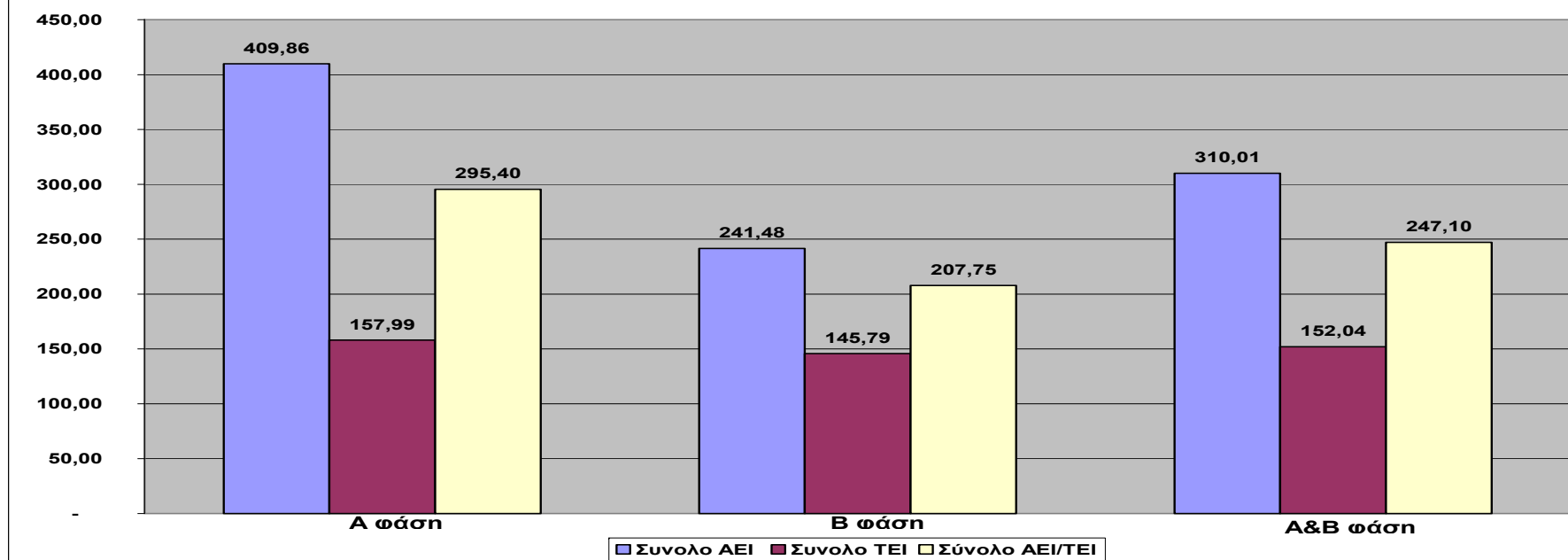
συμμετεχόντων σε σχετικά παρόμοια επίπεδα. Επειδή ωστόσο στα προγράμματα αυτού του είδους, υφίσταται σχεδόν πάντα κάποια σχετική υστέρηση στη δήλωση των δαπανών, υπάρχει η εκτίμηση ότι τελικώς η μέση δαπάνη ανά φοιτητή θα είναι για τη δεύτερη φάση του έργου, συνεπώς και για το άθροισμα των δύο φάσεων, κάτι παραπάνω από αυτή που απεικονίζεται στις στήλες 10 και 15 αντίστοιχα.

Παραστατικά οι τιμές της μέσης δαπάνης ανά φοιτητή για κάθε φάση χωριστά και ανά τύπο ιδρύματος αποτυπώνονται στο διάγραμμα 17.

Πίνακας 20: Συγκενρωτικά στοιχεία οικονομικού αντικειμένου (δαπανών) και φυσικού αντικειμένου (συμμετέχοντες και επιτυχόντες στα μαθήματα) ανά ίδρυμα και φάση υλοποίησης

	Α ΦΑΣΗ					Β ΦΑΣΗ					Α+Β ΦΑΣΗ				
	1	2	3	4=3/2	5=1/2	6	7	8	9=8/7	10=6/7	11	12	13	14=13/12	15=11/12
Σύνολο ΑΕΙ	2.309.142,16	5.634,00	4.107,00	72,90%	409,86	1.982.293,87	8.209,00	7.001,00	85,28%	241,48	4.291.436,03	13.843	11.108	80,2%	310,01
Σύνολο ΤΕΙ	741.438,73	4.693,00	3.216,00	68,53%	157,99	651.398,29	4.468,00	2.839,00	63,54%	145,79	1.392.837,02	9.161	6.055	66,1%	152,04
Σύνολο ΑΕΙ/ΤΕΙ	3.050.580,89	10.327,00	7.323,00	70,91%	295,40	2.633.692,16	12.677,00	9.840,00	77,62%	207,75	5.684.273,05	23.004	17.163	74,6%	247,10

Δ17: Μέση δαπάνη ανά φοιτητή
Ανάλυση ανά τύπο ιδρύματος και φάση υλοποίησης

Με βάση τα στοιχεία που αποτυπώνονται στον Πίνακα 20, μπορούν να συναχθούν ορισμένα κύρια σημεία:

- Η μέση δαπάνη και για τις δύο φάσεις του έργου διαμορφώνεται στα **247,10€**.
- Μεταξύ ΑΕΙ και ΑΕΙ υφίσταται σημαντική διαφορά στη μέση δαπάνη ανά φοιτητή (βλ. Δ17). Στα μεν ΑΕΙ η μέση συνολική δαπάνη ανέρχεται σε **310,01€**, στα δε ΤΕΙ σε **152,04€**.¹⁵ Η διαφορά πάντως αυτή είναι πολύ μεγαλύτερη κατά την πρώτη φάση του έργου όπου η μέση δαπάνη ανά φοιτητή στα ΑΕΙ είναι πάνω από δύομισι φορές της μέσης δαπάνης ανά φοιτητή ΤΕΙ. Έτσι, κατά τη δεύτερη φάση του έργου η μέση δαπάνη ανά φοιτητή των ΑΕΙ είναι λίγο πάνω από μιάμιση φορά της μέσης δαπάνης ανά φοιτητή ΤΕΙ.
- Μεταξύ των δύο φάσεων συντελείται σημαντική μείωση της μέσης δαπάνης και για τους δύο τύπους ιδρυμάτων (βλ. Δ17). Κατά την πρώτη φάση το μέσο κόστος στο σύνολο των ιδρυμάτων ανέρχεται σε **295,4€**, ενώ κατά τη δεύτερη φάση σε **207,75€**. Στα μεν ΑΕΙ η μείωση της μέσης δαπάνης μεταξύ των δύο φάσεων είναι λίγο πάνω από 40%, ενώ στα ΤΕΙ είναι της τάξης του 8%. Όπως όμως ήδη αναφέραμε, επειδή κατά το τελευταίο έτος διαχείρισης των συγχρηματοδοτούμενων έργων «είθισται» οι δαπάνες να αυξάνονται με ταχύτερο ρυθμό από ό,τι κατά τα πρώτα έτη υλοποίησης, υπάρχει η εκτίμηση ότι τελικώς, η μέση δαπάνη ανά φοιτητή κατά τη δεύτερη φάση θα είναι υψηλότερη από αυτή που εμφανίζεται στο παρόν διάγραμμα. Με βάση ωστόσο όλα τα διαθέσιμα στοιχεία, η αύξηση αυτή δεν μπορεί να ανατρέψει την κυρίαρχη τάση μείωσης της μέσης δαπάνης σε σχέση με την πρώτη φάση, μεταξύ των άλλων γιατί ορισμένα είδη δαπανών της πρώτης φάσης (π.χ. εγχειρίδια ή οδηγοί) δεν επαναλαμβάνονται, τουλάχιστον σε αυτήν την κλίμακα και από όλα τα ιδρύματα, κατά τη δεύτερη φάση.

¹⁵ Ας σημειωθεί σχετικά ότι στο 4ο παραδοτέο της μελέτης παρουσιάζονται στοιχεία που δείχνουν ότι η μέση δαπάνη ανά φοιτητή διαφοροποιείται σημαντικά από ίδρυμα σε ίδρυμα.

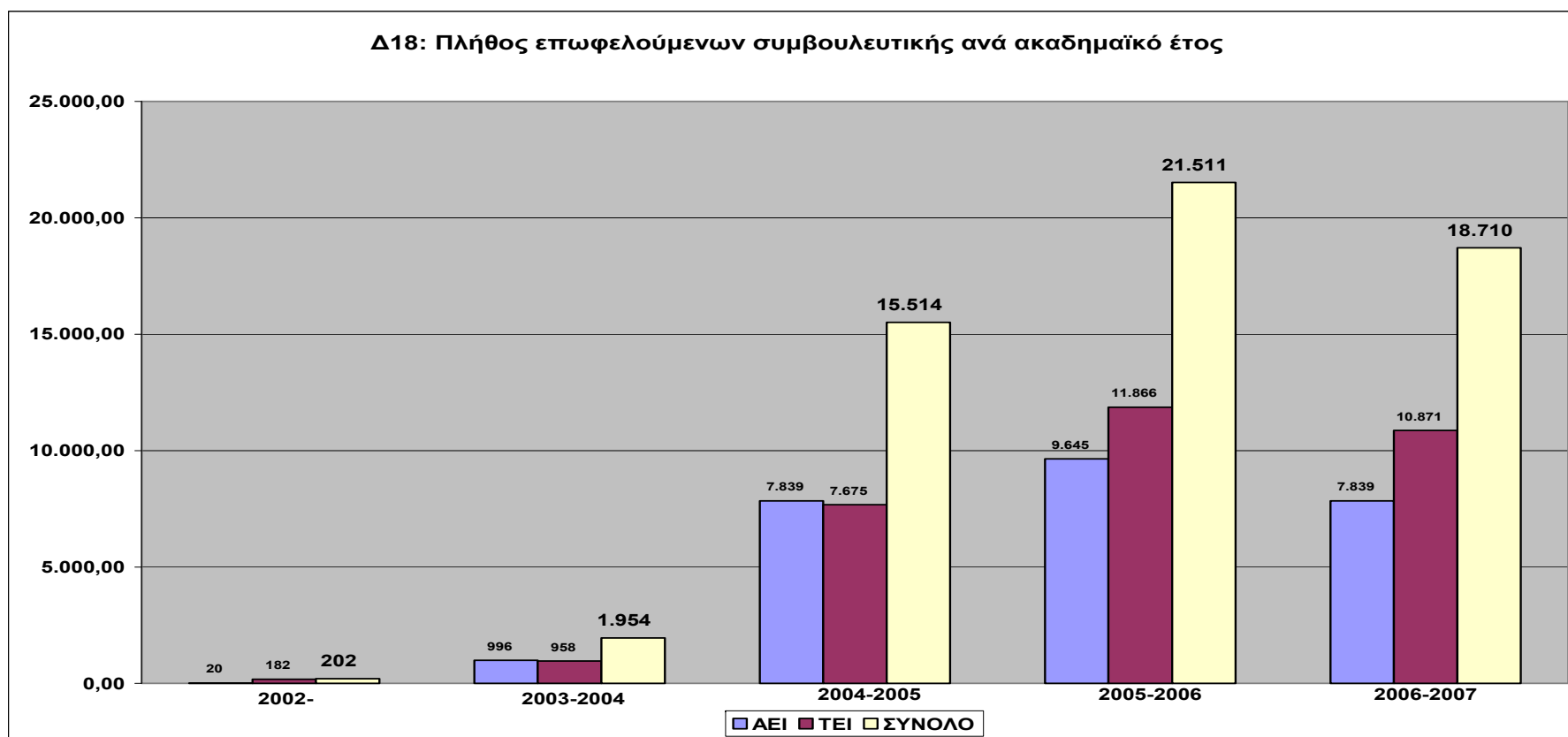
3.4.2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΗΣ: 2.4.2.Β

3.4.2.1. Επωφελούμενοι φοιτητές και απόφοιτοι υπηρεσιών συμβουλευτικής, καθοδήγησης και ενημέρωσης σε θέματα επιχειρηματικότητας

Δυστυχώς, η ασάφεια του ορισμού «συμβουλευτική» οδηγεί σε ασάφεια του «επωφελούμενου συμβουλευτικής», πόσο μάλλον του «επωφελούμενου των υπηρεσιών συμβουλευτικής, υποστήριξης, πληροφόρησης». Συνέπεια τούτης της ασάφειας είναι ο άνισος τρόπος με τον οποίο καταγράφονται οι σχετικές επιδόσεις των δομών των ιδρυμάτων, παρά το γεγονός ότι κατεβλήθη κάθε δυνατή προσπάθεια για την ομογενοποίηση του τρόπου με τον οποίο δηλώνουν οι φορείς τις επιδόσεις τους στα σχετικά πεδία. Τούτων δεδομένων, τα αποτελέσματα που εμφανίζονται με βάση το σχετικό δείκτη αξία έχουν κυρίως ως προς την υποδήλωση των γενικών τάσεων σε επίπεδο κατηγορίας πράξης. Ωστόσο, παρά τις εύλογες επιφυλάξεις που απορρέουν από τους παραπάνω λόγους, ο δείκτης αυτός σε συνδυασμό με άλλους δείκτες που θα εξετάσουμε στη συνέχεια (συμμετέχοντες σε εκπαιδευτικά σεμινάρια, συνεδρίες ατομικής συμβουλευτικής, συμμετοχή τμημάτων του ιδρύματος, επιχειρηματικά σχέδια που δημιουργήθηκαν) μπορεί να συμβάλλει στην εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων ως προς το βαθμό ενεργοποίησης των δομών, καθώς και το βαθμό αποδοχής τους από το φοιτητικό πληθυσμό των ιδρυμάτων.

Στον επόμενο πίνακα (Π21) παρουσιάζονται συγκεντρωτικά ανά τύπο ιδρύματος, ακαδημαϊκό έτος και φύλο οι επωφελούμενοι των υπηρεσιών συμβουλευτικής, καθοδήγησης και ενημέρωσης. Χωρίς τη διάσταση του φύλου, τα ίδια στοιχεία απεικονίζονται στο διάγραμμα 18.

Π21: Επωφελούμενοι υπηρεσιών συμβουλευτικής, καθοδήγησης και ενημέρωσης σε θέματα επιχειρηματικότητας ανά τύπο ιδρύματος, φύλο και ακαδημαϊκό έτος																		
ΤΥΠΟΣ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ	2002 - 2003			2003 - 2004			2004 - 2005			2005 - 2006			2006 - 2007			2002-2007		
	ΑΝ	ΓΥΝ	Σύνολο	ΑΝ	ΓΥΝ	Σύνολο	ΑΝ	ΓΥΝ	Σύνολο	ΑΝ	ΓΥΝ	Σύνολο	ΑΝ	ΓΥΝ	Σύνολο	ΑΝ	ΓΥΝ	Σύνολο
ΑΕΙ	10	10	20	546	450	996	3.742	4.097	7.839	4.495	5.150	9.645	4.429	3.410	7.839	13.222	13.117	26.339
ΤΕΙ	79	103	182	417	541	958	3.812	3.863	7.675	6.095	5.771	11.866	5.920	4.951	10.871	16.323	15.229	31.552
ΣΥΝΟΛΟ	89	113	202	963	991	1.954	7.554	7.960	15.514	10.590	10.921	21.511	10.349	8.361	18.710	29.545	28.346	57.891

Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 21 προκύπτουν τα εξής κύρια σημεία:

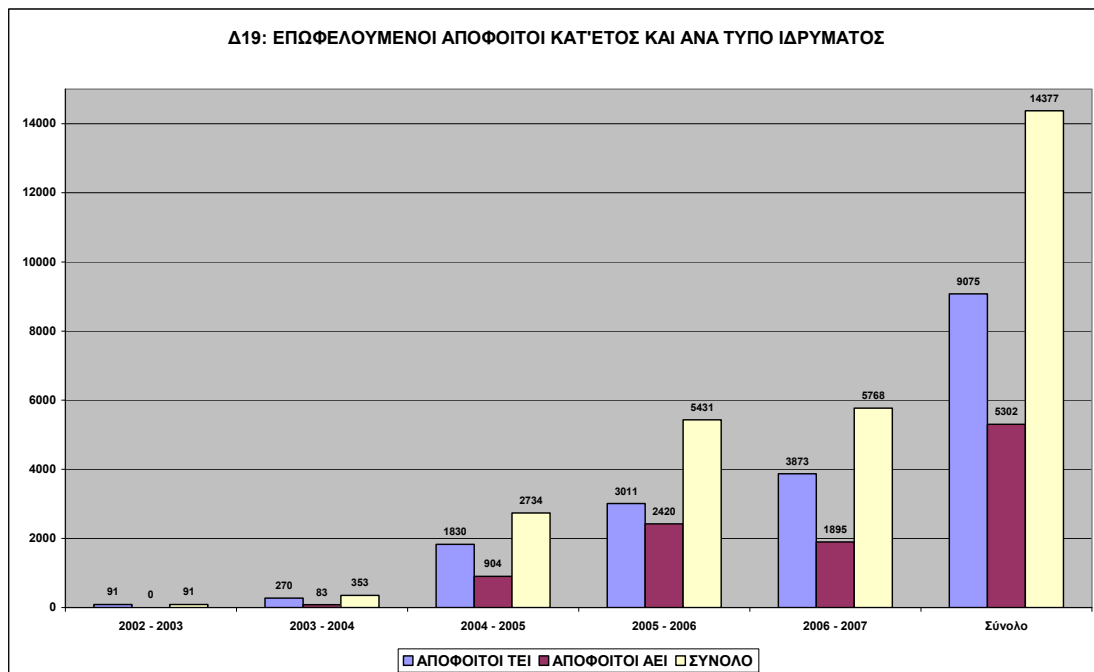
- Ο συνολικός αριθμός των επωφελούμενων ανέρχεται σε 57.891 άτομα επί των οποίων διαπιστώνεται μια ελαφρά υπεροχή των ανδρών έναντι των γυναικών (51% έναντι 49%).
- Ουσιαστικά, οι δομές συμβουλευτικής ενεργοποιούνται κατά το ακαδημαϊκό έτος 2004-2005 και εντεύθεν. Αυτό σημαίνει ότι κατά τα δύο πρώτα ακαδημαϊκά έτη εφαρμογής των έργων της κατηγορίας πράξης, αφενός συμμετείχαν λίγες δομές, αφετέρου τα αποτελέσματα της ενεργοποίησης των λίγων αυτών δομών ήταν σχετικά φτωχά.
- Το ακαδημαϊκό έτος κατά το οποίο σημειώνεται ο μεγαλύτερος αριθμός ωφελούμενων είναι το 2005-2006. Την τελευταία δηλαδή ακαδημαϊκή χρονιά όχι μόνο ανακόπτεται η έως τότε ανοδική πορεία του πλήθους των ωφελούμενων, αλλά σημειώνεται αξιοσημείωτη μείωση της τάξης του 13%. Η μείωση αυτή αφορά πολύ περισσότερο τις γυναίκες ωφελούμενους (μείωση κατά 23,4% έναντι μείωση κατά 2,3% για τους άνδρες).
- Το πλήθος των επωφελούμενων σε δομές ΤΕΙ αποτελεί το 54,5% του συνόλου και υπερέχει έναντι του αντίστοιχου πλήθους των δομών ΑΕΙ. Η παρατηρούμενη μείωση του πλήθους των ωφελούμενων κατά το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007 έναντι του ακαδημαϊκού έτους 2005-2006 αφορά περισσότερο τις δομές των ΑΕΙ, όπου η μείωση είναι 18,7% και λιγότερο τις δομές των ΤΕΙ, όπου σημειώνεται μείωση κατά 8,4%.

Συσχετίζοντας τα ανωτέρω ευρήματα αναδεικνύεται μια έμφυλη διάσταση στο προφίλ του επωφελούμενου των σχετικών υπηρεσιών. Τουλάχιστον ως τάση, όπως αυτή διαγράφεται κατά τα τελευταία ακαδημαϊκά έτη, προκύπτει ότι αυτοί που κυρίως εγκαταλείπουν ή δεν θέλγονται από τα προγράμματα συμβουλευτικής είναι κυρίως γυναίκες που φοιτούν κατά κανόνα σε ΑΕΙ (η μείωση των γυναικών επωφελούμενων μεταξύ των δύο επίμαχων ακαδημαϊκών ετών ανέρχεται σε 33,8% για τις δομές των ΑΕΙ, ενώ η αντίστοιχη μείωση των γυναικών ωφελούμενων σε δομές ΤΕΙ ανέρχεται σε 14,4%). Στον αντίποδα, η παρατηρούμενη μείωση των ανδρών ωφελούμενων μεταξύ των ακαδημαϊκών ετών 2005-6 και 2006-7 είναι συνολικά 2,3% (1,3% για τα ΑΕΙ και 2,9% για τα ΤΕΙ).

Από την άλλη πλευρά, η καταγραφόμενη μείωση της ανθρωποαπασχόλησης σε υπηρεσίες συμβουλευτικής μεταξύ των ακαδημαϊκών ετών 2005-6 και 2006-7 κατά 16 ποσοστιαίες μονάδες, που αποτυπώθηκε σε προηγούμενη ενότητα (βλ. κεφάλαιο

3.2 και Διάγραμμα 9) θα πρέπει λογικά να συσχετιστεί με τη μείωση του πλήθους των επωφελούμενων συμβουλευτικής κατά 13 περίπου ποσοστιαίες μονάδες. Με άλλα λόγια, φαίνεται πως η πτώση της ανθρωποαπασχόλησης σε υπηρεσίες συμβουλευτικής συμπαρασύρει σε κάποιο τουλάχιστον βαθμό και το πλήθος των ωφελούμενων.

Τέλος, μια άλλη ενδιαφέρουσα πτυχή του θέματος αφορά το βαθμό συμμετοχής αποφοίτων στις υπηρεσίες των δομών συμβουλευτικής. Για όσες τουλάχιστον δομές τηρούν κατάλληλα στοιχεία χαρακτηρισμού των επωφελούμενων τους, προκύπτει ότι το σύνολο των ωφελούμενων αποφοίτων ανέρχεται σε 14.377 εκ των οποίων η πλειοψηφία (63,1%) προέρχεται από τις δομές των ΤΕΙ (βλ. Δ19). Με βάση τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι επί του συνόλου των ωφελούμενων οι απόφοιτοι αποτελούν το 24,8%. Δεδομένου ωστόσο, ότι για τις δομές που τηρούν κατάλληλα στοιχεία χαρακτηρισμού των ωφελούμενων τους, οι απόφοιτοι αποτελούν το 29,7%, μπορούμε να εικάσουμε ότι επί του συνόλου των ωφελούμενων οι απόφοιτοι είναι πάνω από το 25% και εγγύτερα προς το 30%.

3.4.2.2. Επωφελούμενοι φοιτητές και απόφοιτοι άλλων υπηρεσιών των δομών συμβουλευτικής, καθοδήγησης και ενημέρωσης σε θέματα επιχειρηματικότητας

Η διάρθρωση των παρεχόμενων υπηρεσιών των δομών, πέραν της παροχής γενικής συμβουλευτικής και ενημέρωσης που προηγήθηκε, περιλαμβάνει τρεις επιπλέον διαστάσεις:

- εκπαιδευτικά σεμινάρια,
- συνεδρίες της ατομικής συμβουλευτικής, και,
- επιχειρηματικά σχέδια.

3.4.2.2.1 Εκπαιδευτικά σεμινάρια

Το πρώτο σημείο που πρέπει να υπογραμμιστεί σχετικά, είναι ότι μεταξύ των τριάντα (30) δομών παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών, μόλις οι είκοσι ένα (21) έχουν να παρουσιάσουν αποτελέσματα στο σχετικό πεδίο. Αυτό σημαίνει ότι οι υπόλοιπες δομές που συμμετέχουν στην κατηγορία πράξης είτε δεν παρακολουθούν το φυσικό τους αντικείμενο σε αυτό το πεδίο δράσεων είτε δεν έχουν υλοποιήσει σχετικές δράσεις.

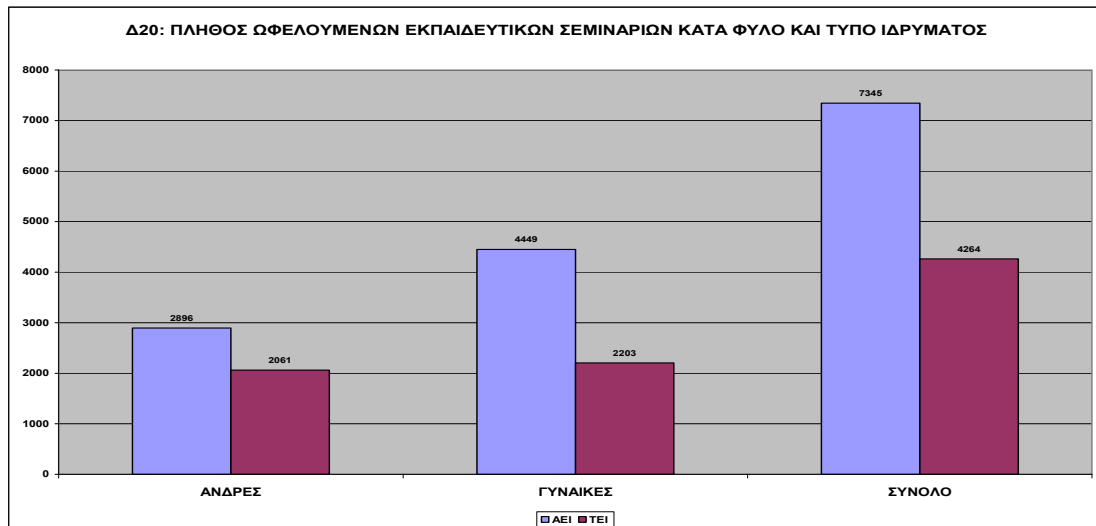
Συνολικά, το πλήθος των ωφελούμενων σε εκπαιδευτικά σεμινάρια ανέρχεται σε **11.609** άτομα, πράγμα που σημαίνει ότι περίπου ένας στους πέντε επωφελούμενους συμβουλευτικής συμμετείχε σε εκπαιδευτικά σεμινάρια.

Πιο συγκεκριμένα ο λόγος του πλήθους των ωφελούμενων σε εκπαιδευτικά σεμινάρια προς το πλήθος των ωφελούμενων συμβουλευτικής για το σύνολο των δομών συμβουλευτικής λαμβάνει τιμή 20,1. Καλύτερη επίδοση στο σχετικό πεδίο εμφανίζουν οι δομές των ΑΕΙ (27,9) έναντι των δομών των ΤΕΙ (13,5). Αυτό οφείλεται στο ότι οι δομές των ΑΕΙ παρουσιάζουν υψηλότερο αριθμό ωφελούμενων στο σχετικό πεδίο (7.345 ή 63% του συνόλου) έναντι των ΤΕΙ (4.264 ή 33% του συνόλου).

Κατά συνέπεια, ενώ με τα μέχρι τώρα στοιχεία της έκθεσης το μεγαλύτερο πλήθος των ωφελούμενων γενικά στο πλαίσιο της κατηγορίας πράξης καταγράφεται στις δομές των ΤΕΙ, καλύτερες επιδόσεις στη διάρθρωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, τουλάχιστον όσον αφορά τα πραγματοποιούμενα εκπαιδευτικά σεμινάρια, παρουσιάζουν οι δομές των ΑΕΙ. Με βάση τα στοιχεία του διαγράμματος 20, αυτό αφορά τόσο στους ωφελούμενους άνδρες όπου επί του συνόλου των ωφελούμενων

(4.957) στις δομές των ΑΕΙ συγκεντρώνεται το 58,5% (2.896), όσο και κυρίως στις ωφελούμενες γυναίκες (6.652) στις δομές των ΑΕΙ συγκεντρώνεται το 66,9% των ωφελούμενων (4.449). Όμως οι καλύτερες επιδόσεις των δομών ΑΕΙ στο σχετικό πεδίο υποδηλώνουν τη μεγαλύτερη ενεργοποίηση των εν λόγω δομών στο σχετικό πεδίο. Ένδειξη του γεγονότος αυτού αποτελεί ότι κατά την περίοδο 2002-2007 οι δομές ΑΕΙ πραγματοποιούν συνολικά 137 σεμινάρια, έναντι 69 που πραγματοποιούν οι δομές των ΤΕΙ.

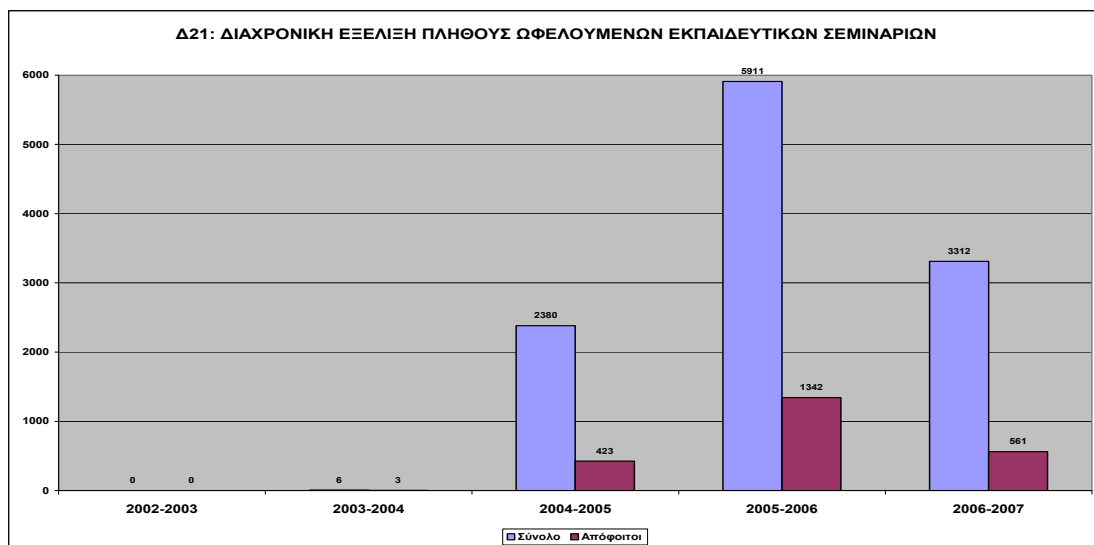
Με βάση την εικόνα του ίδιου διαγράμματος επίσης, φαίνεται πως η ετεροβαρής σε βάρος των γυναικών σχέση του συνόλου των ωφελούμενων της κατηγορίας πράξης στην περίπτωση των συμμετεχόντων σε εκπαιδευτικά σεμινάρια ανατρέπεται σημαντικά ευνοώντας κυρίως τις γυναίκες. Έτσι, επί του συνόλου των 11.609 ωφελούμενων το 57,3% (6.652) είναι γυναίκες.

Η διαχρονική εξέλιξη του πλήθους των επωφελούμενων υπηρεσιών συμβουλευτικής, καθοδήγησης και ενημέρωσης αποτυπώνεται εύγλωττα στο διάγραμμα που ακολουθεί (Δ21). Από τα στοιχεία του διαγράμματος αυτού, όπως και στην περίπτωση του συνόλου των ωφελούμενων της κατηγορίας πράξης, φαίνεται ότι ο ως τώρα μεγαλύτερος όγκος επωφελούμενων συγκεντρώνεται στο ακαδημαϊκό έτος 2005-6 και ότι στο ακαδημαϊκό έτος 2006-7 υπάρχει μια σημαντικότερη μείωση της τάξης του 44%. Άρα λοιπόν, η καταγραφόμενη μείωση της ανθρωποασχόλησης σε υπηρεσίες συμβουλευτικής μεταξύ των ακαδημαϊκών ετών 2005-6 και 2006-7 κατά 16 ποσοστιαίες μονάδες, που αποτυπώθηκε σε προηγούμενη ενότητα (βλ. κεφάλαιο 3.2 και διάγραμμα 9) συσχετίζεται με τη μείωση του πλήθους των ωφελούμενων της

κατηγορίας πράξης κατά 13 περίπου ποσοστιαίες μονάδες (βλ. κεφ. 4.2.1), αλλά κυρίως, με την υποβάθμιση της διάρθρωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών, τουλάχιστον όσον αφορά το πλήθος των συμμετεχόντων σε εκπαιδευτικά σεμινάρια κατά 44 περίπου ποσοστιαίες μονάδες.

Στο ίδιο διάγραμμα (Δ21) φαίνεται ότι παρόμοια τάση μείωσης μεταξύ στα ακαδημαϊκά έτη 2005-2006 και 2006-2007 σημειώνεται και όσον αφορά το πλήθος των αποφοίτων που συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά σεμινάρια και το οποίο συνολικά, με βάση τα στοιχεία όσων φορέων τηρούν τέτοια καταγραφή, για όλη την περίοδο ανέρχεται σε 2.329 άτομα, αποτελώντας το 20,1% του συνόλου των ωφελούμενων σε σχετικές δράσεις. Αν ωστόσο συνυπολογίσουμε ότι μια σειρά από ιδρύματα δεν τηρούν τέτοια στοιχεία, χωρίς όμως να αποκλείουν ότι μεταξύ των επωφελούμενων τους υπάρχουν και απόφοιτοι, εκτιμάται ότι η πραγματική συμμετοχή των αποφοίτων κυμαίνεται περίπου στο 25% του συνόλου των επωφελούμενων των εκπαιδευτικών σεμιναρίων.

3.4.2.2.2 Συνεδρίες ατομικής συμβουλευτικής

Το σύνολο των πραγματοποιούμενων ατομικών συνεδριών για τα πέντε ακαδημαϊκά έτη (2002-2007) ανέρχεται σε **4.858**. Από τις συνεδρίες αυτές σχεδόν το 45% (2.173) αφορά απόφοιτους, κάτι που δείχνει ότι σε αυτό το είδος των υπηρεσιών η συμμετοχή τους, προφανώς και για λόγους αμεσότερου ενδιαφέροντος που επιδεικνύουν οι ίδιοι, ένεκα της προοπτικής άμεσης ένταξής τους στην αγορά

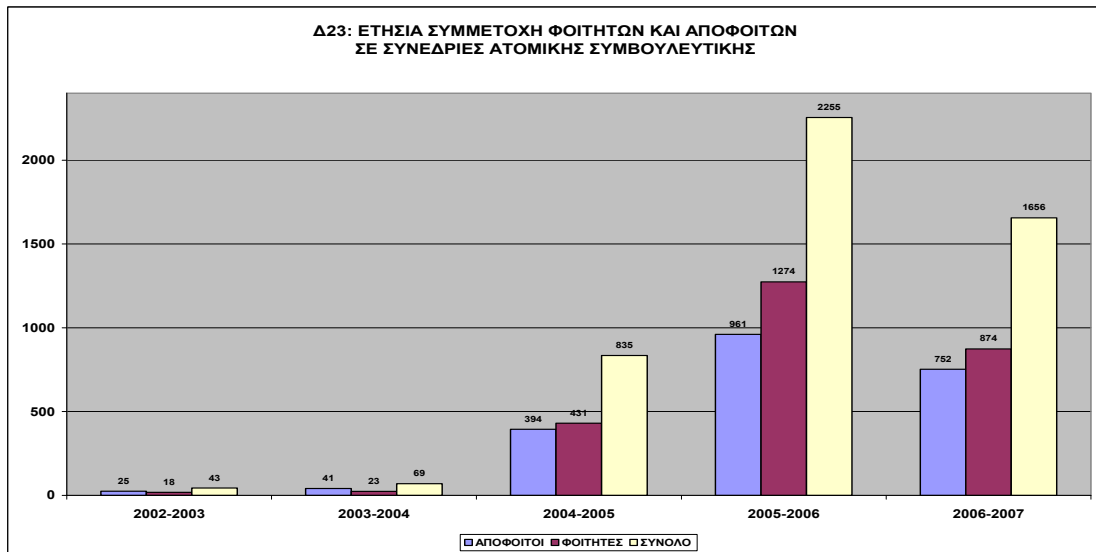
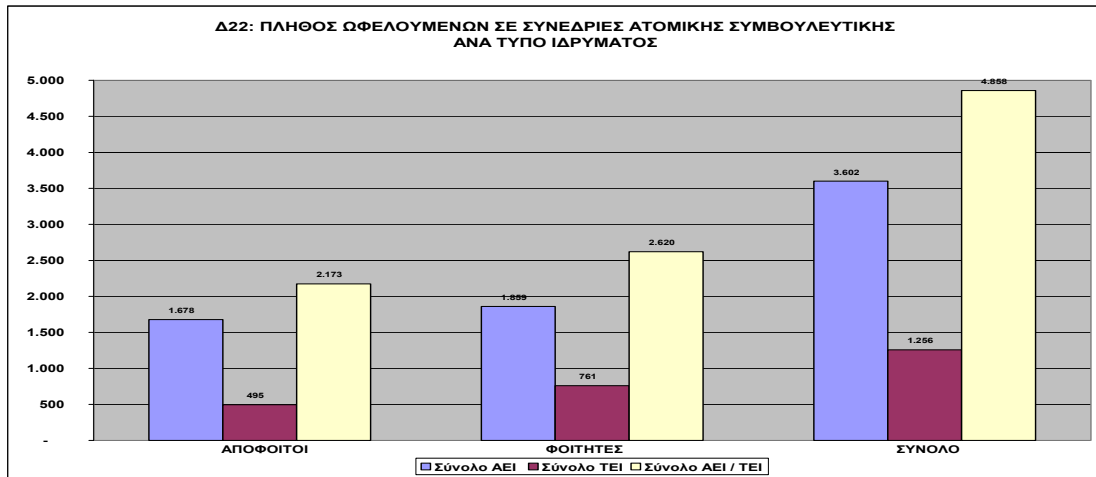
εργασίας, είναι ιδιαίτερα αυξημένη, τουλάχιστον συγκριτικά με ό,τι συναντήσαμε ως τώρα στις λοιπές υπηρεσίες που παρέχουν οι δομές (γενική συμβουλευτική / ενημέρωση / πληροφόρηση και εκπαιδευτικά σεμινάρια).

Ωστόσο, αυτό που θα πρέπει να υπογραμμιστεί είναι ότι μεγάλος αριθμός δομών, συγκεκριμένα εννέα (9), δεν παρουσιάζει στοιχεία ατομικών συνεδριών. Με δεδομένο ότι αν υφίσταντο ατομικές συνεδρίες θα έπρεπε να καταγράφονται, τουλάχιστον για λόγους χρονοπρογραμματισμού των συναντήσεων, συμπεραίνουμε ότι για όσες δομές δεν αναφέρουν σχετικά στοιχεία, απλά δεν παρέχουν τις υπηρεσίες αυτές. Κατά συνέπεια, επί του συνόλου των 30 δομών που συμμετέχουν στην υλοποίηση των έργων της κατηγορίας πράξης, ατομική συμβουλευτική παρέχεται από 21 δομές.

Σε γενικές πάντως γραμμές, η ατομική συμβουλευτική δεν καταλαμβάνει ιδιαίτερη θέση στη δομή των παρεχόμενων υπηρεσιών των δομών. Μεταξύ των δομών που αναπτύσσουν τις σχετικές υπηρεσίες, οι ατομικές συνεδρίες δεν υπερβαίνουν κατά μέσο όρο και ετησίως τις 43 (με δεδομένο ότι κάθε συνεδρία είναι περίπου 45' συνάγεται ότι πρόκειται για ισάριθμες ανθρωποώρες). Από μια άλλη προσέγγιση, ενδεικτική της βαρύτητας που καταλαμβάνουν οι σχετικές υπηρεσίες αποτελεί η πολύ χαμηλή τιμή που λαμβάνει ο λόγος του πλήθους των ωφελούμενων σε ατομικές συνεδρίες προς το πλήθος των ωφελούμενων συμβουλευτικής και ενημέρωσης. Η τιμή αυτή είναι για το σύνολο των δομών **8,4**, για τις δομές των ΑΕΙ 13,7 και για τις δομές των ΤΕΙ 4,0. Σημειωτέον ότι οι τιμές αυτές διαμορφώνονται με την υπόθεση ότι κανείς ωφελούμενος δεν συμμετέχει σε πέραν της μιας ατομικής συνεδρίας, σε αντίθετη περίπτωση προκύπτουν ακόμα χαμηλότερες τιμές.

Ακριβώς η προηγούμενη διαπίστωση επιβεβαιώνει περαιτέρω το στοιχείο που αναδείχθηκε από την ανάλυση των ωφελούμενων σε εκπαιδευτικά σεμινάρια: η διάρθρωση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε δομές των ΑΕΙ παρουσιάζει καλύτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά, εγγύτερα προς τους στόχους και το πνεύμα της πρόσκλησης της ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ από ό,τι οι παρεχόμενες υπηρεσίες των ΤΕΙ που τείνουν να προσλαμβάνουν κυρίως μαζικό χαρακτήρα (βλ. και διάγραμμα 22).

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το ούτως ή άλλως μικρό πλήθος των ατομικών συνεδριών μειώνεται στο ακαδημαϊκό έτος 2006-7, όπως άλλωστε και κάθε παρεχόμενη υπηρεσία των δομών (βλ. διάγραμμα 23). Η μείωση αυτή λαμβάνει χώρα τόσο στα ΑΕΙ όσο και στα ΤΕΙ, αφορά δε τόσο τους φοιτητές όσο και τους απόφοιτους.

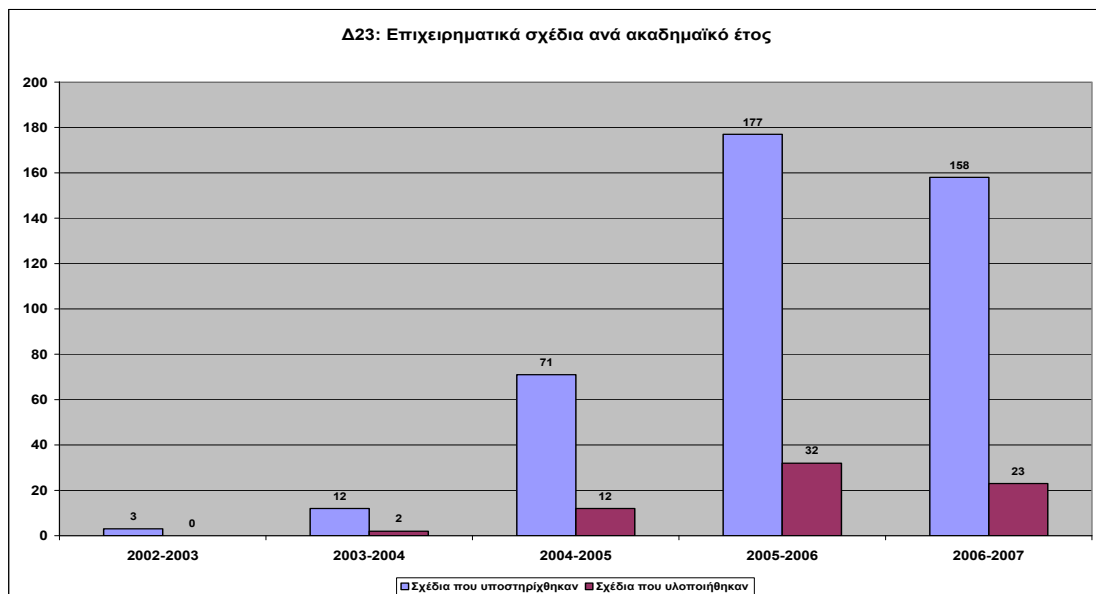
3.4.2.2.3 Επιχειρηματικά σχέδια

Μικρός σχετικά αριθμός δομών, συγκεκριμένα 17 έχει να επιδείξει έργο στην παροχή σχετικών υπηρεσιών. Το σύνολο των υποστηριζόμενων σχεδίων είναι **421**. Αυτό μεταφράζεται σε 25 περίπου υποστηριζόμενα σχέδια ανά δομή που παρέχει τη σχετική υπηρεσία.

Το σύνολο των υλοποιούμενων σχεδίων ή ακριβέστερα των σχεδίων που υλοποιήθηκαν και έχει γνώση του γεγονότος αυτού η δομή, ανέρχεται σε **69**. Συνολικά, οι δομές που επιδεικνύουν κάποια αποτελέσματα στο σχετικό δείκτη ανέρχονται σε 12. Αυτό σημαίνει ότι για κάθε δομή που παρέχει τη σχετική υπηρεσία ή απλώς παρακολουθεί την εξέλιξη των επιχειρηματικών σχεδίων των επωφελομένων της αντιστοιχούν περίπου 6 επιχειρηματικά σχέδια που υλοποιήθηκαν.

Μεταξύ των επιχειρηματικών σχεδίων που υποστηρίχθηκαν αυτά που αφορούν αποφοίτους αφορούν το 33,3%, ενώ μεταξύ των επιχειρηματικών σχεδίων που υλοποιήθηκαν αυτά που αφορούν απόφοιτους αφορούν το 66,7%. Συμβαίνει συνεπώς και εδώ ό,τι και στην περίπτωση των συνεδριών ατομικής συμβουλευτικής: η συμμετοχή των αποφοίτων αυξάνει όσο πιο συγκεκριμένες, ακριβέστερα εξατομικευμένες, γίνονται οι υπηρεσίες που παρέχονται από τις δομές.

Τέλος, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 23 το πλήθος των επιχειρηματικών σχεδίων που είτε υποστηρίχθηκαν είτε υλοποιήθηκαν με την υποστήριξη / παρακολούθηση των δομών κορυφώνεται κατά το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006 και μειώνεται στο επόμενο ακαδημαϊκό έτος, όπως άλλωστε όλες οι υπηρεσίες των δομών.

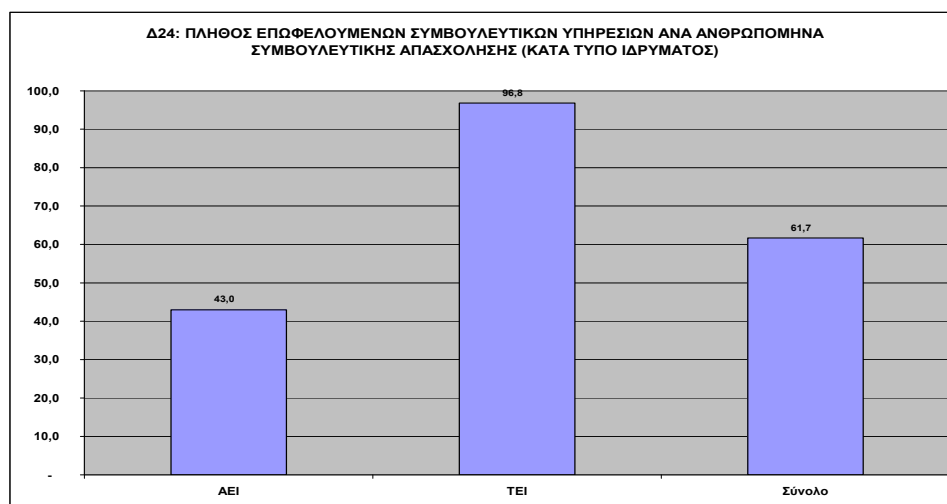
Συμπερασματικά, ως προς τον όγκο και τη διάρθρωση των παρεχόμενων υπηρεσιών των δομών συμβουλευτικής:

- Το συνολικό πλήθος των επωφελούμενων από υπηρεσίες συμβουλευτικής υπολείπεται αρκετά των προγραμματικών στόχων. Σε γενικές ωστόσο γραμμές, οι δομές των ΤΕΙ εμφανίζουν υψηλότερο αριθμό ωφελούμενων από ό,τι οι δομές των ΑΕΙ.
- Η παρατηρούμενη μείωση των ανθρωπομηνών απασχόλησης σε υπηρεσίες συμβουλευτικής κατά το τελευταίο ακαδημαϊκό έτος (2006-7) συσχετίζεται άμεσα με τη μείωση των υπηρεσιών των δομών, κυρίως όσον αφορά το πλήθος των επωφελούμενων συμβουλευτικής, το πλήθος των συμμετεχόντων σε εκπαιδευτικά σεμινάρια, το πλήθος των σεμιναρίων, το πλήθος των συνεδριών ατομικής συμβουλευτικής και το πλήθος των υποστηριζόμενων επιχειρηματικών σχεδίων.
- Η δομή των παρεχόμενων υπηρεσιών των δομών είναι φτωχή ως προς τη συμμετοχή εξατομικευμένων υπηρεσιών (ατομικές συνεδρίες συμβουλευτικής, υποστήριξη για σύνταξη και υλοποίηση επιχειρηματικών σχεδίων) που τίθενται ωστόσο σε προτεραιότητα από τους στόχους της πρόσκλησης της ΕΥΔ. Παρόλα αυτά θα πρέπει να επισημανθεί ότι σε γενικές γραμμές, οι δομές των ΑΕΙ εμφανίζουν ποιοτικότερη διάρθρωση υπηρεσιών σε σχέση με τις δομές των ΤΕΙ, εφόσον παρουσιάζουν υψηλότερη συμμετοχή σε ατομικές συνεδρίες συμβουλευτικής, σε εκπαιδευτικά σεμινάρια και σε υποστήριξη για εκπόνηση και υλοποίηση επιχειρηματικών σχεδίων.
- Οι γυναίκες ενώ εμφανίζουν μειωμένη συμμετοχή στο πλήθος του συνόλου των ωφελούμενων της κατηγορίας πράξης, βελτιώνουν τη συμμετοχή τους και γενικά υπερισχύουν σημαντικά των ανδρών στα εκπαιδευτικά σεμινάρια.
- Τέλος, οι απόφοιτοι ενώ αποτελούν περίπου το 1/4 του συνόλου των ωφελούμενων της κατηγορίας πράξης, καταλαμβάνουν υψηλή συμμετοχή στις ποιοτικότερες υπηρεσίες των δομών όπως οι συνεδρίες ατομικής συμβουλευτικής (45% περίπου) και τα επιχειρηματικά σχέδια (σχεδόν το 1/3 αυτών που υποστηρίχθηκαν και τα 2/3 αυτών που υλοποιήθηκαν).

3.4.2.3. Αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των δομών στην παροχή των υπηρεσιών συμβουλευτικής

Για την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των δομών στην παροχή των υπηρεσιών συμβουλευτικής θα χρησιμοποιήσουμε το λόγο μεταξύ του πλήθους των επωφελούμενων συμβουλευτικής και του συνόλου των ανθρωπομηρών απασχόλησης των στελεχών στην παροχή της συμβουλευτικής. Θα πρέπει ωστόσο προκαταβολικά να σημειωθεί ότι οι τιμές του λόγου αυτού δεν αποτυπώνουν την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, αποτελούν απλή ένδειξη, με ποσοτικούς και μόνο όρους, των παρεχόμενων υπηρεσιών. Με αυτήν την επισήμανση, παρουσιάζονται στη συνέχεια τα αποτελέσματα του λόγου αυτού συνολικά και ανά τύπο ιδρύματος (Δ24). Με βάση τα στοιχεία του διαγράμματος αυτού:

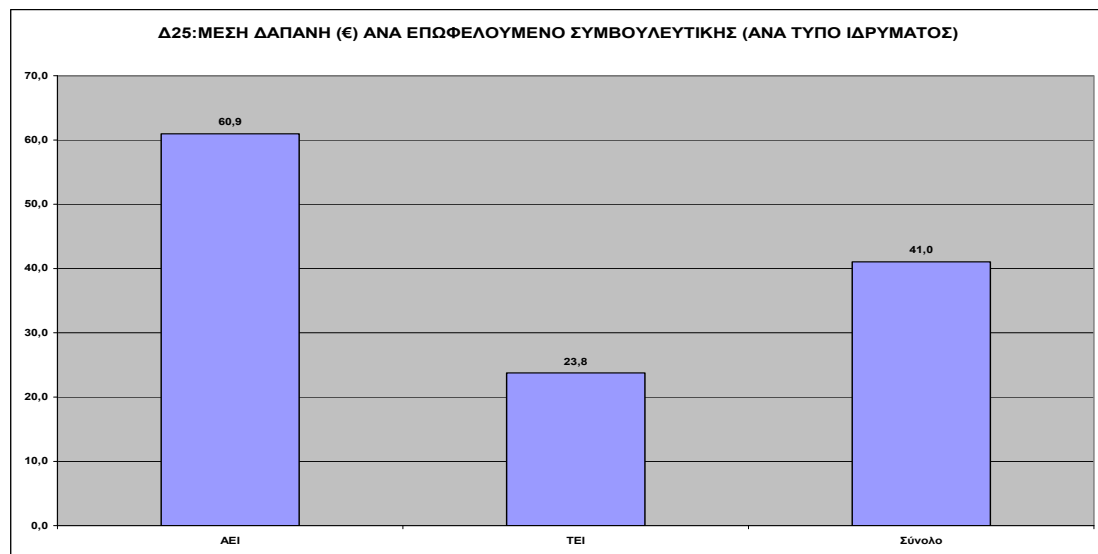
- Το μέσο πλήθος των επωφελούμενων ανά ανθρωπομήνα συμβουλευτικής στο σύνολο των ιδρυμάτων ανέρχεται σε **61,7**. Αυτό πρακτικά μεταφράζεται σε **2,8** επωφελούμενους ανά ημέρα για κάθε εργάσιμη ημέρα πλήρους ωραρίου. Σημειώνεται βεβαίως ότι η τιμή αυτή είναι μέση τιμή, και διαμορφώνεται ως συνισταμένη των διαφορετικών προσεγγίσεων που οι δομές των ιδρυμάτων υιοθετούν αναφορικά με τον ορισμό του επωφελούμενου των υπηρεσιών συμβουλευτικής υποστήριξης.
- Μεταξύ των δομών ΑΕΙ και ΤΕΙ παρουσιάζεται αξιοσημείωτη διαφορά όσον αφορά την τιμή του ως άνω λόγου. Συγκεκριμένα, στις δομές των ΤΕΙ εμφανίζεται διπλάσιος αριθμός επωφελούμενων ανά ανθρωπομήνα συμβουλευτικής απασχόλησης.¹⁶

¹⁶ Σημαντικές διαφορές υπάρχουν μεταξύ των δομών συμβουλευτικής. Βλ. στο 5ο παραδοτέο.

Για την εκτίμηση της αποδοτικότητας των δομών στην παροχή των υπηρεσιών συμβουλευτικής θα χρησιμοποιήσουμε το λόγο μεταξύ του πλήθους των επωφελούμενων συμβουλευτικής και του συνόλου των δαπανών τους. Σύμφωνα με τον τύπο αυτό (βλ. Δ25):

- Η μέση δαπάνη ανά ωφελούμενο συμβουλευτικής κυμαίνεται στα **41,0 €**,
- Στις δομές ΑΕΙ η μέση δαπάνη ανά επωφελούμενο συμβουλευτικής είναι σχεδόν τριπλάσια της αντίστοιχης των δομών ΤΕΙ¹⁷

¹⁷ Σημαντικές διαφορές υπάρχουν μεταξύ των δομών συμβουλευτικής. Βλ. στο 5ο παραδοτέο

3.4.3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΗΣ: 3.1.2.Α

3.4.3.1. Επωφελούμενοι υπηρεσιών συμβουλευτικής και εκπαιδευτικών σεμιναρίων

3.4.3.1.1 Επωφελούμενοι υπηρεσιών συμβουλευτικής

Το σύνολο των επωφελούμενων συμβουλευτικής ανέρχεται σε **536** άτομα (Π22), στη σύνθεση των οποίων παρατηρείται μικρή υπεροχή του ανδρικού πληθυσμού (54% έναντι 46% του γυναικείου).

ΠΙΝΑΚΑΣ 22: Πλήθος επωφελούμενων από υπηρεσίες συμβουλευτικής			
Ακαδημαϊκό έτος	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
2004-2005	134	70	204
2005-2006	156	176	332
Σύνολο	290	246	536

Ως προς τη σύνθεση του συνολικού πληθυσμού των ωφελούμενων συμβουλευτικής:

- Το 68% των ωφελούμενων συγκεντρώνεται σε δύο ιδρύματα, το Παν/μιο Πειραιά (40,5%) και το Οικονομικό Παν/μιο Αθηνών (27,5%).
- Το 77% των επωφελούμενων συγκεντρώνεται στην Αττική, το 10% στο ν. Θεσσαλονίκης και μόλις το 13% στη λοιπή περιφέρεια.
- Το 93% των επωφελούμενων προέρχονται από ΑΕΙ, το 5% από ΤΕΙ και το 2% από ΙΕΚ.

Συνεπώς, τα στοιχεία της σύνθεσης του πληθυσμού των ωφελούμενων συμβουλευτικής υποδηλώνουν ότι τα αποτελέσματα της ευαισθητοποίησης των φοιτητών και φοιτητριών για τη συμμετοχή στους διαγωνισμούς είναι υπερβολικά άνισα κατανομημένα μεταξύ των φοιτητών των διαφόρων ιδρυμάτων.

3.4.3.1.2 Επωφελούμενοι εκπαιδευτικών σεμιναρίων

Το σύνολο ωφελούμενων από τη συμμετοχή τους στα εκπαιδευτικά σεμινάρια της δράσης ανέρχεται σε **449** άτομα (Π23), σχεδόν ισοδύναμα μοιρασμένους μεταξύ ανδρών και γυναικών. Κατά τα λοιπά, ισχύουν και εδώ οι ίδιες παρατηρήσεις που προέκυψαν από την ανάλυση της σύνθεσης των ωφελούμενων συμβουλευτικής:

- ο κύριος όγκος των ωφελούμενων (45%) συγκεντρώνεται γύρω από το ίδρυμα που είναι και ο τελικός δικαιούχος του έργου
- η συντριπτική πλειοψηφία των ωφελούμενων συγκεντρώνεται στην Αττική (73%), ένα μικρό ποσοστό (14%) στο ν. Θεσσαλονίκης και τέλος, ένα ισχνό ποσοστό (13%) στη λοιπή περιφέρεια
- Σχεδόν το σύνολο των ωφελούμενων (92%) προέρχεται από ΑΕΙ, πολύ μικρό από ΤΕΙ (8%) και κανείς από ΙΕΚ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 23: Πλήθος επωφελοούμενων από εκπαιδευτικά σεμινάρια

Ακαδημαϊκό έτος	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
2004-2005	213	219	432
2005-2006	9	8	17
Σύνολο	222	227	449

3.4.3.2. Αποτελέσματα του έργου

3.4.3.2.1 Ανάπτυξη και βράβευση επιχειρηματικών ιδεών

Στο πλαίσιο του έργου αναπτύχθηκαν **546** προτάσεις επιχειρηματικών ιδεών (202 το 2004-5 και 344 το 2005-6). Άρα, παρατηρείται σημαντική αύξηση μεταξύ των δύο ετών, η οποία υπερβαίνει το 70%.

Επί του συνόλου των προτάσεων επιχειρηματικών ιδεών, βραβεύθηκαν οι **24** (14 το 2004-5 και 10 το 2005-6). Για τη σύνταξη των επιχειρηματικών αυτών ιδεών εργάστηκαν και κατά συνέπεια, βραβεύτηκαν **84** άτομα, εκ των οποίων 53 ήταν άνδρες και 31 γυναίκες. Παρατηρούμε συνεπώς, ότι οι αρχικές μικρές διαφορές στη σύνθεση των ωφελούμενων ανά φύλο από προγράμματα συμβουλευτικής (54% άνδρες έναντι 46% των γυναικών), μεγεθύνονται στη συνέχεια, όσον αφορά τη σύνθεση των βραβευόμενων για επιχειρηματικές ιδέες (63,1 άνδρες έναντι 36,9% των γυναικών).

Από την άλλη πλευρά, θα πρέπει να τονιστεί ότι η σύνθεση των βραβευθέντων ατόμων για επιχειρηματικές ιδέες διαφοροποιείται κάπως σχετικά με ό,τι παρατηρήσαμε προηγούμενα στη σύνθεση των επωφελούμενων συμβουλευτικής και των εκπαιδευτικών σεμιναρίων. Έτσι, εκτός από τη φθίνουσα συμμετοχή των φοιτητών του Παν/μιου Πειραιά που αποτελούν το 29,8% των βραβευθέντων, μπορούμε επίσης να δούμε τη σχετική υποχώρηση των φοιτητών της Αττικής (50%). Κατά τα λοιπά, η σύνθεση εξακολουθεί να βαρύνει συντριπτικά προς όφελος των ΑΕΙ (88%).

3.4.3.2.2 Εκπόνηση και βράβευση επιχειρηματικών σχεδίων

Στο πλαίσιο του έργου:

- δημιουργήθηκαν **221** επιχειρηματικά σχέδια (71 το 2004-5 και 150 το 2005-6, άρα αύξηση μεταξύ των δύο ετών που υπερβαίνει το 111%)
- σχηματίστηκαν **150** ομάδες εργασίας για την εκπόνηση των επιχειρηματικών σχεδίων (60 το 2004-5 και 90 το 2005-6)
- συμμετείχαν στην εκπόνηση των επιχειρηματικών σχεδίων **536** άτομα (204 το 2004-5 και 332 το 2005-6)

Παρόμοια με τη σύνθεση των ωφελούμενων συμβουλευτικής και σεμιναρίων, έτσι και στην περίπτωση των συμμετοχών στην εκπόνηση των επιχειρηματικών σχεδίων, συναντάται μεγάλη συγκέντρωση στο Παν/μιο Πειραιά (41%), στην Αττική (77%) και στα ΑΕΙ (93%).

Επί του συνόλου των επιχειρηματικών σχεδίων, βραβεύθηκαν τελικώς **40**: 20 το 2004-5 και 20 το 2005-6. Για τη σύνταξη των επιχειρηματικών αυτών σχεδίων εργάστηκαν και κατά συνέπεια, βραβεύτηκαν **127** άτομα, εκ των οποίων 67 ήταν άνδρες και 60 γυναίκες. Στην περίπτωση λοιπόν της σύνθεσης των ατόμων που βραβεύτηκαν για τα επιχειρηματικά τους σχέδια δεν παρατηρούμε αξιοσημείωτες διαφορές φύλου: οι αρχικές διαφορές στη σύνθεση των συμμετοχών στην εκπόνηση των επιχειρηματικών σχεδίων (53,7% άνδρες και 46,3% γυναίκες) αποτυπώνονται σχεδόν και στη σύνθεση των βραβευθέντων (52,8% άνδρες και 47,2% γυναίκες).

Από την άλλη πλευρά, η σύνθεση των βραβευθέντων ατόμων για επιχειρηματικά σχέδια διαφοροποιείται κάπως, σχετικά με ό,τι παρατηρήσαμε προηγούμενα στη

σύνθεση των συμμετεχόντων στην εκπόνηση των επιχειρηματικών σχεδίων. Έτσι, εκτός από τη φθίνουσα συμμετοχή των φοιτητών του Παν/μιου Πειραιά που αποτελούν το 23,6% των βραβευθέντων, μπορούμε επίσης να δούμε τη σχετική υποχώρηση των φοιτητών της Αττικής (67%), αλλά και την αισθητή αύξηση των φοιτητών της περιφέρειας (27%) και την ελάχιστη συμμετοχή των φοιτητών/τριών της Θεσσαλονίκης (5%). Κατά τα λοιπά, η σύνθεση εξακολουθεί να βαρραίνει συντριπτικά προς όφελος των ΑΕΙ (95%).

Συμπερασματικά, ως προς τα χαρακτηριστικά των ωφελούμενων και τα αποτελέσματα του έργου:

➡ Παρά τη σημαντική αύξηση που παρατηρείται στη συμμετοχή του φοιτητικού πληθυσμού μεταξύ των ακαδημαϊκών ετών 2004-5 και 2005-6 (70% για τις επιχειρηματικές ιδέες και 111% για τα επιχειρησιακά σχέδια) για τις διάφορες ενέργειες του έργου (συμβουλευτική, σεμινάρια, υποβολή επιχειρηματικών ιδεών και σχεδίων κ.λ.π.), η υλοποίηση του έργου χαρακτηρίζεται από τα εξής κύρια ελλείμματα:

- Αναλογικά υπερβολική συμμετοχή των φοιτητών του Πανεπιστημίου Πειραιά στο σύνολο των επωφελούμενων συμβουλευτικής και σεμιναρίων του έργου. Η συμμετοχή αυτή από τη μια πλευρά είναι εύλογη, δεδομένου ότι το Πανεπιστήμιο Πειραιά είναι ο τελικός δικαιούχος του έργου, από την άλλη όμως πλευρά, δημιουργεί πολλά ερωτηματικά ως προς την αποτελεσματικότητα των μέσων προβολής και προώθησης του έργου στα άλλα ιδρύματα της χώρας, με εξαίρεση το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Πολύ χαμηλή συμμετοχή φοιτητών από ιδρύματα της Θεσσαλονίκης και των λοιπών περιφερειών της χώρας
- Πολύ χαμηλή συμμετοχή φοιτητών ΤΕΙ και σπουδαστών ΙΕΚ.

➡ Ο φορέας, παρά το ότι διοργάνωσε μία συνάντηση για την υποστήριξη των βραβευμένων σχεδίων, στην παρούσα φάση δεν είναι σε θέση να προσδιορίσει το πλήθος των σχεδίων που προχώρησαν σε κάποιο επόμενο στάδιο (υλοποίηση, ένταξη σε κάποιο χρηματοδοτικό πρόγραμμα κ.λ.π.)

3.5. ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ

Λόγω της διαφορετικής διάρθρωσης και στόχευσης των παρεχόμενων υπηρεσιών των τελικών δικαιούχων για τα έργα των τριών κατηγοριών πράξεων δεν είναι δυνατή η ενοποίηση των δεδομένων που αφορούν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά υλοποίησης των έργων τους. Ως εκ τούτου, η παράθεση θα γίνει ανά κατηγορία πράξης, εστιάζοντας στα κύρια σημεία που ενδιαφέρουν περισσότερο και συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας συνολικής εικόνας για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των υλοποιούμενων έργων.

3.5.1. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΗΣ: 3.1.2.Β

3.5.1.1. Εκπαιδευτικοί στόχοι και χαρακτήρας των μαθημάτων

3.5.1.1.1 Εκπαιδευτικοί στόχοι των μαθημάτων επιχειρηματικότητας

Συγκεντρωτικά αποτελέσματα των κύριων εκπαιδευτικών στόχων που θέτουν τα ιδρύματα μέσω της υλοποίησης των προγραμμάτων επιχειρηματικότητας, όπως αυτά ομαδοποιήθηκαν από την ομάδα έργου του αναδόχου, παρουσιάζονται στον Π24.

Π24: ΚΥΡΙΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΑΝΑ ΦΑΣΗ ΚΑΙ ΤΥΠΟ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ			
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Α& Β ΦΑΣΗ		
	ΠΛΗΘΟΣ ΕΠΙΛΟΓΩΝ ΑΕΙ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΠΙΛΟΓΩΝ ΤΕΙ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΠΙΛΟΓΩΝ ΑΕΙ/ΤΕΙ
1. Ανάπτυξη βασικών επιχειρηματικών δεξιοτήτων και καλλιέργεια επιχειρηματικής κουλτούρας	21	9	30
2. Ανάπτυξη εξειδικευμένων επιχειρηματικών δεξιοτήτων	8	4	12
3. Παροχή γνώσεων περί της οργάνωσης, διοίκησης και των οικονομικών της επιχείρησης	6	3	9
4. Η αλλαγή των στάσεων ως προς την επιχειρηματικότητα και την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών	3	0	3
5. Η υποστήριξη για την ίδρυση νέων επιχειρήσεων ή την ανάληψη επιχειρηματικής πρωτοβουλίας	4	0	4
6. Η παροχή συνοδευτικών υπηρεσιών υποστήριξης των επιχειρηματικών δεξιοτήτων	1	0	1
7. Η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της Πανεπιστημιακής κοινότητας και του επιχειρηματικού κόσμου	6	1	7
8. Η προαγωγή της έρευνας (σε συναφή με την επιχειρηματικότητα πεδία)	1	0	1
9. Άλλο	0	1	1
ΣΥΝΟΛΟ	50	18	68

Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα, προκύπτει ότι κατά κύριο λόγο, στο σύνολο των ιδρυμάτων και για τις δύο φάσεις του έργου ο βασικός εκπαιδευτικός στόχος αφορά την ανάπτυξη βασικών επιχειρηματικών δεξιοτήτων και την καλλιέργεια του

επιχειρηματικού πνεύματος, ενώ κατά δεύτερο λόγο, σημαντικοί στόχοι αναδεικνύονται αφενός η ανάπτυξη εξειδικευμένων επιχειρηματικών δεξιοτήτων και αφετέρου η παροχή γνώσεων περί της οργάνωσης, διοίκησης και των οικονομικών της επιχείρησης. Οι στόχοι αυτοί, καθώς και οι άλλοι για τους οποίους όμως τα αποτελέσματα της έρευνας και της ομαδοποίησης εμφανίζουν με χαμηλότερες συχνότητες, συνάδουν απόλυτα με το αντικείμενο και τη σχετική πρόσκληση της ΕΥΔ του ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ.

3.5.1.1.2 Ο χαρακτήρας των μαθημάτων επιχειρηματικότητας

Για την εξυπηρέτηση των ως άνω εκπαιδευτικών στόχων τα ιδρύματα δήλωσαν την υλοποίηση **224** συνολικά μαθημάτων, τα οποία η ερευνητική ομάδα ομαδοποίησε, βάσει των υποδηλώσεων του τίτλου τους, σε βασικές κατηγορίες και με κριτήριο το είδος της σχέσης τους με την επιχειρηματικότητα. Συγκεντρωτικά, τα αποτελέσματα της ομαδοποίησης αυτής ανά τύπο ιδρύματος, παρουσιάζονται στον Πίνακα 35.

Π25: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΥΛΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΣΤΟΙ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ			
ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	Α & Β ΦΑΣΗ		
	ΠΛΗΘΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΑΕΙ	ΠΛΗΘΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΕΙ	ΠΛΗΘΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΑΕΙ/ΤΕΙ
ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧ/ΤΑΣ	65	20	85
ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΧ/ΤΑΣ	55	28	83
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΧ/ΤΑΣ	20	19	39
ΆΛΛΟ	4	13	17
ΣΥΝΟΛΟ	144	80	224

Όπως μπορούμε να δούμε, με βάση την ομαδοποίηση των σχετικών απαντήσεων, υλοποιήθηκαν κυρίως επικουρικά μαθήματα για την κατανόηση της επιχειρηματικότητας (85), καθώς και εξειδικευμένα μαθήματα επιχειρηματικότητας (83). Στο μέτρο που τα αποτελέσματα της ομαδοποίησης στην οποία προέβη η ερευνητική ομάδα είναι ορθά, εκτιμάται ότι τα εν λόγω μαθήματα εξυπηρετούν τους εκπαιδευτικούς στόχους που αναδείχθηκαν προηγουμένως, μολονότι, εκτιμάται επίσης πως υπάρχουν περιθώρια καλύτερης στόχευσης, με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις συγκεκριμένες ανάγκες του φοιτητικού πληθυσμού καθενός ιδρύματος.

3.5.1.1.3 Ανταπόκριση και συνάφεια του περιεχομένου των μαθημάτων και του υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με τους στόχους του προγράμματος

Συγκεντρωτικά, τα αποτελέσματα της αυτοαξιολόγησης αυτής της παραμέτρου, της αξιολόγησης δηλαδή στην οποία προέβησαν οι ίδιοι οι υπεύθυνοι των έργων στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, ανά τύπο ιδρύματος και φάση του έργου, παρουσιάζονται στον Πίνακα 26. Όπως άμεσα μπορούμε να διαπιστώσουμε, τα ιδρύματα αυτοαξιολογούν πολύ υψηλά τη συμβολή τόσο την ανταπόκριση του εκπαιδευτικού υλικού, όσο και τη συνάφεια του περιεχομένου και των εννοιών των μαθημάτων με τους στόχους του προγράμματος. Οι υψηλές τιμές ισχύουν και για τις δύο φάσεις υλοποίησης του προγράμματος, τόσο για τα ΑΕΙ (συνολικός μ.ό.: 4,46), όσο και για τα ΤΕΙ (συνολικός μ.ό.: 4,18).

Π26: Συμβολή του περιεχομένου και των εννοιών των μαθημάτων και του υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού στους στόχους του προγράμματος			
ΤΥΠΟΣ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ	Ανταπόκριση του εκπαιδευτικού υλικού / εργαλείων στους στόχους του προγράμματος	Συνάφεια του αναλυτικού περιεχομένου με τους στόχους του προγράμματος	Μέσος Όρος
ΑΕΙ	4,48	4,44	4,46
ΤΕΙ	4,21	4,14	4,18
Α' ΦΑΣΗ			
ΑΕΙ	4,50	4,50	4,50
ΤΕΙ	4,20	4,00	4,10
Β' ΦΑΣΗ			
ΑΕΙ	4,47	4,41	4,44
ΤΕΙ	4,22	4,22	4,22

3.5.1.1.4 Συμβολή του προγράμματος στην αλλαγή των στάσεων και την ενίσχυση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των εκπαιδευόμενων σε θέματα επιχειρηματικότητας

Σε συνέχεια των παραπάνω, ο βαθμός επίτευξης των εκπαιδευτικών στόχων του προγράμματος, με βάση τις εκτιμήσεις των ιδρυματικών υπευθύνων των έργων, είναι πολύ υψηλός και ως προς τα τρία κύρια κριτήρια που ετέθησαν υπόψιν των ιδρυματικών υπευθύνων: α) ενίσχυση των γνώσεων, β) ενίσχυση των δεξιοτήτων και γ) θετική αλλαγή των στάσεων των εκπαιδευόμενων έναντι της επιχειρηματικότητας. Η διαπίστωση αυτή προκύπτει αβίαστα με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 27: στο σύνολο των ιδρυμάτων ο συνολικός μέσος όρος λαμβάνει τιμή **4,1**.

ΠΙΝΑΚΑΣ 27: ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ ΤΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ, ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ & ΣΤΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΤΑ ΤΥΠΟ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ (Α+Β ΦΑΣΗ)				
ΙΔΡΥΜΑΤΑ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ			Μ.Ο.
	1	2	3	
ΑΕΙ	4,6	4,1	3,9	4,2
ΤΕΙ	3,9	3,8	4,3	4,0
ΣΥΝΟΛΟ	4,3	4,0	4,0	4,1

3.5.1.2. Εκπαιδευτικά μέσα και διδακτικές τεχνικές

3.5.1.2.1 Συγγράμματα, εκπαιδευτικό υλικό, επιστημονικές εργασίες και δημοσιεύσεις

Για το σύνολο της περιόδου εφαρμογής των έργων της κατηγορίας πράξης αναπτύχθηκαν συνολικά **90** συγγράμματα και **456** έργα εκπαιδευτικού υλικού, εκ των οποίων 197 πρωτότυπα και 259 προσαρμοσμένα στις ανάγκες των έργων των τμημάτων των ιδρυμάτων (Π28). Λαμβάνοντας υπόψιν ότι ως το ακαδημαϊκό έτος 2006-7 υλοποιήθηκαν συνολικά 224 μαθήματα, συμπεραίνεται ότι για κάθε μάθημα αντιστοιχούν περίπου **0,4** συγγράμματα και **2** έργα λοιπού εκπαιδευτικού υλικού.

Με βάση τα στοιχεία του Π26 προκύπτει επίσης ότι περίπου το 79% των συγγραμμάτων και το 73,5% του λοιπού εκπαιδευτικού υλικού παράγεται από τα ΑΕΙ και μόλις το 21% και 26,5% αντίστοιχα, από τα ΤΕΙ. Από την άλλη, θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι μεταξύ των δύο φάσεων υλοποίησης του έργου (βλ. 4ο Παραδοτέο) παρατηρείται παραδόξως, συγκέντρωση της παραγωγής συγγραμμάτων κατά την δεύτερη φάση (62,2%) και του λοιπού εκπαιδευτικού υλικού (68,6%).

Π28: Συγγράμματα και Εκπαιδευτικό Υλικό ανά Τύπο Ιδρύματος (Α' και Β' Φάση)				
Τύπος Ιδρύματος	Συγγράμματα	Εκπαιδευτικό υλικό		Σύνολο
		Πρωτότυπο	Προσαρμοσμένο	
ΑΕΙ	71	110	225	406
ΤΕΙ	19	87	34	140
Σύνολο	90	197	259	546

Τέλος, ως προς τις επιστημονικές εργασίες και δημοσιεύσεις που έλαβαν χώρα κατά την περίοδο εφαρμογής των έργων της κατηγορίας πράξης, αυτές ανέρχονται σε 84, σχεδόν εξίσου μοιρασμένες μεταξύ των δύο φάσεων. Και στην περίπτωση αυτή, το μεγαλύτερο μέρος αφορά τα ΑΕΙ (87% περίπου).

3.5.1.2.2 Διδακτικά μέσα και τεχνικές

Τα ιδρύματα στη μεγάλη τους πλειοψηφία απάντησαν ότι αναπτύσσουν και αξιοποιούν νέες μεθόδους και τεχνικές διδασκαλίας, εφόσον μόλις 5 (ένα στην πρώτη φάση και τέσσερα στη δεύτερη) απάντησαν αρνητικά σε σχετική ερώτηση. Στη συνέχεια παρατίθενται συγκεντρωτικά στοιχεία των ιδρυμάτων ως προς τρεις νέες

διδασκτικές τεχνικές, τις εικονικές επιχειρήσεις, τις μελέτες περιπτώσεων και τις ολοκληρωμένες δράσεις καθοδήγησης.

Π29:Εικονικές επιχειρήσεις, case studies και ολοκληρωμένες δράσεις καθοδήγησης ανά Τύπο Ιδρύματος			
Τύπος Ιδρύματος	Εικονικές επιχειρήσεις	Case studies	Ολοκληρωμένες δράσεις καθοδήγησης
	Πλήθος	Πλήθος	Πλήθος
ΑΕΙ	319	347	870
ΤΕΙ	140	275	256
Σύνολο	459	622	1.126

Αναλυτικότερα:

Εικονικές επιχειρήσεις: Αναπτύχθηκαν συνολικά **459**, εκ των οποίων η πλειοψηφία από τα ΑΕΙ (69,5% περίπου) και κυρίως κατά τη δεύτερη φάση του έργου (58,2% περίπου).

Case studies: Αναπτύχθηκαν συνολικά **622**, εκ των οποίων η πλειοψηφία από τα ΑΕΙ (64,5% περίπου) και κυρίως κατά τη δεύτερη φάση του έργου (55,8% περίπου). Η ανάπτυξη και αξιοποίηση των μελετών περίπτωσης ως διδακτικής τεχνικής παρουσιάζει αυξητική τάση για τα ΑΕΙ, όχι όμως και για τα ΤΕΙ.

Ολοκληρωμένες δράσεις καθοδήγησης: Έλαβαν χώρα συνολικά **1.126**, εκ των οποίων η πλειοψηφία από τα ΑΕΙ (64,5% περίπου) και κυρίως κατά τη δεύτερη φάση του έργου (77,3% περίπου). Το πλήθος των ολοκληρωμένων δράσεων καθοδήγησης, ενώ παρουσιάζει αυξητική τάση για τα ΑΕΙ, στην περίπτωση των ΤΕΙ παρουσιάζει στασιμότητα.

3.5.1.2.3 Συμβολή των διδακτικών μέσων και εργαλείων στους στόχους του προγράμματος

Ως προς τις χρησιμοποιούμενες διδακτικές μεθόδους και εργαλεία οι τιμές με τις οποίες αξιολόγησαν οι ίδιοι οι υπεύθυνοι των έργων τους φορείς τους εμφανίζονται στον Πίνακα 30 και για τις δύο φάσεις υλοποίησης του προγράμματος. Και εδώ, όπως και στην περίπτωση του περιεχομένου του μαθήματος και του εκπαιδευτικού υλικού, συναντάμε πολύ υψηλές τιμές: στο σύνολο των ιδρυμάτων η μέση τιμή είναι **4,32** (4,43 για την πρώτη φάση και 4,30 για τη δεύτερη). Μεταξύ των ιδρυμάτων, κάπως υψηλότερες τιμές εμφανίζουν τα ΑΕΙ (4,38) έναντι των ΤΕΙ (4,23). Κάποια μικρή

μείωση που διαφαίνεται στις τιμές της Β' φάσης, δεν είναι άξια ενδιαφέροντος και οφείλεται αποκλειστικά στις σχετικά χαμηλότερες τιμές με τις οποίες αυτοαξιολογούν τις διδακτικές τους μεθόδους στο πλαίσιο του προγράμματος τα νέα ιδρύματα, τα ιδρύματα δηλαδή που δεν συμμετείχαν στην πρώτη φάση.

Π30: Συμβολή των χρησιμοποιούμενων μεθόδων & μέσων παροχής διδασκαλίας στους στόχους του προγράμματος			
	Α' & Β' ΦΑΣΗ	Α' ΦΑΣΗ	Β' ΦΑΣΗ
ΣΥΝΟΛΟ ΑΕΙ	4,38	4,60	4,35
ΣΥΝΟΛΟ ΤΕΙ	4,23	4,40	4,20
ΣΥΝΟΛΟ ΑΕΙ/ΤΕΙ	4,32	4,53	4,30

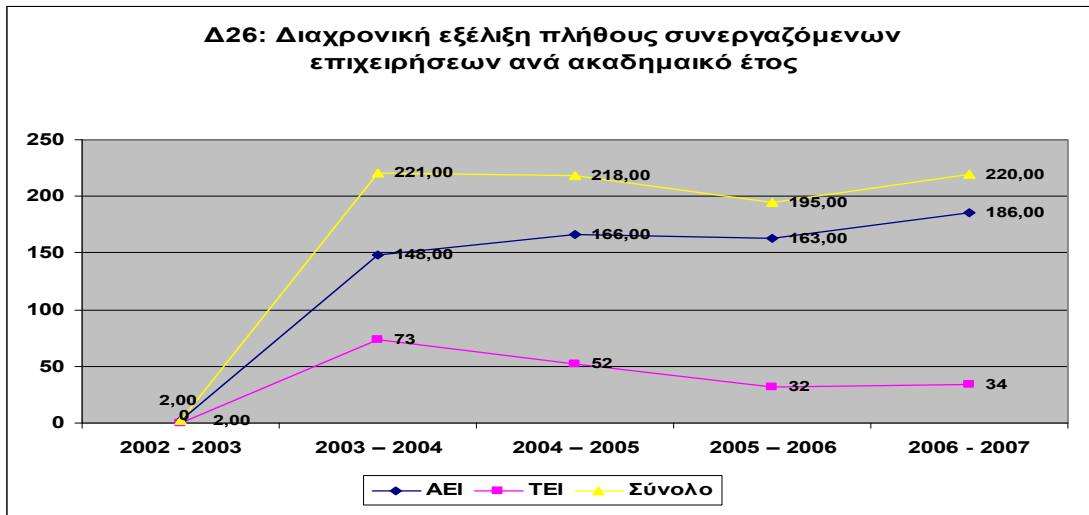
3.5.1.3. Συνεργασία με επιχειρήσεις και ευρύτερη δικτύωση

3.5.1.3.1 Πλήθος συνεργαζόμενων επιχειρήσεων και κριτήρια συνεργασίας

Στον επόμενο Πίνακα 31 παρουσιάζεται συγκεντρωτικά το πλήθος των συνεργαζόμενων επιχειρήσεων των ιδρυμάτων ανά ακαδημαϊκό έτος, φάση και τύπο ιδρύματος. Σε γενικές γραμμές, διαπιστώνεται σχετική κάμψη όσον αφορά το πλήθος των συνεργαζόμενων επιχειρήσεων με τα ιδρύματα στο πλαίσιο του προγράμματος. Η διαπίστωση αυτή ενισχύεται λαμβάνοντας υπόψιν ότι κατά το τελευταίο ακαδημαϊκό έτος σημειώνεται αύξηση του πλήθους των ιδρυμάτων που δηλώνουν συνεργασία με επιχειρήσεις. Έτσι, στο μεν ακαδημαϊκό έτος 2003-2004 αντιστοιχούν κατά μέσο όρο 17 επιχειρήσεις ανά ίδρυμα, ενώ κατά το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007 μόλις 11,6. Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι η κάμψη αυτή αφορά κυρίως τα ΤΕΙ και λιγότερο τα ΑΕΙ, εφόσον στα πρώτα αντιστοιχούν κατά το τελευταίο ακαδημαϊκό έτος κατά μέσο όρο 5,7 επιχειρήσεις ανά ίδρυμα έναντι 14,6 το ακαδημαϊκό έτος 2003-2004 (μείωση κατά 60% περίπου), ενώ στα δεύτερα 14,3 έναντι 18,5 το 2003-2004 (μείωση κατά 23% περίπου). Παραστατικά, η δυναμική των συνεργασιών των ιδρυμάτων με τις επιχειρήσεις ετησίως αποτυπώνεται στο διάγραμμα 26.

Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί σχετικά ότι περιορισμένο πλήθος ιδρυμάτων, δύο (2) στην Α' φάση και έξι (6) στη Β' φάση του έργου, είτε από λόγους αρχής και αντίληψης του προγράμματος, είτε από αδράνεια και αδυναμία δεν αναπτύσσουν κανενός είδους σχέση και συνεργασία με επιχειρήσεις.

Π31 : Πλήθος Συνεργαζόμενων Επιχειρήσεων ανά Ακαδημαϊκό Έτος & Τύπο Ιδρύματος (Α' & Β' Φάση)							
Φάση	Ακαδημαϊκό έτος	ΑΕΙ		ΤΕΙ		Σύνολο	
		Πλήθος Επιχειρήσεων	Πληθων Ιδρυμάτων	Πλήθος Επιχειρήσεων	Πληθων Ιδρυμάτων	Πλήθος Επιχειρήσεων	Πληθων Ιδρυμάτων
ΦΑΣΗ Α	2002 - 2003	2	2	0	1	2	3
	2003 - 2004	148	8	73	5	221	13
	2004 - 2005	166	8	52	5	218	13
ΦΑΣΗ Β	2005 - 2006	163	11	32	5	195	16
	2006 - 2007	186	13	34	6	220	19

Μεταξύ των κριτηρίων επιλογής των συνεργαζόμενων επιχειρήσεων, ως κύρια αναδεικνύονται:

- το «καλό όνομα» που έχουν (4,45 στην κλίμακα 1-5),
- η συνάφεια του αντικειμένου τους με την ειδικότητα των φοιτητών (4,40) και
- η δραστηριοποίησή τους σε τομείς νέων τεχνολογιών (4,09).

3.5.1.3.2 Πλήθος επισκέψεων σε επιχειρήσεις

Η προηγούμενη εικόνα όσον αφορά το πλήθος των συνεργαζόμενων επιχειρήσεων των ιδρυμάτων περιπλέκεται περισσότερο αν εισαγάγουμε τη διάσταση του πλήθους των επισκέψεων που πραγματοποιούνται, διάσταση η οποία σε μεγάλο βαθμό, όχι βέβαια αποκλειστικά, υποδηλώνει το βαθμό της έμπρακτης αξιοποίησης των συνεργασιών αυτών. Έτσι, με βάση τα συγκεντρωτικά στοιχεία του Πίνακα 32 προκύπτουν τα εξής κύρια σημεία:

- Το πλήθος των ιδρυμάτων που πραγματοποιούν επισκέψεις σε επιχειρήσεις αυξάνει διαχρονικά, την ίδια στιγμή που ο μέσος όρος των επισκέψεων που πραγματοποιούνται ανά ίδρυμα μειώνεται δραματικά: από 5,5 περίπου επισκέψεις που πραγματοποιούνται κατά μέσο όρο ανά ίδρυμα το 2003-2004, πραγματοποιούνται μόλις 3,5 το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007.
- Το συνολικό πλήθος των επισκέψεων σε επιχειρήσεις έχει καθοδική τάση για τα TEI και αντίθετα, σταθερή ανάπτυξη για τα AEI. Οι τάσεις αυτές αποτυπώνονται εύγλωττα στο διάγραμμα 66.

- Το συντριπτικό μέρος των επισκέψεων πραγματοποιούνται σε επιχειρήσεις που εδρεύουν στον ίδιο νομό με τα ιδρύματα (76,47% και 77,84% των επισκέψεων των ΑΕΙ και ΤΕΙ αντίστοιχα).

Πίνακας 32: Πλήθος επισκέψεων φοιτητών σε επιχειρήσεις ανά ακαδημαϊκό έτος και τύπο ιδρύματος														
Ακαδημαϊκό έτος	ΑΕΙ						ΤΕΙ						Σύνολο	
	Επιχειρήσεις εκτός νομού		Επιχειρήσεις του νομού		Σύνολο		Επιχειρήσεις εκτός νομού		Επιχειρήσεις του νομού		Σύνολο		Πλήθος επισκέψεων	Πλήθος ιδρυμάτων
	Πλήθος επισκέψεων	Πλήθος ιδρυμάτων	Πλήθος επισκέψεων	Πλήθος ιδρυμάτων	Πλήθος επισκέψεων	Πλήθος ιδρυμάτων	Πλήθος επισκέψεων	Πλήθος ιδρυμάτων	Πλήθος επισκέψεων	Πλήθος ιδρυμάτων	Πλήθος επισκέψεων	Πλήθος ιδρυμάτων		
2002 - 2003	0	1	2	2	2	3							2	3
2003 - 2004	11	4	171	8	182	12	21	2	968	3	989	5	1.171	17
2004 - 2005	7	4	172	7	179	11	11	1	493	5	504	6	683	17
2005 - 2006	10	6	191	10	201	16	5	1	12	4	17	5	218	21
2006 - 2007	16	7	207	12	223	19	10	4	14	5	24	9	247	28
Σύνολο	44	22	743	39	787	61	47	8	1.487	17	1.534	25	2.321	86

3.5.1.3.3 Ευρύτερη δικτύωση των ιδρυμάτων

Γενικότερα, όλα τα ιδρύματα αναπτύσσουν δίκτυο συνεργασιών για θέματα επιχειρηματικότητας, συνεργαζόμενα κυρίως με τους εξής τύπους φορέων (πλην επιχειρήσεων):

- Άλλα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης εσωτερικού (24 ιδρύματα)
- Άλλα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης εξωτερικού (14 ιδρύματα),
- Επιμελητήρια (25 ιδρύματα),
- Οργανώσεις κοινωνικών εταιρών (18 ιδρύματα),
- Διεθνείς οργανισμούς (10 ιδρύματα) και,
- Δημόσιους οργανισμούς (17 ιδρύματα).

3.5.1.4. Ενέργειες προβολής και δημοσιότητας

3.5.1.4.1 Πλήθος και είδη ενεργειών προβολής και δημοσιότητας

Το σύνολο των εκδηλώσεων προβολής και δημοσιότητας που πραγματοποιήθηκαν σε όλη την περίοδο ανέρχεται σε **197**, 82 κατά την πρώτη φάση και 115 στη δεύτερη (Πίνακας 33). Επί του συνόλου των εκδηλώσεων: 161 πραγματοποιήθηκαν από ΑΕΙ και μόλις 36 από ΤΕΙ. Μολονότι μεγάλο πλήθος των ιδρυμάτων συμμετείχαν στην υλοποίηση των σχετικών δράσεων, παρατηρείται μεγάλη διαφοροποίηση στο πλήθος των εκδηλώσεων που υλοποιεί κάθε ίδρυμα, καθώς και στη διάρθρωσή τους. Σε γενικές πάντως γραμμές, ως κύριο ενέργεια προβολής αναδεικνύονται τα σεμινάρια (85 σεμινάρια υλοποιούνται από 16 ιδρύματα, ήτοι 5,3 ανά ίδρυμα που υλοποιεί σεμινάρια) και ακολουθούν οι ημερίδες (υλοποιούνται 69 ημερίδες από 36 ιδρύματα, ήτοι 1,9 ανά ίδρυμα που υλοποιεί ημερίδες).

Π33: Πλήθος εκδηλώσεων προβολής και δημοσιότητας του προγράμματος ανά Τύπο Ιδρύματος (Α' & Β' Φάση)						
ΕΙΔΗ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΑΕΙ		ΤΕΙ		ΣΥΝΟΛΟ	
	ΠΛΗΘΟΣ	Ν ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ	ΠΛΗΘΟΣ	Ν ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ	ΠΛΗΘΟΣ	Ν ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ
1.Ημερίδες	46	24	23	12	69	36
2.Workshops	17	8	2	3	19	11
3.Σεμινάρια	83	12	2	4	85	16
4.Συνέδρια	6	6	6	6	12	12
5.Άλλες(τι;)	9	6	3	4	12	10
Σύνολο	161		36		197	

3.5.1.4.2 Ανάπτυξη και διαχείριση ηλεκτρονικών κόμβων

Μεταξύ των δεκαεπτά (17) ιδρυμάτων της Α' φάσης, δεκαπέντε (15) απάντησαν ότι έχουν αναπτύξει ιστοσελίδα του προγράμματος (9 ΑΕΙ και 6 ΤΕΙ). Ωστόσο, από τα 15 αυτά ιδρύματα, μόλις τα επτά (5 ΑΕΙ και 2 ΤΕΙ) μπορούν να διαθέσουν στοιχεία επισκεψιμότητας ανά μήνα, ενώ τα άλλα οκτώ (8) δεν διαθέτουν μετρητή αυτής της λειτουργίας.

Κατά τη Β' φάση υπάρχει σαφής θετική αλλαγή εφόσον, μεταξύ των είκοσι επτά (27) ιδρυμάτων της φάσης αυτής, τα είκοσι τρία (23) απάντησαν ότι έχουν αναπτύξει ιστοσελίδα του προγράμματος (15 ΑΕΙ και 8 ΤΕΙ). Ωστόσο και πάλι, επί του συνόλου των ιδρυμάτων αυτών, μόλις τα εννέα (6 ΑΕΙ και 3 ΤΕΙ) μπορούν να διαθέσουν

στοιχεία επισκεψιμότητας ανά μήνα, ενώ τα άλλα οκτώ (14) δεν διαθέτουν μετρητή αυτής της λειτουργίας. Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 34 προκύπτει ότι η συνολική επισκεψιμότητα ανέρχεται σε 8.751 άτομα κατά μέσο όρο το μήνα. Η επισκεψιμότητα είναι αρκετά μεγαλύτερη στα ΑΕΙ (7.639 επισκέψεις ανά μήνα) σε σχέση με την αντίστοιχη των ΤΕΙ (1.112 επισκέψεις ανά μήνα). Σημειώνεται ωστόσο ότι τα στοιχεία αυτά προέρχονται μόνο από όσα ιδρύματα δήλωσαν ότι διαθέτουν μετρητή επισκεψιμότητας. Κατά συνέπεια, η πραγματική επισκεψιμότητα είναι πολύ μεγαλύτερη.

Π34:Πλήθος επισκέψεων στον κόμβο μηνιαίως ανά Φάση και τύπο ιδρύματος	
ΣΥΝΟΛΟ Α' ΦΑΣΗΣ	2.807
Σύνολο ΑΕΙ	2.142
Σύνολο ΤΕΙ	665
ΣΥΝΟΛΟ Β' ΦΑΣΗΣ	5.944
Σύνολο ΑΕΙ	5.497
Σύνολο ΤΕΙ	447
ΣΥΝΟΛΟ ΑΕΙ (Α& Β ΦΑΣΗ)	7.639
ΣΥΝΟΛΟ ΤΕΙ (Α& Β ΦΑΣΗ)	1.112
ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΕΙ/ΤΕΙ (Α&Β ΦΑΣΗ)	8.751

3.5.1.5. Διαδικασίες αξιολόγησης – Απαιτούμενες θεσμικές αλλαγές

3.5.1.5.1 Διαδικασίες και είδη αξιολόγησης που υιοθετούν και εφαρμόζουν τα ιδρύματα για τις προγράμματα επιχειρηματικότητας

Για την Α' Φάση:

- Ερωτηματολόγια αξιολόγησης παντός είδους φαίνεται ότι εφαρμόζουν 14 ιδρύματα (10 ΑΕΙ και 4 ΤΕΙ).
- Δεκατρία (13) ιδρύματα (9 ΑΕΙ και 4 ΤΕΙ) εφαρμόζουν ισάριθμα ερωτηματολόγια αξιολόγησης που συμπληρώνονται από φοιτητές. Συμπληρώθηκαν από 3.329 φοιτητές.
- Πέντε (5) ιδρύματα, αποκλειστικά ΑΕΙ, εφαρμόζουν ισάριθμα ερωτηματολόγια αξιολόγησης που συμπληρώνονται από καθηγητές. Συμπληρώθηκαν 23 ερωτηματολόγια σχετικά.

- Τρία (3) ιδρύματα εφαρμόζουν ισάριθμα ερωτηματολόγια αξιολόγησης που αφορούν το πρόγραμμα συνολικά. Συμπληρώθηκαν 4.
- Τέλος, άλλα έξι (6) ιδρύματα αξιοποιούν στο πλαίσιο του προγράμματος, άλλα ερωτηματολόγια αξιολόγησης όπως εκθέσεις αξιολόγησης για τους φοιτητές από τους καθηγητές κ.λ.π. Συμπληρώθηκαν σχετικά, 1.412 ερωτηματολόγια.

Για την Β' Φάση:

- Ερωτηματολόγια αξιολόγησης παντός είδους φαίνεται ότι χρησιμοποιούν 18 ιδρύματα (13 ΑΕΙ και 5 ΤΕΙ).
- Δεκαπέντε (15) ιδρύματα αξιοποιούν ισάριθμα ερωτηματολόγια αξιολόγησης που συμπληρώνονται από φοιτητές. Συμπληρώθηκαν από 5.371 φοιτητές.
- Επτά (7) ιδρύματα εφαρμόζουν ισάριθμα ερωτηματολόγια αξιολόγησης που συμπληρώνονται από καθηγητές. Συμπληρώθηκαν 137 ερωτηματολόγια σχετικά.
- Τέσσερα (4) ιδρύματα χρησιμοποιούν ερωτηματολόγια αξιολόγησης που αφορούν το πρόγραμμα συνολικά. Συμπληρώθηκαν ισάριθμα ερωτηματολόγια.
- Τέλος, άλλα πέντε (5) ιδρύματα αξιοποιούν στο πλαίσιο του προγράμματος, άλλα ερωτηματολόγια αξιολόγησης όπως εκθέσεις αξιολόγησης για τους φοιτητές από τους καθηγητές κ.λ.π. Συμπληρώθηκαν σχετικά, 540 ερωτηματολόγια.

➡ Μεταξύ των φορέων που προβαίνουν σε οποιασδήποτε μορφής αξιολόγηση των υπηρεσιών τους, τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων διανέμονται/κοινοποιούνται στους φοιτητές μόνο σε δύο (2) ιδρύματα της Α' φάσης και σε τέσσερα (4) ιδρύματα στην Β' φάση.

➡ Σε εσωτερική αξιολόγηση του προγράμματος έχουν προβεί δέκα (10) ιδρύματα (9 ΑΕΙ και 1 ΤΕΙ) στην Α' Φάση και δεκατρία (13) ιδρύματα (11 ΑΕΙ και 2 ΤΕΙ) στην Β' Φάση.

3.5.1.5.2 Θεσμικά ζητήματα για την ένταξη των μαθημάτων επιχειρηματικότητας στα προγράμματα σπουδών των ιδρυμάτων

Μεταξύ των 17 ιδρυμάτων της Α΄ Φάσης και των 23 ιδρυμάτων της Β΄ Φάσης, επτά (7) ιδρύματα τόσο για την Α΄ όσο και για την Β΄ Φάση εκτιμούν ότι υπάρχουν θεσμικές δυσκολίες στο να ενταχθούν τα μαθήματα επιχειρηματικότητας στο πρόγραμμα σπουδών των ιδρυμάτων. Οι κυριότερες θεσμικές δυσκολίες που αναφέρονται είναι:

- Πολλαπλές εγκρίσεις από Γενικές Συνελεύσεις κάθε τμήματος και από επιτροπές προγράμματος τμημάτων και ιδρύματος.
- Δυσκολίες όσον αφορά την χρηματοδότηση.
- Δυσκολίες στην διεπιστημονικότητα που απαιτεί η αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών.
- Δυσκολίες και προβλήματα με τους φοιτητικούς συλλόγους, αλλά και τους συλλόγους διδασκόντων.
- Δυσκολίες με το πλήθος των ωρών διδασκαλίας και το φόρτο εργασίας.

3.5.2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΗΣ: 2.4.2.Β

3.5.2.1. Ανθρώπινοι πόροι, εργαλεία και μέσα των δομών για την ανάπτυξη των υπηρεσιών τους

3.5.2.1.1 Εισηγητές

Το σύνολο των εισηγητών που αξιοποίησαν οι δομές συμβουλευτικής στα σεμινάρια που διοργάνωσαν ανέρχεται σε **888**. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2006-7 διαπιστώνεται σημαντική μείωση των αξιοποιούμενων εισηγητών, η οποία υπερβαίνει το 50% σε σχέση με το ακαδημαϊκό έτος 2005-6. Κατά τα άλλα, οι δομές των ΑΕΙ αξιοποιούν πολύ μεγαλύτερο αριθμό εισηγητών από ό,τι οι δομές των ΤΕΙ (580 έναντι 308), κάτι που συνάδει τόσο με το πλήθος των δομών ΑΕΙ που δηλώνουν ότι ενεργοποιούνται παρέχοντας εκπαιδευτικά σεμινάρια στα οποία αξιοποιούνται οι εισηγητές, όσο και με το σχεδόν διπλάσιο πλήθος σεμιναρίων που πραγματοποιούν οι δομές των ΑΕΙ έναντι αυτών των ΤΕΙ (137 έναντι 69).

3.5.2.1.2 Συγγράμματα και επιστημονικές εργασίες / δημοσιεύσεις

Συνολικά, για όλα τα ακαδημαϊκά έτη παρήχθησαν 84 συγγράμματα και 47 επιστημονικές εργασίες και δημοσιεύσεις. Η επίδοση αυτή κρίνεται ικανοποιητική μεν, αλλά ωστόσο αφορά μικρό αριθμό δομών: 15 δομές παρήγαγαν συγγράμματα και 13, σε μεγάλο βαθμό οι ίδιες, παρήγαγαν επιστημονικές εργασίες. Με άλλα λόγια, αρκετές δομές δεν ενεργοποιήθηκαν καθόλου προς την κατεύθυνση αυτή. Τούτων δεδομένων, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι το συνολικό πλήθος των συγγραμμάτων και των επιστημονικών εργασιών και δημοσιεύσεων θα μπορούσε να ήταν αρκετά μεγαλύτερο. Πάντως, μεταξύ των δομών που ενεργοποιήθηκαν σχετικά, αντιστοιχούν περίπου 2,4 συγγράμματα (3,1 για τις δομές των ΑΕΙ και 1,7 για τις δομές των ΤΕΙ) και 1,6 επιστημονικές εργασίες και δημοσιεύσεις (1,2 για τις δομές των ΑΕΙ και 1,8 για τις δομές των ΤΕΙ).

3.5.2.1.3 Εξειδικευμένο εκπαιδευτικό υλικό

Το κύριο εκπαιδευτικό υλικό των δομών αφορά σε παραγωγή ειδικού υλικού, προσαρμοσμένου στο προφίλ των ειδικοτήτων των τμημάτων (103 εκ των οποίων, μάλλον εύλογα, τα περισσότερα, 67, παρήχθησαν από τις δομές των ΤΕΙ) και εν συνεχεία, επιχειρηματικών οδηγιών (73), λοιπού εκπαιδευτικού υλικού (77) και προτύπων οδηγιών (64). Ένα άλλο ενδιαφέρον σημείο είναι ότι το εκπαιδευτικό υλικό που παράγεται κατά το τελευταίο ακαδημαϊκό έτος 2006-2007 είναι περισσότερο από το προηγούμενο 2005-2006. Έτσι, ενώ κατά τα ακαδημαϊκό έτος 2005-2006 είχαμε την παραγωγή 120 μονάδων εκπαιδευτικού υλικού, κατά το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007 η παραγωγή αυξάνει στις 143 μονάδες. Σημειωτέον ωστόσο ότι η αύξηση αυτή συντελείται αποκλειστικά από τις δομές των ΤΕΙ (βλ. Π35).

Πίνακας 35: Εξειδικευμένο εκπαιδευτικό υλικό ανά ακαδημαϊκό έτος και τύπο δομής													
Σχολή	ΕΤΟΣ	Πρότυποι οδηγοί		Επιχειρηματικοί οδηγοί		Μεθοδολογίες προαξιολόγησης		Ειδικό υλικό ανά ειδικότητα		Λοιπό υλικό		Σύνολο	
		Πλήθος	Ν δομών	Πλήθος	Ν δομών	Πλήθος	Ν δομών	Πλήθος	Ν δομών	Πλήθος	Ν δομών	Πλήθος	Ν δομών
ΑΕΙ	2003 - 2004	1	1	1	1	1	1	1	1			4	4
	2004 - 2005	13	6	13	6	7	3	11	5	2	1	46	21
	2005 - 2006	15	6	25	9	9	3	11	3	24	5	84	26
	2006 - 2007	15	6	15	6	8	2	13	5	33	4	84	23
	Σύνολο	44	19	54	22	25	9	36	14	59	10	218	74
ΤΕΙ	2002 - 2003	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2003 - 2004	0	0	0	0	0	0	13	2	0	0	13	2
	2004 - 2005	2	3	4	5	4	3	13	2	1	1	24	14
	2005 - 2006	7	6	5	5	3	3	18	4	3	2	36	20
	2006 - 2007	11	8	10	7	1	2	23	5	14	3	59	25
	Σύνολο	20	17	19	17	8	8	67	13	18	6	132	61
Σύνολο		64	36	73	39	33	17	103	27	77	16	350	135

3.5.2.1.4 Εργαλεία συμβουλευτικής

Επί συνόλου 29 δομών που απάντησαν στο κατά πόσο χρησιμοποιούν νέους τρόπους και μεθόδους συμβουλευτικής:

- οι δεκαεπτά (17) απάντησαν ΝΑΙ (9 δομές ΑΕΙ και 8 ΤΕΙ) και,
- οι δώδεκα (12) απάντησαν ΟΧΙ (9 δομές ΑΕΙ και 3 ΤΕΙ).

Σε γενικές ωστόσο γραμμές, το σύνολο των δομών δηλώνει ότι τα χρησιμοποιούμενα εργαλεία συμβουλευτικής συμβάλλουν πάρα πολύ στους στόχους του προγράμματος. Με βάση την κλίμακα 1-5, η μέση τιμή που προκύπτει για το σύνολο των δομών που απάντησαν σχετικά, είναι 4,04.

Συμπερασματικά:

- ➡ Το πλήθος των εισηγητών που αξιοποιούν οι δομές συμβουλευτικής στο πλαίσιο του έργου και προκειμένου για ενέργειες υλοποίησης σεμιναρίων κατάρτισης είναι μεν σημαντικό κατά τη διετία 2004-6, φθίνει ωστόσο κατά το ακαδημαϊκό έτος 2006-7, παράλληλα με τη συνολική υποχώρηση των δραστηριοτήτων των δομών που λαμβάνει χώρα την ίδια ακριβώς χρονική περίοδο. Αξίζει επίσης να αναφερθεί σχετικά, ότι έστω και μικρό πλήθος δομών δεν αξιοποιούν καθόλου εισηγητές εφόσον δεν αναλαμβάνουν δράσεις στις οποίες τούτοι να είναι απαραίτητοι.
- ➡ Οι 12 από τις 30 δομές δεν χρησιμοποιούν σύγχρονες μεθόδους συμβουλευτικής. Οι υπόλοιπες στο ρεπερτόριο των μεθόδων τους συγκαταλέγουν κυρίως τη συμβουλευτική μέσω διαδικτύου, την ομαδική συμβουλευτική και διοργάνωση εργαστηρίων.

3.5.2.2. Συνεργασία με επιχειρήσεις και ευρύτερη δικτύωση

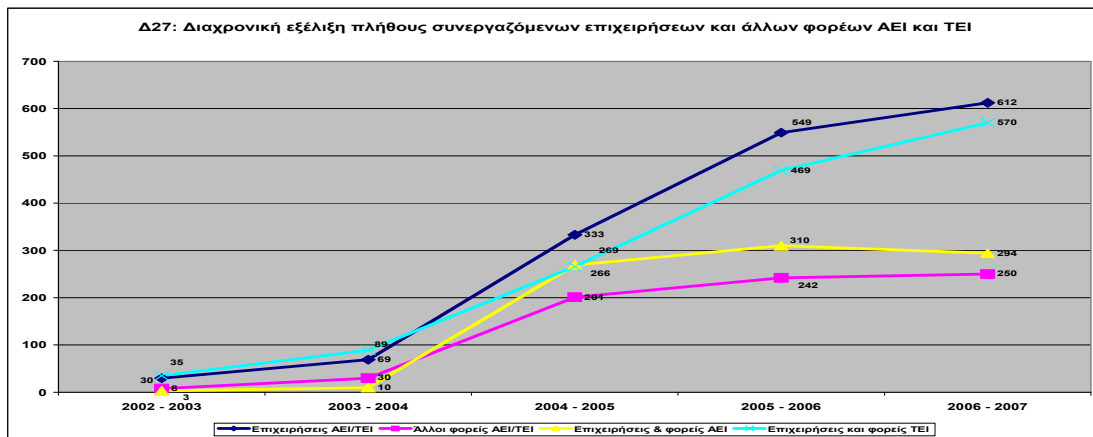
Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 36 προκύπτουν τα εξής:

- Υπάρχει συνεχής αυξητική τάση του βαθμού συνεργασίας των δομών των ιδρυμάτων τόσο με επιχειρήσεις όσο και με άλλους φορείς (επιμελητήρια, δομές στήριξης της επιχειρηματικότητας κ.λ.π.). Η θετική αυτή τάση υποδηλώνει ότι εκ μέρους των δομών και με την ευκαιρία του προγράμματος υπάρχει μια δυναμική εξωστρέφειας που συνδέει τα ιδρύματα με τον κόσμο των επιχειρήσεων και την αγορά. Η εξωστρεφής αυτή δυναμική των δομών αποτυπώνεται εύγλωττα στο διάγραμμα 27. Στο ίδιο διάγραμμα φαίνεται επίσης ότι η δυναμική των συνεργασιών με επιχειρήσεις και φορείς είναι ισχυρότερη στις δομές των ΤΕΙ.
- Περιορισμένο πλήθος δομών (οκτώ, εκ των οποίων έξι είναι δομές ΑΕΙ και δύο ΤΕΙ), είτε από λόγους αρχής και αντίληψης του προγράμματος, είτε από αδράνεια και αδυναμία δεν αναπτύσσουν κανενός είδους σχέση και συνεργασία με επιχειρήσεις.

Ως κύρια κριτήρια επιλογής των συνεργαζόμενων επιχειρήσεων φέρονται η συνάφεια του αντικειμένου τους με την ειδικότητα των φοιτητών (4,67 στην κλίμακα 1-5), το

«καλό όνομα» που έχουν (4,33) και η δραστηριοποίησή τους σε τομείς νέων τεχνολογιών (4,10).

Πίνακας 36: ΠΛΗΘΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΩΝ ΔΟΜΩΝ ΑΝΑ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟ ΔΟΜΗΣ																		
ΕΤΟΣ	Πλήθος Επιχειρήσεων						Πλήθος Συνεργαζόμενων Φορέων (εκτός επιχειρήσεων)						Σύνολο					
	ΑΕΙ		ΤΕΙ		Σύνολο		ΑΕΙ		ΤΕΙ		Σύνολο		ΑΕΙ		ΤΕΙ		Σύνολο	
	Πλήθος	Ν δομών	Πλήθος	Ν δομών	Πλήθος	Ν δομών	Πλήθος	Ν δομών	Πλήθος	Ν δομών	Πλήθος	Ν δομών	Πλήθος	Ν δομών	Πλήθος	Ν δομών	Πλήθος	Ν δομών
2002 - 2003	0	2	30	2	30	4	3	3	5	3	8	6	3	3	35	3	38	6
2003 - 2004	0	2	69	3	69	5	10	3	20	4	30	7	10	3	89	4	99	7
2004 - 2005	138	9	195	6	333	15	130	11	71	8	201	19	269	11	266	8	535	19
2005 - 2006	192	11	357	9	549	20	130	13	112	10	242	23	310	12	469	10	779	22
2006 - 2007	167	10	445	8	612	18	124	11	126	10	250	21	294	12	570	9	864	21

3.5.2.3. Ενέργειες προβολής και δημοσιότητας

3.5.2.3.1 Πλήθος και είδη ενεργειών προβολής και δημοσιότητας

το σύνολο των εκδηλώσεων προβολής και δημοσιότητας που πραγματοποιήθηκαν σε όλη την περίοδο ανέρχεται σε 448 (βλ. Π37). Από αυτές οι 262 πραγματοποιήθηκαν από δομές ΑΕΙ και οι 186 από δομές ΤΕΙ. Μολονότι σχεδόν το σύνολο των δομών, για την ακρίβεια 28, συμμετείχαν στην υλοποίηση των σχετικών δράσεων, παρατηρείται μεγάλη διαφοροποίηση όσον αφορά το συνολικό πλήθος των εκδηλώσεων που υλοποιεί κάθε δομή και τη διάρθρωσή τους. Σε γενικές πάντως γραμμές, οι ημερίδες υλοποιούνται από τις περισσότερες δομές (από 27 δομές υλοποιούνται 116 ημερίδες, ήτοι 4,3 ανά δομή που υλοποιεί ημερίδες), ακολουθούν τα εργαστήρια (από 17 δομές υλοποιούνται 118 εργαστήρια, ήτοι 6,9 εργαστήρια ανά δομή που υλοποιεί

εργαστήρια) και τα σεμινάρια (15 δομές υλοποιούν 142 σεμινάρια, ήτοι 9,5 ανά δομή που υλοποιεί σεμινάρια).

Πίνακας 37: Εκδηλώσεις προβολής και δημοσιότητας ανά τύπο δομής						
Είδος εκδηλώσεων	Δομές ΑΕΙ		Δομές ΤΕΙ		Σύνολο δομών ΑΕΙ / ΤΕΙ	
	Πλήθος	Ν δομών	Πλήθος	Ν δομών	Πλήθος	Ν δομών
Ημερίδες	61	16	55	11	116	27
Workshops	64	10	54	7	118	17
Σεμινάρια	114	10	28	5	142	15
Συνέδρια	2	2	2	2	4	4
Άλλες	21	2	47	1	68	3
Σύνολο	262		186		448	

Τα είδη έντυπου και ηλεκτρονικού ενημερωτικού υλικού που χρησιμοποίησαν οι φορείς στο πλαίσιο του έργου και με σκοπό την προβολή και δημοσιότητα των υπηρεσιών τους, είναι τα εξής:

- σημειώσεις (152 μονάδες από 19 δομές),
- τρίπτυχα (102 μονάδες από 25 δομές),
- αφίσες (116 μονάδες από 26 δομές),
- φειγ βολάν (49 μονάδες από 12 δομές),
- περιοδικές εκδόσεις (54 μονάδες από 14 δομές), και,
- λοιπό ενημερωτικό υλικό (46 μονάδες από 3 δομές)
- cd (28 μονάδες από 11 δομές) και
- λοιπό ηλεκτρονικό υλικό (5 μονάδες από 5 δομές).

3.5.2.3.2 Ανάπτυξη και διαχείριση ηλεκτρονικών κόμβων

Μεταξύ των τριάντα δομών:

- οι είκοσι οκτώ (28) απάντησαν ότι έχουν αναπτύξει ιστοσελίδα του προγράμματος (16 δομές ΑΕΙ και 12 δομές ΤΕΙ)
- δύο (2) δομές ΑΕΙ απάντησαν ότι η διαμόρφωση της ιστοσελίδας του προγράμματος είναι σε εξέλιξη

Ωστόσο, από τις 28 δομές που έχουν ήδη αναπτύξει ιστοσελίδα, μόλις οι είκοσι (10 δομές ΑΕΙ και ισάριθμες ΤΕΙ) μπορούν να διαθέσουν στοιχεία επισκεψιμότητας ανά

μήνα, ενώ οι άλλες οκτώ (8) δεν διαθέτουν μετρητή αυτής της λειτουργίας. Με βάση τα στοιχεία μηνιαίας επισκεψιμότητας των είκοσι δομών που διαθέτουν τη σχετική λειτουργία προκύπτει ότι η συνολική μηνιαία επισκεψιμότητα ανέρχεται σε 12.448 επισκέψεις: 7.562 από δομές ΑΕΙ (61% της συνολικής) και 4.886 από δομές ΤΕΙ (39% της συνολικής).

3.5.2.4. Διαδικασίες αξιολόγησης – Απαιτούμενες θεσμικές αλλαγές

3.5.2.4.1 Διαδικασίες και είδη αξιολόγησης των υπηρεσιών που παρέχουν οι δομές

Συνοπτικά:

- Έντυπα αξιολόγησης παντός είδους φαίνεται ότι χρησιμοποιούν μόλις 11 δομές ΑΕΙ και 6 δομές ΤΕΙ, σύνολο 17 δομές.
- Δεκατέσσερις (14) δομές χρησιμοποιούν 23 έντυπα αξιολόγησης που συμπληρώνονται από φοιτητές. Συμπληρώθηκαν από 3.076 φοιτητές.
- Έξι (6) δομές χρησιμοποιούν ισάριθμα έντυπα αξιολόγησης που συμπληρώνονται από συμβούλους. Συμπληρώθηκαν 36 ερωτηματολόγια σχετικά.
- Δέκα (10) δομές χρησιμοποιούν ισάριθμα έντυπα αξιολόγησης που αφορούν το πρόγραμμα. Συμπληρώθηκαν 312.
- Τέλος, άλλες τρεις δομές χρησιμοποιούν έντυπα (4) αξιολόγησης επιμέρους δράσεων του προγράμματος (π.χ. σεμιναρίων) τα οποία συμπληρώθηκαν από 269 άτομα.
- Μεταξύ των φορέων που προβαίνουν σε οποιασδήποτε μορφής αξιολόγηση των υπηρεσιών τους, τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων διανέμονται/κοινοποιούνται στους φοιτητές μόνο σε τέσσερις (4) δομές.
- Σε εσωτερική αξιολόγηση του προγράμματος έχουν προβεί οι έντεκα (11) από τις τριάντα (30) δομές.

3.5.2.4.2 Ζητήματα σχεδιασμού και προοπτικών των υπηρεσιών των δομών

Μεταξύ των τριάντα δομών:

- οι οκτώ (8) προέβησαν είτε προκαταρκτικά είτε σε μετέπειτα στάδιο, σε μελέτες αναφορικά με τον τρόπο στελέχωσης και ανάπτυξης ή βελτίωσης των υπηρεσιών τους
- οι είκοσι πέντε (25) έχουν ετήσια σχέδια δράσης και πιστεύουν ότι αυτό συμβάλλει θετικά στην υλοποίηση των δράσεων τους
- μόνο οκτώ (8) υποβάλλουν τριμηνιαίες αναφορές στους υπευθύνους των οριζόντιων δράσεων
- οι δεκαεννέα (19) θεωρούν πως υπάρχει ανάγκη λήψης θεσμικών μέτρων ώστε να μπορούν να διατηρηθούν και αναπτυχθούν οι υπηρεσίες τους στο μέλλον.

3.5.3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΗΣ: 3.2.1.Α

3.5.3.1. Εργαλεία και μέσα ανάπτυξης των υπηρεσιών του φορέα

- ανέπτυξε πρωτότυπο εκπαιδευτικό υλικό: δύο (2) το ακαδημαϊκό έτος 2004-2005 και δύο (2) το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006
- οργάνωσε και πραγματοποίησε 8 εκπαιδευτικά σεμινάρια (7 το 2004-5 και 1 το 2005-2006)
- ανέπτυξε και εφάρμοσε νέες μεθόδους συμβουλευτικής (καθοδήγηση από μέλη της ομάδας έργου, συνεχής τηλεφωνική υποστήριξη, ιστοσελίδα με forum, εκπαιδευτικά σεμινάρια, οδηγός επιχειρηματικού σχεδίου, υποστήριξη βραβευθέντων σχεδίων), τις οποίες αυτοαξιολογεί ως «άριστες» για τη συμβολή τους στους στόχους τους προγράμματος.

Οι φορείς με τους οποίους κατά κύριο λόγο συνεργάστηκε η δομή στο πλαίσιο του έργου είναι το ΤΕΜΠΕ και το Υπουργείο Ανάπτυξης.

Το αποκλειστικό κριτήριο βάσει του οποίου η δομή προέβαινε σε συνεργασία με επιχειρήσεις ήταν η συνάφεια του αντικειμένου των δραστηριοτήτων τους.

3.5.3.2. Ενέργειες προβολής και δημοσιότητας

Για την προβολή του έργου, ο φορέας:

- ανέπτυξε δύο (2) δημιουργικά αφισών και εκτύπωσε 6.000 αντίτυπα
- ανέπτυξε δύο (2) ενημερωτικά φυλλάδια – έντυπα αίτησης συμμετοχής τα οποία εκτύπωσε σε 21.000 αντίτυπα
- διένειμε το σύνολο του ενημερωτικού του υλικού μέσω e-mail, ενώ παράλληλα, το είχε διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του
- διοργάνωσε δώδεκα (12) ημερίδες
- οργάνωσε μία (1) συνάντηση για την υποστήριξη των βραβευθέντων σχεδίων
- ανέπτυξε ιστοσελίδα του έργου, η οποία είναι ακόμα σε λειτουργία (www.ideopolis2004.gr).

3.5.3.3. Εργαλεία και διαδικασίες αξιολόγησης του έργου

- Στο πλαίσιο της αξιολόγησης του έργου, ο φορέας χρησιμοποίησε τέσσερα (4) συνολικά έντυπα αξιολόγησης των ημερίδων και των συναντήσεων του. Με βάση τα έντυπα αυτά συμπληρώθηκαν 194 ερωτηματολόγια από ισάριθμους συμμετέχοντες. Τα δεδομένα των εντύπων συμμετοχής στο έργο εισάγονται σε βάση δεδομένων για την εξαγωγή στατιστικών στοιχείων. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης δεν διανέμονται στους φοιτητές
- Τέλος, ο φορέας έχει προβεί σε εσωτερική αξιολόγηση του έργου που υλοποίησε, με την εκπόνηση τελικών εκθέσεων αξιολόγησης για το διαγωνισμό επιχειρηματικής ιδέας και σχεδίου και για τα δύο έτη του διαγωνισμού. Το κύριο συμπέρασμα των εκθέσεων αυτών αφορά στον εντοπισμό της σημαντικής αύξησης της συμμετοχής μεταξύ των ακαδημαϊκών ετών 2004-5 και 2005-6.